

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד'

אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש, שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנעם ד' ולבקר בהיכלו (תהילים כז). אחד המקומות בהם אנו יכולים לחזות בנעם השם' הוא ע"י לימוד התורה עליה נאמר (שם יט) "תורת ד' תמימה משיבת נפש... פקודי ד' ישרים משמחי לב... הנחמדים מזהב ומזהב רב ומתוקים מדבש ונופת צופים". אלא שבכדי לחוש תחושות עמוקות ומוענטות אלו, צריך לדעת במה המדובר, וכיצד מגיעים לכך.

ישנם הרבה דוגמאות לחיבור רגשי ושכלי ללימוד התורה, ועל ידם האדם מגיע לדביקות אמיתית בקב"ה לחזות בנעם ד', קוב"ה ואוריתא וישראל חד הוא. ונביא כאן 7 דוגמאות:

א' הנאה מגוף הלימוד. לחזק בקרבנו את ההבנה שהתורה היא דבר מענין ומרתק, ולא ללמוד רק לשם קיום מצוות תלמוד תורה. כפי שאנחנו לא חושבים שמוצאות עונג שבת משמעותה היא לאכול דברים לא טעימים, כך לימוד התורה עליו כתב האגלי טל ש'עוקר מצוות תלמוד תורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, צריך להיות מתוך מתיקות ותענוג.

ב' ללמוד מתוך איכפתיות ולא באדישות, וכדברי הגמרא (קידושין ל): 'אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד, נעשים אויבים זה את זה', והיינו שכאשר החברותא חושב אחרת או שיש ספק בהבנת הדברים, לא להיות אדיש ולחשוב מה' נ"מ אם כך או לא, אלא להיות אכפתי לדברים, וללחוץ מלחמתה של תורה, אם בצורה סוערת כדברי הגמרא הנ"ל, או בצורה נעימה וכדברי הגמרא (סנהדרין כד). נעם אלו תלמידי חכמים שאברך ישראל שמגיעים זה לזה בהלכה, חובלים אלו תלמידי חכמים שבבבל שמוחלים זה לזה בהלכה. ופירש רש"י, מחבלים - בלשון עז וחומה מקשיין זה לזה, ובני ארץ ישראל נחיים יחד ומעיינים יחד ומתקן זה את דברי זה והשמעוה יוצאה לאור.

ג' אתגר - לראות בנדון או בקושיא אתגר שיש לנו רצון לעמוד על הדברים, כמו להבדיל אדם שאוהב לפתור תשבצים או חידות.

ד' סקרנות לפני הלימוד ובמהלך הלימוד. הקב"ה הטביע באדם הרגשה של חסר בכדי שהוא ירצה לדאוג לצרכיו, כמו הרגשת הרעב בכדי שידע שהוא צריך לאכול וירצה לאכול, הרגשת הצמא כדי שידע שהוא צריך לשתות וירצה לשתות, והרגשת העייפות בכדי שידע שהוא צריך לישון וירצה לישון, והרגשת חסר נוספת הקיימת באדם היא הרגשת הסקרנות, לדעת דברים חדשים, וזו המשיכה לקרוא עיתונים וכו', ועל האדם לנתב צמאון זה לדברי תורה, ולגשת ללימוד מתוך תחושת חסר.

ה' צער בקושיא או באי הבנה. ידועים הסיפורים על גדולי ישראל שהיו תפוסים חזק בקושיא, ועליו לחזק בקרבנו את התחושה הזו, וגם כאשר אנו יודעים שהגמרא או הראשונים מתרצים את הקושיא, זה לא מונע מאיתנו את הרגשת הכאב והקושי כאשר אנו אווזים בקושיא.

ו' שמחה בתיורן או בהבנה. כהמשך לקושי בקושיא אנו יכולים ג"כ להרגיש את השמחה בישוב הקושיא.

ז' התפעלות מהחכמה שבדברים. חכמת התורה היא חכמה עצומה ונפלאה עד מאוד, הרבה מעבר לשאר החכמות, וניתן וצריך להרגיש התפעלות מהיפיו ומהעוצמה של חכמת התורה.

הדברים הנ"ל אף שהרגשה החזקה בדברים זה דרגות גבוהות, מ"מ בסיס של הדברים הוא דבר השווה לכל נפש, וכאשר האדם חווה מעט מהחוויית האלו הדבר מחבר אותו חזק יותר לתורה ובמשך הזמן הוא חווה את הדברים בצורה חזקה יותר ויותר, עד כדי שהחוויית שלו בלימוד התורה ממלאים אותו בשמחה, והוא לא מרגיש צורך בשאר ההנאות שהעולם הזה מציע שהם נראות לו קטנות וקלושות לעומת העונג האמיתי של עמל התורה.

אחד הדרכים להגיע לזה הוא ע"י הפסקות קצרות, בין נדון לדיון, בין שאלה לתשובה, לתת לעצמנו לחזות את הדברים ורק אח"כ להמשיך הלאה, לעשות ענין מכל דבר בפני עצמו, אפילו בתחילה בצורה חיצונית, ובמשך הזמן נחבר בס"ד לדברים בחיבור פנימי עמוק.

דהוא נחשב שרץ, וי"א שגם לת"ק טמא רק בהשריץ על פני כולו.

קכ"ז. מיני הצב הטמאים - כתיב "והצב למינהו" והיינו ערוד (-הבא מצב ונחש וכדלהלן) ונפילים (-שרץ מין צב) וסלמנדרא (-שרץ הנוצר מאש של עצי הדס ע"י כשפים, והסך מדמו אין האור שולט בו, וקים ליה לר"ע שהוא ממין הצב). ור"ע היה אומר על פסוק זה "מה רבו מעשיך ד' " שיש שחיות דווקא בים ויש שדווקא ביבשה, ויש שחיות דווקא באש (-סלמנדרא), ויש שדווקא באויר.

כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה, דכתיב "האזינו כל יושבי חלד" - וישבי הארץ שהוא מקום מיושב לחולדות.

ביברי שמהעיר נרש אינם שרצי הארץ וכל בני העיר יהיו בנדוי לפי שכולם רשעים, ולא רצו לשמוע את דבר השם, והם גנבים.

רב הונא בר תורתא ראה נחש כרוך על הצב כל הזמן ונזקק לו ויצא מזהם ערוד והיה נושך בני אדם וממיתם כדאמרינן (ברכות ל"ג) בערוד דרבי חנינא בן דוסא, ואף שכל שאין תשמישם ועיבורם שוה (ששניהם משמשים פנים כנגד פנים כאדם או שניהם פנים כנגד עורף כבהמה, וימי עיבורם שוה), אין מתעברים ואין מגיקים זה מזה, וימי עיבורו של נחש שבע שנים ואילו ועל וכל מיני שרצים עיבורם ששה חודשים, היה זה נס לצורך פורענות ברשעים.

מה נחשב חיבור לטומאה

קכ"ז. אבר ובשר מדולדלים בבהמה - שנתלש מבהמה

אבר והיינו בשר גידים ועצמות, או בשר לבדו, ועדיין הן מעוררים בה במקצת, (אבר מן החי מטמא אדם וכלים כנבילה, ובשר מן החי שאינו אבר טהור, כדילפינן לקמן קכ"ח:), אם הם מעלים ארוכה אינם מטמאים לא טומאת נבילה ולא טומאת אוכלין, ואם אינם מעלים ארוכה והם מעוררים כחוט השערה, מטמאים טומאת אוכלים בעודם מחוברים אם חשב להאכילם לעכו"ם, והיינו שאם נטמאו משרץ מטמאים אחרים, אבל טומאת עצמם אין בהם עד שיתלשו לגמרי, וצריכים הכשר לבוא פעם אחת במים לאחר שנדלדלו, ואז מקבלים טומאה לעולם, (ואין לומר שסופם לטמא טומאה חמורה, דאינו מטמא משום אבר מן החי עד שימות, ושמה ישתנה ואין מיתה עושה ניפול), ואינם מטמאים טומאת אבר מן החי שטמא אדם וכלים כנבילה דכתיב לגבי שרצים שאבר מן החי שלהם ג"כ מטמא "וכי יפול מנבלתם עליו" וכתיב "וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע", חד לאבר מן החי בשרצים, וחד לאבר מן הבהמה, דאינו קרוי נבילה עד שיפול לגמרי.

ואם מתה הבהמה, הבשר המדולדל צריך הכשר, והאבר המדולדל לר"מ מטמא משום אבר מן החי, ואינו מטמא משום אבר של נבילה, ורבי שמעון מטהר.

הגמרא (קכ"ט). שואלת על רבי שמעון דממה נפשך אי מיתה עושה ניפול והרי נתנבל עימה יטמא משום אבר מן החי, ואי אין מיתה עושה ניפול יטמא משום אבר מן הנבילה. הגמרא מתרצת שר"ש קאי ארישא (שלא מתה), ואמר רבי יוחנן שטעמו של ר"ש הוא מדכתיב "אשר יאכל" דווקא אוכל שיכולים להאכילו לאחרים - לעכו"ם נחשב אוכל לענין טומאת אוכלין, ואבר מן החי אסור אף לעכו"ם.

קכ"ו. מתי הבית טמא כשיש באיסקופתו כלב

ובתוכו בשר המת - כלב שאכל בשר מת, ומת הכלב (דאם הכלב חי אפילו אם הוא נכנס לבית הבית טהור, דטומאה בלועה אינה מטמאה), והוא מוטל על איסקופת הבית וצווארו לפנים, **לרבי מאיר** אם יש בצווארו רוחב טפח (דבפחות מזה אינו נחשב אהל), הבית טמא אע"פ שאין שם חלל טפח, מפני שהצד העליון מאהיל על הטומאה, וכיון שרחבו טפח הטומאה עוברת לבית דרך פיו. **ורבי יוסי** אמר שרק אם הטומאה כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא, והגמ' מבארת שרבי יוסי מצריך גם שיהיה בצוואר חלל טפח ולא מספיק שהצוואר עצמו יהיה טפח, ובכחאי גוונא הבית טמא אע"פ שהטומאה בחוץ, מפני שהטומאה נמשכת לבית דרך הצוואר. **ולרבי אלעזר** אם הפה לכיוון פנים הבית טהור שאין דרך המאכל לצאת דרך הפה אלא דרך אחוריו, ואם הפה לכיוון חוץ הבית טמא. **ולרבי יהודה בן בתירא** בכל גוונא הבית טמא - ופליג אכולהו, ואין נ"מ אם פיו לפנים או לחוץ, אם הטומאה כנגד המשקוף ולפנים או לחוץ, ואם יש בצווארו טפח או לא, ואף בפיו לפנים טמא אע"פ שאין סופו לצאת משם, דקסבר אף בדרך כניסתה היא מוציאה טומאתה, אי נמי פעמים שהוא מקיא.

קכ"ו. שיטת ר"ש שמאהיל אינו בכלל נוגע,

כדמצינו דס"ל שמלא תרווד רקב מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא במגע שאין נוגע בכולו. עוד אמר רבי שמעון שעצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא ולא באהל (-הלכה למשה מסיני), וגולל (-דף הניתן על המת) ודופק (-דף הניתן בצדי המת) מטמאים במגע ובאהל ולא במשא נמי הלכה, אבל שאר טומאות הפורשות מן המת מטמאים בין במגע בין במשא בין באהל.

טומאת שרצים

ביצת השרץ שייך בה טומאה, דכתיב "הטמאים" לרבות ביצת השרץ וקולית השרץ (-ה' יתירא נדרשת לכמה דרשות, לאסור צירן ורוטבן (לעיל ק"ב), ולעורותיהן כבשרם (קכ"ב:)), ולביצת השרץ, אמנם דווקא ביצת המרוקמת מטמאה, דכתיב "הטמאים לכם בכל השרץ" - מה שרץ שריקם אף ביצת השרץ שריקמה. ואינה מטמאה אלא בניקבה כחוט השערה אע"פ שלא נגע, דכתיב "הנוגע יטמא" דבעינן שיכול ליגע, ושומר מוציא טומאה, ואם יכניס שער ראשו וזקנו באותו נקב הרי נגע טמא, שהשער המחובר הרי הוא כבשר, בין שער טהור הנוגע בטומאה, בין שער טמא שנגע בו הטהור טמא.

טומאת עכבר -

עכבר היבשה מטמא אף אם ירד לים, דכתיב "השורץ" כל מקום ששורץ.

עכבר שבים (-דג הדומה לעכבר ושמו עכבר) אינו מטמא, דכתיב "על הארץ" (וקמ"ל דלא אמרינן שכל ששמו עכבר יטמא), והא דדרשינן מ"על הארץ" **סספק טומאה צפה** (-שרץ מת שצף על המים, ויש ספק אם נגע), טהור אף ברשות היחיד, תרי "על הארץ" כתיבי.

עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאינו פרה ורבה אלא נוצר מעצמו מהאדמה כאשר המשרצת תולעים, מטמא אע"פ שאינו פרה ורבה, דכתיב "בשרץ". לת"ק הנוגע בבשר (- חציו שכבר נוצר) טמא, והנוגע באדמה שכנגדו טהור, ולרבי יהודה אף הנוגע באדמה שכנגד הבשר טמא, היכא שהשריץ על פני כולו - שנעשה בשר מצד אחד מראשו עד רגליו,

פינת הריבית

כידוע ישנן כמה יוזמות של גמ"ח חברים המבוססים על הפקדות הורים, כאשר המפקידים זכאים שילוו לבניהם בבא העת.

והדברים ידועים שאין בזה איסור ריבית משום הלויני ואלוך, וכן ל"ה כאומר לו הלויני ואלוה את בנך שגם זה אסור, שכן כאן הוי כאומר המפקיד הלווה את בני כדי שאלווה לבנך, דכיון שאין כל יחס של הלוואה בין המבטיחים אין שייך בזה כל איסור, דלא אסרה תורה אלא ריבית הבאה מלווה מלווה.

אלא שעדיין צריך זהירות בזה, שהרי החברים נדרשים להפקיד כספים בגמ"ח בכדי שיהיו זכאים שהגמ"ח ילווה לילדיהם, נמצא א"כ שהגמ"ח אומר הלויני ואלוה את בני כדי שאלווה לבנך, דכיון שאין כל יחס של הלוואה בין המבטיחים אין שייך בזה כל איסור, דלא אסרה תורה אלא ריבית הבאה מלווה מלווה.

והנה שמענו בשם כמה מומרי ההוראה שהציעו לפתור בעיה זו בכך שקובעים שכספי ההפקדות אינם במעמד הלוואה בגמ"ח אלא פקדון בגמ"ח, ושייכים למפקידים כך שההלוואות הניתנות מכספים אלו לא ניתנות מהגמ"ח אלא מהמפקידים, והגמ"ח אינו אלא מתווך ומתפעל את ההלוואות ופרעונן, ונמצא שהגמ"ח אומר לכל חבר תלווה לבנים של אחרים דרכי ואני אדאג שאחרים ילוו לבנך. והגמ"ח מודיע מראש שאינו אחראי כלל על הכספים אלא בפשיעה, והוא ע"פ המבואר ברמ"א ריש סי' קעו דכל שגם אחריות גבינה ואבידה על הנתון אין זו ההלוואה אלא הפקדה, ומקורו בתה"ד סי' שב.

ואף שהגר"א פליג ואוסר אף בלא אחריות כלל, והכי ס"ל למחבר קעו ו, היינו רק עד כמה שיש למקבל הנאה מהכספים המולווים אצלו אבל אם אין לו כל הנאה גם הגר"א מודה בזה כמבואר ברמ"א ריש סי' קעו ובגר"א שם [אם כי שם שהריבית אינה קצובה מותר גם באחריות מקבל וכאן דוקא שקצובה באחריות נותן, מ"מ דון מינה ואוקי באתרה דדוקא כשיש הנאה].

ון אמנם היו שטענו שהגמ"ח נתנה משהות הכספים אצלו שבכך ניתנת לו שליטה על סידור ההלוואות למי שהבטיח לו, מ"מ אי משום הא לא איריא, דאף דכ' הגר"א (קסח סק"ס) דבעי' שלא יהיה לו הנאה כלל וכלל מסתברא שלא אסר הגר"א אלא הנאה המרווה שימוש בכספים כגון להתלמד או להתנאות בהם (וכמש"כ עצי לבונה קעו על השי"ר סק"ד) אבל כאן מטרת הגמ"ח היא ההלוואות לחברים ואין לגמ"ח שימוש בהם בהיותם אצלו, אלא בהוצאתם בשם המפקידים, ואף שיש הנאה משהות הכספים בגמ"ח מפני השליטה הניתנת בזה לגמ"ח לתפעל את ההלוואות כאמור, מ"מ הנאה כזו שאינה הנאת שימוש י"ל דאין טעם שמחמתה ייחשבו הכספים בבעלות הגמ"ח, ומוודה בה הגר"א. וכן מוכח להדיא מהתרומות המובא בב"י קסח ובש"ן שם סקס"ו ולא פליג הגר"א.

ברם על אף שהדברים נגמנים לכשעצמם להלכה ולמעשה, מ"מ לא מובן כלל כיצד אפשר להעמיד היתר זה במציאות של ימינו אשר בד"כ אין הכספים מופקדים בכספת הגמ"ח דנימא שאינם של הגמ"ח, והבנן של המפקידים, אלא הכספים מופקדים בחשבון התבנן של הגמ"ח, והאכל לא מוציאים לצורך עצמנו, באופן שחברי הגמ"ח מופקדים בבנק לזכות הגמ"ח, וזה מחייב את הבנק לגמ"ח ובוה הגמ"ח מחוייב למפקידים בהמתנת זמן, א"כ על כרחך אינה אלא הלוואה דלא שייכא שמירה על ממונן שאינו בעין.

ואף שאינה ממש הלוואה שהרי לא ניתנו הכספים לגמ"ח, מ"מ הגמ"ח חייב מדין ערב שלוף דוך, שהרי הוא מלווה, ואף דאד"ש כלפי גמ"ח הא דאמרו בב"ב קעג: בההיא הנאה דקסמין עליה, מ"מ בסוגיא שם מוב' שלא הוצרכו לכך אלא בערב שאינו בקלן דלא חשיב כאילו קיבל אבל ערב שלוף דוך דלא חשיב כאילו קיבל [אמנם עי' רנ"ב ק"מ ע: דמגיד דאנו אלא מדרבנן, ואכמ"ל]. וביותר שבכאן הבנק חייב לגמ"ח מנח הפקדת החבר, א"כ הפסד החבר משתגרש לגמ"ח.

אמנם אכתי יוכל הגמ"ח לקבוע שההלוואות הניתנות הם בשם המפקידים, היינו שבמותן ההלוואות הגמ"ח פורע למפקדים [כצא' מדין עבד כנעני, מיהו יל"ד טובא אי שייך דין ע"כ בגמ"ח, ועכ"פ למאן דתלי דין ע"כ בשליחות דאי אי"ש כן בגמ"ח, אי"כ אין נפרעו המפקידים, י"ל שהגמ"ח מוציא את הכספים בחוראת המפקיד על דעת שבוה יפטרנו המפקיד מחובו, ומדין ערב מחוייב המפקיד לפטור את הגמ"ח כמסוכם, והלווה חייב למפקיד מדין משתגרש ליה, שהפסד המפקיד את חוב הגמ"ח אליו השתגרש אצל הלווה, מ"מ עד שהכספים יוצאים להלוואות הם בגדר הלוואה לגמ"ח, ובמותרות לכך הגמ"ח מתחייב שילווה את דמי חשיב כאלו קיבל [אמנם עי' רנ"ב ק"מ ע: דמגיד דאנו אלא ערב והם ייחשבו מלווים משום משתגרש ליה כאמור] והתחייבות זו הינה גם בגין הזמן שהכספים ברשות הגמ"ח, שהרי גם אם הגמ"ח לא ישתמש בהם כלל להלוואה מ"מ מחוייב להלוות לבני המפקידים מפני עצם זה שביצעו את דרישתו להפקיד בגמ"ח. והוי אגר נטר, דנטייה זו היא המאפשרת שליטת הגמ"ח על הכספים [החילוק בין הנאת שליטה להנאת שימוש לא מנהי אלא אם בכך נטל להגדיר שהכספים לא מולווים וכאמור זה אין שייך כשמופקדים דרך הבנק], ואף שתצוויר קבלת אותה התועלת לגמ"ח ע"י הפקדה אצל שליש במקום הלוואה לגמ"ח, ומוכח שהגמ"ח לא משלם על היות הכסף בגמ"ח אף שהמפקיד דורש תמורה לזמן שכספו לא אצלו, מ"מ כל שביפעל הגמ"ח לווה והמפקיד דורש תמורה לכך לכאז' פשוט דבגדר ר"ק היא, וצע"ג.

אם כנים הדברים הרי שאין מוצא אלא אם כספי המפקידים יופקדו על שמם בחשבון מאמנות ולא בחשבון הגמ"ח, כך שהגמ"ח אינו מחוייב למפקידים את כספי הפקדתם אלא הבנק הוא החייב להם. אכן אם יסוכם שהגמ"ח ינכה מערך התמורה למפקיד את כל הזמן שכספו אינו מולווה לאחרים שפיר דמי, דכה"ג דדאי אינו אגר נטר.

בית אורש בכבוד (תל"א)

אורשבכבוד

חושבים עתיד כהלכה

ביעודם ובברכתם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:

info@osher-b.org

להצטרפות: **073-3678617** | office@osher-b.org

רבי זירא (ק"ט): שואל אולי טעמו של ר"ש לטהר הוא כיון שהוא מעורה בבעלי חיים שאין טומאה נוהגת בהם, וכדמצינו שרבי יהודה מטהר יחור של תאנה שנתלש והוא מעורה בקליפה, כיון שהוא מעורה, (וחכמים אומרים שרק אם אינו יכול לחיות הוא טהור). ואמר רבי אסי שהילפותא הנ"ל היא הטעם של ר"ש למה דם הבהמה אינו מכשיר (כדלהלן), והגמ' דוחה ששם רבה ורבי יוחנן ביארו באופנים אחרים.

ולכן מבאתר הגמ' שר"ש חולק וסובר שאם מתה הבהמה הבשר טהור אף אם הוכשר ע"י מים, דכתיב "אשר יאכל" דבעינן שיכולים להאכילו לאחרים.

ואם נשחטה הבהמה שאין השחיטה מתירה את המדולדל לא לישראל ולא לבני נח, לר"מ דם הבהמה מכשיר, ולר"ש אינו מכשיר.

ו' שיטות בביאור מחלוקתם:

לרבה שניהם סוברים שיש יד להכשר, ונחלקו אם בהמה כולה נעשית יד לאבר אחד להכשירו. (ורבה מסתפק (ק"ח).) לר"מ דס"ל בהמה נעשית יד לאבר בשחיטה לענין הכשר, האם בהמה בחייה היא יד לאבר שהוכשר במים לאחר דלדולו, שהאבר מקבל טומאה, האם כשנגעה טומאה בבהמה היא מעבירה את הטומאה לאבר מדין אי דע"פ שהבהמה לא מקבלת טומאה, כמו שעצם שעליה בשר מעבירה טומאה לבשר אע"פ שעצם בלי בשר לא מקבלת טומאה, או לא דכיון דבעלי חיים לא מקבלים טומאה, הם לא נעשים יד.).

לאב"י אין טעמם משום יד, דלכו"ע אין בהמה נעשית יד לאבר אחד, אלא נחלקו אם כשאוחז בקטן ואין הגדול עולה עמו אבל כשאוחז בגדול הקטן עולה עמו הרי הוא כמווהו והכל נחשב לדבר אחד, וכן סובר רבי יוחנן, וכדמצינו שרבי יוחנן הקשה איך יתכן שלר"מ אם אוחז בקטן ואין הגדול עולה עימו הרי הוא כמווהו, והרי ר"מ אמר שאוכל תרומה שנפרס ומעורה במקצת, אינו מעביר טומאה (באותה רמת טומאה, ולטומאה פחותה שלישי אינו עושה רביעי בתרומה, ודין זה נאמר לגבי טבול יום) אם אוחז בקטן ואין הגדול עולה עימו, בין בטבול יום בין בשאר טומאות (לרבי), דמה שנחשב נגיעה בשאר טומאות נחשב נגיעה גם בטבול יום, ואמור רבי יוחנן שצריך להחליף את השיטות באוכל שנפרס.

לרבא (ק"ח).) לכו"ע בהמה נעשית יד לאבר, ונחלקו אם יש יד להכשר כמו שיש יד לטומאה או לא.

לרב פפא לכו"ע יש יד לטומאה ולהכשר, אלא ששחטה קודם שחישב להאכילה לעיכום, ונחלקו אם יש הכשר לפני שחשב עליו לאכילה, וכדאיתא בברייתא שר"ע אמר שת"לב שחוטה בכפרים שאין דרך לאוכלו שם (מפני שהעם מועט ויש להם הרבה בשר, משא"כ בכרכים שהעם מרובה אוכלים אותו ע"י הדחק, אי נמי בני הכפרים עניים הם ולכן אין דרכם לאוכלו, משא"כ בני הכרכים שהם עשירים), צריך מחשבה ואין צריך הכשר, שכבר הוכשר בשחיטה אע"פ שההכשר קדם למחשבה, ואמר לו רבי יהודה לימדתנו רבינו שעולשין שליקטן והדיחן לבהמה, ונמלך עליהם לאדם, צריכים הכשר שני מפני שקדם הכשר למחשבה, וחזר בו ר"ע.

לרב אחא בריה דרב איקא מיירי שנתקנח הדם בין סימן לסימן, ונחלקו אם זה דם שחיטה כיון שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, או שזה דם מכה כיון שאינה לשחיטה אלא לבסוף.

ולרב אשי לכו"ע יש יד להכשר ובהמה נעשית יד לאבר, אי נמי אוחז בקטן ואין גדול עולה עימו הרי הוא כמווהו, ומיירי שניתן הדם על האבר ולא נתקנח, ונחלקו אם השחיטה מכשרת כדס"ל לר"ש לעיל (ל").) וכיון שהשחיטה אינה מועילה לאבר להתירו באכילה אינה מכשרת, (ואע"פ שהיא מועילה לטהרו מידי נבילה, טעם הכשר שחיטה אינו אלא בגלל שהשחיטה מתירה באכילה), או שהדם מכשיר והרי הוכשר.

טומאת אוכלין בפירות יבשים-

לשמואל תאנים שצמקו באיביהן מטמאים טומאת אוכלין, והתולש מהם בשבת חייב חטאת אם לא יבשו

עוקציהם, דלענין שבת הם נחשבים מחוברים. וכן מבואר מודתני במתני' שאברים המדולדלים אין בהם דין אבר מן החי דמחוברים הם, ואפ"ה הם נחשבים כתלושים לענין שהם מטמאים טומאת אוכלין.

בברייתא איתא שירקות שצמקו באיביהן כגון כרוב או דלעת שכשהם יבשים הם כעץ בעלמא ואינם ראויים לאכילה, אינם מטמאים טומאת אוכלין שהרי אינם אוכל, ואם קצצם ע"מ לייבשם מטמאים טומאת אוכלים, אבל אם ייבשם אינן מטמאים טומאת אוכלין, דעץ בעלמא הם.

הגמרא אומרת שאין לדייק מהברייתא כשמואל שדווקא כרוב ודלעת שייבשם אינם מטמאים כיון דלא בני אכילה נינהו, אבל שאר פירות מטמאים, אע"פ שייבשם בלא עוקציהם, די"ל שייבשם הם ועוקציהם שאף לענין שבת הם נחשבים תלושים, וקמ"ל שאף בקצצם לחים ע"מ לייבשם מטמאים אע"פ שאינם עומדים למאכל.

ענף שנתלש מהאילן, פירותיו כתלושים לכל דבריהם אפי' כשהם לחים.

יד לטומאה בשני חצאים שרק אחד ראוי לקבל טומאה

קב"ח. קישות שנטעה בעציץ שאינו נקוב שהיא כתלושה ומקבלת טומאה כשאר אוכלין, ואם היתה טמאה היא נשאת בטומאתה, וגדלה ויצאה נופה מחוץ לעציץ ונוטה על הארץ ויונק מריח הארץ דרך האויר והוי כמחובר, לת"ק כולה טהורה מפני שהיא חוזרת ויונקת מהנוף הנוטה מחוץ לעציץ, ולר"ש הקישות שבפנים טמאה ומה שיצא לחוץ טהור. ואב"י מסתפק אם לר"ש הקישות שבחוץ נעשית יד לקישות שבפנים להביא לה טומאה. תיקו.

המשתחוה לחצי דלעת, אסורה בהנאה משום עבודה זרה, ולר"ש איסורי הנאה אין מטמאים טומאת אוכלין דבעינן אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים. ואף שעבודה זרה מטמאה כשרץ, ולר"ע כנדה, היינו מדרבנן. ורבי ירמיה מסתפק אם המחצית האסורה נעשית יד לחברתה שאם נגעה בשרץ היא מעבירה טומאה דאורייתא לחצי שראוי לקבל טומאה לעשותו ראשון כאילו נגע אותו חצי עצמו בטומאה, (ושניה פשיטא שלא נעשית, שהרי החצי הראשון לא נטמא). לישנא אחריתא הספק הוא לענין טומאת עבודה זרה, דזו שנעשית עבודה זרה הרי היא כשרץ, והספק הוא אם חציה השני הוא יד והנוגע בו כנוגע בעבודה זרה, או שאינו נעשה יד וטהור, וכגון שלא הוכשרה דאין עליה תורת אוכל לקבל טומאה מחברתה, אי נמי הוכשרה ונעשית ראשון והנוגע בה הוי שני, האם נעשה האוכל יד לאוכל אחר או לא. תיקו.

קב"ח: יחור תאנה שנתלש רובו והקליפה עדיין מחוברת, רבי יהודה מטהר את הפירות דאכתי מחובר הוא. ולחכמים זה תלוי אם הענף יכול לחיות ע"י החיבור דאז הוי מחובר וטהור, או לא ואז הוי תלוש וטמא. ורב פפא מסתפק אם ענף שיכול לחיות נעשה יד לענף שאינו יכול לחיות שנתלש מענף זה והקליפה עדיין מחוברת ואינו יכול לחיות והוי תלוש, והראשון יכול לחיות, האם זה שיכול לחיות נעשה יד לתלוש והוא מעביר טומאה לתלוש. אי נמי אם יחור זה אינו יכול לחיות, האם האילן נעשה נעשה יד להביא טומאה לפירות שביחור. תיקו.

אבן שבין ב' בתים שנולד בה נגע, חולץ את כולה בסוף השבוע של ההסגר, כדכתיב "וחלצו את האבנים", ואין די לחלוץ חציה דכתיב "אבן" כמות שהיא בין גדולה בין קטנה, ואם הוחלט הבית ובא לנותצו, נותץ רק את החצי המנוגע, דכתיב "ונתץ את הבית" ולא שני בתים. ורבי זירא מסתפק אם החצי שאינו מנוגע נעשה יד לחצי המנוגע לטמא באהל את בית חברו, דאבן המנוגעת מטמאה באהל דכתיב "והבא אל הבית". תיקו.

טומאת אבר ובשר מן החי

אבר מן החי מטמא דכתיב "וכי ימות מן הבהמה", (ואף דילפינן מזה שטריפה ששחטה אינה מטמאה, הוה מצי למיכתב "מבהמה").

בשר מן החי אינו מטמא, לרבי יוסי הגלילי המקור הוא מדכתיב "וכי ימות מן הבהמה" – כמיתת שאינה עושה

חליפין -חוזרת לקדמותה, ובשר אם יתלוש אותו יעלה בשר אחר תחתיו. ור"ע לומד דין זה מ"בהמה" דבעינן שיהיה בו גידים ועצמות כבהמה, ונ"מ שלר"ע אף כליות וניב שפתיים אין בהם טומאת אבר מן החי, אף שאינם עושים חליפין, ולריה"ג יש בהם טומאת אבר מן החי ולרבי בעינן בשר גידים ועצמות, ונ"מ שלרבי ארכובה הנמכרת עם הראש שאין בה בה בשר כלל אלא גידים ועצמות, אינה מטמאה באבר מן החי כיון שאין בה בשר, אבל לר"ע הרי זה אבר, ולריה"ג הרי אינה עושה חליפין.

וכן נחלקו רבי יוסי הגלילי ור"ע ורבי לענין **בשר הפורש מן השרצים** שאבר מן החי נוהג בהם, שרבי יוסי הגלילי דורש מ"במותם" שיהא כמיתה שאינה עושה חליפין, ור"ע דורש מ"שרץ" שיהא בו גידים ועצמות, ורבי דורש מ"שרץ" שיהא בו בשר גידים ועצמות, ונ"מ כנ"ל, וקמ"ל שבין שרץ שמטמא בכעדשה, ובין בהמה שמטמאה במשא, אינם מטמאים מוחיים -בבשר מן החי.

בשר הפורש מאבר מן החי אינו מטמא שהרי אפילו בשר הפורש מן החי אינו מטמא אא"כ הוי אבר עם הגידים והעצמות, אבל בשר הפורש מאבר מן הנבילה מטמא דהא איכא כזית נבילה.

קכ"ט. החותך כזית בשר מאבר מן החי (בתוספתא לא גורסים כזית, וכגון דאיכא כביצה), ואח"כ **חשב** עליו להאכילו לעובד כוכבים, **טהור**, שהרי בשר הפורש מאבר מן החי טהור, ולא נגעה בו טומאה אחרי שחישב עליו. **אבל אם חשב לאוכלו ואח"כ חתכו, בברייתא איתא שטמא** כיון שהוא קיבל טומאה מהאבר השלם. רבי זירא ורבי אסי שאלו הרי טומאת בית הסתרים אינה מטמאה. וענה רבי אבא בר ממל שהברייתא כר"מ דס"ל (לעיל ע"ב) שטומאת בית הסתרים מטמאה. ושאל רבי אסי שהרי גם לר"מ טומאה שצריכה הכשר אינה מטמאה בבית הסתרים. ורבא מעמיד בשהוכשר קודם שנחתך. ורבה בר רב חנן אומר שכיון שהבשר מטמא טומאה חמורה לטמא אדם וכלים כנבילה אגב אביו, אינו צריך הכשר דהכשר נאמר בזרעים שאין סופם לטמא טומאה חמורה. וענה לו רבא שכאן טעון הכשר כיון שהוא משמש לטומאה חמורה אינו משמש לה בתורת אוכל אלא מעשה עץ בעלמא, דאין האבר מטמא אלא כשיש בו בשר גידים ועצמות, ולא היה בו תורת אוכל, ועכשיו שנעשה אוכל פנים חדשות באו לכאן.

באיזה עוד דינים אומרים 'מעשה עץ שימש' - כופת שאור שייחדה לשיבה בטלה מתורת חמץ, ומבואר שאינה אוכל, ומטמאה אם ישב עליה הזב. תקרובת עבודת כוכבים של אוכלין מטמאים באהל. אוכלין שחיבורם לכלים ככלים דמזו ואם נגעה טומאה באוכל נטמא הכלי. חלב נבילה של בהמה טהורה שאינו מטמא כנבילה, ולענין לקבל טומאה מנבילה או משרץ בכפרים שעמם מועטים וחלב אינו בר אכילה אפילו לעכ"ם אלא ע"י הדחק צריך מחשבה לעשותו אוכל, ומטמא אגב כוליא מפני שהוא שומר את הכוליא הטמונה בו. בית שסייכו בזרעים כגון בשיבלים טהרו מפני שנעשו אהל, ואם יש צרעת בבית הכתלים והאהל מטמאים אדם וכלים.

אביי אומר שטומאת כל הנ"ל אינה דאורייתא, דאל"כ מצינו אוכל שמטמא טומאה חמורה ואנן אמרינן מזו רעיעם שאין סופם לטמא טומאה חמורה וכו'. והגמרא דוחה דשאני התם שהם משמשים כמעשה עץ ובטלו מתורת אוכל.

קכ"ט: אבר או בשר המדולדלים באדם טהורים ד"כי

ימות" כתיב, ואם האדם מת, הבשר המדולדל טהור דמיתה עושה ניפול, ובשר הפורש מן החי טהור כרבי יהושע ור' נחוניא דלהלן, והאבר מטמא משום אבר מן החי שמטמא במגע ובמשא ובאהל, ואינו מטמא משום אבר מן המת. ונ"מ בכזית בשר או עצם כשעורה שפרשו, שר"א מטמא בכזית בשר הפורש מאבר מן החי, ורבי נחוניא בן הקנה ורבי יהושע מטהרים, ובעצם כשעורה הפורש מאבר מן החי, רבי נחוניא מטמא, ור"א ורבי יהושע מטהרים, ובטעמי התנאים איתא בעדויות (ו' ג') שרבי אליעזר מרבה טומאת בשר מטומאת עצמות, שהבשר נוהג בנבילות ובשרצים משא"כ בעצמות, ור' נחוניא מרבה טומאת עצמות מטומאת בשר שהבשר

הפורש מן החי טהור ואבר הפורש ממנו והוא כברייתו טמא, ור' יהושע מטהר בשניהם אף ששניהם טמאים במת, דשאני מת שיש בו רובע ורוב ורקב, דרובע הקב עצמות מת טמאים באהל ורוב בניינו או רוב מניינו מטמא ומלא תרווד רקב מטמא באהל, משא"כ חי שאין בו רובע ורוב ורקב.

איתא במתני' שר"ש מטהר. י"מ שר"ש סובר שאף אבר שאינו מדולדל אינו מטמא משום אבר מן המת אא"כ יש בו כזית בשר שאז הוא מטמא משום בשר, וכן סובר ר"א, (ולרבי יהושע יש טומאה באבר מן המת, שהרי אם אדם חי שהוא טהור אבר הפורש ממנו טמא, כ"ש מת שהוא טמא שאבר הפורש ממנו יהיה טמא, וכמו שאם כתוב במגילת תענית שאין להספיד בפסח קטן כ"ש שאין להספיד בפסח גדול). עוד יש לפרש שנחלקו בכזית בשר ובעצם כשעורה, דת"ק סובר כרבי יהושע דמטהר לקמן בין בבשר הפורש, בין בעצם הפורש מן החי, דהא ס"ל כרבי יהושע דמטמא באבר מן המת, וכנ"ל.

הזרוע והלחיים

מתי חייבים בזרוע לחיים וקיבה

כאשר שוחטים בהמת חולין צריכים לתת לכהן זרוע לחיים וקיבה, כדכתיב "וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זובחי הזבח אם שור אם שה, ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה", ומתנות אלו (שהם מכ"ד מתנות כהונה, ונקראים 'מתנות' בסתמא) הם חולין גמורים (כמעשר ראשון ומעשר עני, ולא כתרומה ומעשר שני). ופרק זה (ק"ל – קל"ד:) עוסק בדיני מתנות אלו.

ק"ל. זרוע לחיים וקיבה נוהגים בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית.

זרוע לחיים וקיבה נוהגים בחולין אבל לא במוקדשין. ואף דאיכא למימר ומה חולין שפטורים מחזה ושוק חייבים בזרוע לחיים וקיבה, הא כתיב בחיוב קדשים בחזה ושוק "ואתן אותם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם" - אין לו אלא מה שאמור בענין. וליכא למיפרך מה לחולין שחייבים בבכורה, דאיכא למילף מזכרים שפטורים מבכורה שכן אינם יולדים, מה לזכרים שכן חייבים בראשית הגז (-לתת לכהן דבר מועט בכל פעם שהוא גוזז צאנו), תישייש זכרים שאין בהם לא בכורה ולא ראשית הגז יוכיחו, מה לתישייש שכן נכנסים לדיר להתעשר, ואף זקנים נכנסו לדיר להתעשר, לקוח (-שלחק עשרה טלאים מן השוק) ויתום (כגון זה פירש למיתה וזה פירש לחיים) יוכיחו, ואין לומר מה ללקוח ויתום שמינם נכנס לדיר להתעשר, שהרי גם קדשים מינם נכנס לדיר להתעשר.

קדשים שקדם מום קבוע להקדש ונפדו שהרי הם כמקדיש עצים ואבנים לדמיהם ואין בהם קדושת הגוף, ועי' פדיון הרי הם כחולין גמורים, וחייבים בבכורה (וקסבר האי תנא שלפני שנפדו קדושת דמים מדחה מן הבכורה, דאין בכורה חלה על בכורה. בכורות י"ד), ובמתנות, ויוצאים לחולין לגמרי ע"י פדיונם להתיר בהם גיזה ועבודה, וולדן אפילו אם נתעברו לפני פדיונם וילדו לאחר פדיונם (דאם ילדו לפני הפדיון וולדס אסור), וחלבן מותרים לאחר פדיונם, והשוחטם בחוץ פטור, ואין עושים תמורה אפילו קודם פדיונם, ואם מתו יפדו אע"פ שאינם ראויים אלא לכלבים ואין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים דכתיב "ואכלת" ולא לכלבך, דין זה נאמר בקדם הקדשם למומם ולא בקדושת דמים, ועוד אשמועינן דלא בעינן העמדה והערכה, וקסבר קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, דכתיב בפדיון קדשים שנסתאבו לאחר כך "והעמיד את הבהמה", וכיון דמתה אי אפשר להעמידה, חוץ מבכור ומועשר בהמה שאע"פ שקדם מום קבוע להקדש חלה עליהם קדושה גמורה והם נאכלים לכהן, אלא שאין ראויים ליקרב.

אבל **קדשים שקדם הקדשם למומם**, או שהיה מום עובר לפני ההקדש דכמאן דליתיה דמי ואחרי ההקדש נולד בהם מום קבוע, ונפדו, פטורים מבכורה ומתנות דכתיב בהו "כצבי וכאיל", ואסורים בגיזה ועבודה וולדם אם נתעברו לפני פדיונם אפילו אם ילדו לאחר פדיונם וחלבם אסור לאחר פדיונם, דכתיב בפסולי המוקדשין לאחר פדיונם "תזבח" ולא גיזה,

"ואכלת" ולא לכלבך, "בשר" ולא חלב, והשוחטם בחוץ קודם פדיונם חייב אע"פ שאינם ראויים לפתח אהל מועד כיון שהם בעלי מומין, והגמרא (שם ט"ו.) מעמידה במום בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו, ועושים תמורה קודם פדיונם, ואם מתו מעצמם יקברו או משום דבעינן העמדה והערכה, או משום דאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים.

חולין פטורים מחזה ושוק, ואין ללמוד ק"ו מקדשים שהרי חולין חייבים בזרוע לחיים וקיבה משא"כ קדשים דכתיב בחזה ושוק "אותם" ולא מתנות. שהרי חזה ושוק טעונים תנופה "לפני ד' ", וא"א להכניסם משום דקמעילל חולין לעזרה בדבר שאין בו צורך גבוה.

האם יש במתנות כהונה חיוב ממון

ק"ל: רב חסדא אומר **שהמזיק מתנות כהונה** שהשליכם לאור או לים לפני שנתנם לכהן **או שאכלם** פטור, דכתיב "וזה יהיה משפט הכהנים" זה משמע בעודם קיימות ולא אחרים, או משום דהוי ממון שאין לו תובעים שאם יתבענו בדין יאמר שהוא נותן לכהן אחר. והלכה כרב חסדא. (קל"א:).

איתא בברייתא "וזה יהיה **משפט** הכהנים" מלמד שהמתנות דין. הגמרא מבארת שלרב חסדא אין הכונה שאפשר להוציאם בדיינים, (ואין לומר דמייירי בבאו ליד כהן וזכה בהם ואח"כ גזלם ממנו דהוי כגזול גלימתו, דזה פשיטא), אלא הכונה שהדיינים אומרים שיתן לחבר ולא לעם הארץ, דכתיב "ויאמרו לעם ליושבי ירושלים לתת מנת (-חלק כהונה) לכהנים וללוים למען יחזקו בתורת ד' ". והא דאיתא בברייתא שרבי יהודה בן בתירא אומר שהמתנות הם 'דין', אבל חזה ושוק אינם 'דין' דכתיב "זה", מייירי בבאו ליד כהן בטיבלייהו שהבהמה היתה מונחת אצלו שלימה וזכה במתנות מן ההפקר, וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמין, ולכן הוא זכה במתנות שכל הכהנים שוים בהם, אבל חזה ושוק אינם אלא לאותו בית אב ולא מהני.

איתא במתני' בעה"ב עשיר **שהיה עובר ממקום למקום** וצריך ליטול לקט שכחה ופאה בשביל מזונותיו, נוטל כיון שעכשיו הוא עני, וכשיחזור, לרבי אליעזר חייב לשלם (דתני 'ישלם' דמשמע בעל כרחו), ולחכמים כיון שהיה עני באותה שעה פטור. הגמ' אומרת שמשמע מדברי חכמים שאם היה עשיר היה חייב לשלם, ולרב חסדא צ"ל שאינו חייב לשלם מדינא אלא ממידת חסידות.

איתא בברייתא שבעה"ב שאכל את פירותיו טבלים, וכן לוי שאכל את מעשרותיו טבלים -בלי להפריש תרומת מעשר, פטורים מן התשלומין, דכתיב "אשר ירימו" - אין לך בהם אלא משעת הרמה ואילך. הגמרא מדייקת שאם אכלום לאחר שהופרשו, יכול להוציאם בדיינים, ואומרת שלרב חסדא צ"ל דאתו לידיה בטיבלייהו -שהופקד טבל אצל הכהן, וכמ"ד מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמין וזכה בהם מן ההפקר. ל"א שמסר לו את הטבל כדי לזכות בתרומה שבו. וחזה ושוק אין יכול להוציאם אפי' בכהאי גוונא, דכתיב "וזה".

קל"א. חיוב משתרשי במתנות כהונה - אם בית המלך לקחו את גורנו בשביל חוב ממון קצוב, חייב לעשר ממקום אחר ולתת לכהן, שהרי הוא כמוכר. ולרב חסדא אין זה חיוב ממון כמזיק, אלא מדין משתרשי ליה שהוא משתכר במעשר, וזה חיוב בעלמא כשאר חיובי מעשרות, ואינו יוצא בדיינים. ואם לקחו את גורנו באנפרות בלא סיבה פטור מלעשר.

המוכר בני מעיה של פרה והיה שם את הקיבה, צריך הלוקח לתת אותה לכהן ואינו מנכה למוכר מהתשלום כיון שהלוקח ידע שהיא שם ולא מכר לו אותה, אבל אם מכר לו לפי משקל, הלוקח חייב לתת את הקיבה לכהן שכיון שהגזל אצלו צריך להשיב, והמוכר מנכה לו מהדמים בעל כרחו כיון שמכר דבר שאינו שלו. (מתני' קל"ב.). הגמרא אומרת שדין זה הוא גם לרב חסדא כיון שהקיבה בעין. שיטת רב (קל"ד.) שדין זה הוא דווקא כשהלוקח שקל בעצמו שכיון שהטבח לא נגע בהם ולא גזלם אין הכהן יכול לתובעם ממנו, ולכן הלוקח נותנם לכהן ותובע דמיהם מהטבח מפני שהטבח היה

צריך ליתנם לכהן, דאם הטבח עצמו שקל יכול הכהן לתבוע גם את הטבח שאם הם בעין יחזר עליהם ויתנם לו, ולרב אסי אפי' כשהטבח שקל התביעה היא מהלוקח. הגמ' אומרת שאין הכרח שנחלקו בגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אדם אחר ואכלו, אם יכול לגבות משניהם כשיטת רב חסדא שכיון שאכלם לפני יאוש שהם עדיין ברשות הבעלים בכל מקום שהם הוה ליה גזלן, או שיכול לתבוע רק מהגזלן. די"ל שלכו"ע יכול לתבוע גם ממי שאכל, והמחלוקת היא אם שייך גזילה במתנות כהונה שמי שגזלם חייב לשלם עליהם בתורת גזלן, וממילא אם הכהן רצה הוא יכול לדון עם הראשון, או לא שכל זמן שהם בעין החוב מוטל על מי שהם אצלו, והראשון לא נעשה גזלן עליהם.

תשעה מתנות כהונה הם נכסי כהן והם תרומה ומעשר וחלה וראשית הגז ומתנות והדמאי והביכורים והקרן והחומש, (-בספרים איתא ט"ו מתנות כהונה שכולן נכסי כהן לעשות בהן כל צרכיו, וכולם כלולים בתשעה, דתרומה כוללת גם תרומת מעשר והדמאי והחלה, ובכור ופדיון הבן ופדיון פטר חמור נחשבים אחד, וקרן וחומש דגזל הגר (שנשבע לו ומת הגר ואח"כ הודה ונשבע לשקר) נחשבים אחד, ולקמן (קל"ג:) חשיב כל כ"ד מתנות כהונה). לרב חסדא אינם נכסי כהן לענין שיכול להוציאם בדיינים, אלא כדתנן שהם נכסי כהן לענין שיכול לקנות בהם עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, ובעל חוב נוטלם בחובו ואשה נוטלתם בכתובתה, ולקנות בהם ספר תורה אע"פ שאינו לאכילה ואינו דבר שמביא לאכילה.

חיוב נתינה במתנות עניים, ואם עני חייב בהם- מתנות עניים שבכרם הם הפרט והעוללות (דכתיב "וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט" ועוללות היינו שאין לה לא כתף ולא נטף, ופרט אלו ענבים הנושרים בשעת בצירה) והשכחה (דכתיב "כי תבצור כרמייך לא תעולל **אחרייך**" דכתיב "לא תשוב לקחתו" והיינו מה שלאחריו ולא מה שלפניו), והפאה (גזירה שוה אחרייך אחרייך מזית וכדלהלן). ובתבואה לקט (-הנושר בשעת קצירה) שכחה ופאה (דכתיב "ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך" וגו', וכת'ב "כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה"). ובאילן השכחה והפאה (דכתיב "כי תחבט זיתך לא תפאר אחרייך" – שלא תטול תפארתו ממנו כלומר שלא תטול כל פארו). וכל מתנות אלו אין בהם טובת הנאה לבעלים -אין בידם לתתם לכל מי שירצו אלא כל הקודם בהם זכה, (כיון דכתיב בהו עזיבה שצריך להניחם הפקר ולא לחלקם, וכן היכא דכתיב "יהיה" היינו בעזיבה, דמשמע בהווייתו יחא, דלא כתיב נתינה), ואפ' עני מוציאים אותם מידו אם יש לו כרם או תבואה או אילן כופים אותו לתת, (דכתיב "לא תלקט לעני" – להזהיר עני על שלו), אבל מעשר עני הואיל ומתחלק בתוך ביתו -לאחר שהכניס תבואתו לביתו, יש בו טובת הנאה לבעלים שבידו ליתנו לאיזה עני שירצה, וחבירו אומר לו הילך סלע זה ותן כל מעשרותיך לקרובי העני, וטובת הנאה היינו דבר מועט,, דכתיב ביה נתינה –"ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה", ואפ' עני מוציאין מידו (גזירה שוה לגר לגר מלקט), ושאר מתנות כהונה כגון הזרוע והלחיים והקיבה, אין מוציאין אותם לא מכהן לכהן ולא מלוי ללוי, (ולענין להוציא מלוי לכהן עיין לקמן).

דין כהנים ולויים במתנות כהונה

חיוב לוי במתנות כהונה- כתיב "זוה יהיה משפט הכהנים מאת ה**עם**... הזרוע והלחיים והקיבה". רב מסתפק אם לויים הם בכלל "עם" וא"כ הם חייבים לתת לכהן, או שאינם בכלל "עם" וא"כ יכולים לתת להם את הזרוע לחיים וקיבה. ומכא זה אמר רב שמספק אין מוציאים מהם את שלהם דהם פטורים משום דהמוציא מחבירו עליו הראיה, אבל אין להם לחטוף את המתנות. אמנם ראשית הגז דלא כתיב "עם" ותרומה ותרומת מעשר וחלה לויים חייבים לתת לכהן. והלכה כרב שאין מוציאים מידם.

קל"א: מסקנת הגמ' שנחלקו תנאים אם לויים בכלל עם או לא, (דכתיב בעבודת יום הכיפורים "וכפר את מקדש

הקודש" זה טומאה שאירעה לפני ולפנים, דפר ושעיר של יום הכיפורים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, "אהל מועד" זה היכל, "מזבח" כמשמעו -מי שעבד בטומאה במזבח בלא חיוב מקדש, כגון שנטמא במקדש ועבד בלא שהייה, דהלכה למושה מסיני שאם נטמא בעזרה אינו חייב עד שישעה כדי השתחוואה, "יכפר" זה טומאה שאירעה בעזרות, "כהנים" כמשמעו כהנים ששגגו ונכנסו טמאים לעזרה, "עם הקהל" אלו ישראל וי"א אף הלויים ונחלקו אם הלויים נקראו עם וכנ"ל, "יכפר" למ"ד הראשון אלו לויים ולמ"ד השני אלו עבדים), ורב מסתפק כמו איזה תנא לפסוק.

השוחט לכהן או לעכו"ם פטור ממתנות כהונה, והשוחט לישראל חייב, והשוחט ללוי זה תלוי בדברי רב לעיל אם לוי חייב במתנות או לא. (ולא כתבה המשנה שכהן ועכו"ם עצמם פטורים, משום שהתביעה היא מן הטבח).

למי נותנים תרומה ומעשר - לר"ע נותנים תרומה לכהן ומעשר ראשון ללוי, ולרבי אלעזר בן עזריה מעשר ראשון אפשר לתתו לכהן, דאף דבמעשר ראשון כתיב לוי, בכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים, ולאחר שקנסם עזרא מפני שלא עלו בימיו אין לתת מעשר ראשון ללוי אלא רק לכהן, אמנם אין להוציא מלוי מעשר ראשון.

קל"ב. מתנות בכהנת - עולא היה נותן מתנות לכהנת בת כהן ואפי' אשת איש, שכיון שאין בהם איסור אכילה לזרים היא מותרת בהם, ואי משום "ונתן לכהן", קסבר אפילו כהנת משמע, וכן הלכה, אבל הא דכתיב "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תיאכל" שכולה כליל ואין בה אכילת שיריים כמנחת ישראל, אינו כולל כהנת, משום דכתיב בפרשה "בני אהרן" למעוטי בנות אהרן. ודבי רבי ישמעאל למדו זרוע לחיים וקיבה ממנחה דבעינן כהן, דילמוד סתום (-כהן סתם דכתיב גבי מתנות) מן המפורש ("בני אהרן" דכתיב גבי מנחה). ודבי רבי אליעזר בן יעקב סוברים שבעלמא כהן ולא כהנת, אבל במתנות למדו מדכתיב פעמיים כהן דמהני אף בכהנת, דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. ורב כהנא ורב פפא ורב יימר ורב אידי בר אבין אכלו מתנות בגלל נשותיהם.

לויה שילדה, בנה פטור מה' סלעים אפילו אם נתעברה מישראל, דלוייה כלוי, ובפטר רחם תלה רחמנא, ולרב פפא אם נתעברה מעכו"ם פטורה, אבל בנתעברה מישראל אזלינן בתר אב וחייב.

זרוע לחיים וקיבה בכלאים- לרבי אליעזר כלאים הבא מן העז ומן הרחל חייב במתנות, והבא מן התיש ומן הצביה פטור ד"שה" כתיב ולא צבי. ולרבנן כלאים הבא מן העז והצביה וכוי חייבים במתנות. שיטת רב הונא בר רב חייא שכוי לרבנן חייב רק בחצי מתנות, משום דדינא דמתני' לענין כסוי הדם ומתנות בכוי שייך רק בצבי הבא על התיישה כמבואר בסוגיא לעיל פ. ומספקא להו אם חוששים לזרע האב, ונחלקו אי אמרינן "שה" ואפי' מקצת שה או לא, וממילא לרבנן יכול לומר לו שיביא ראיה שאין חוששים לזרע האב ויקבל את החצי השני. ולרבי יוחנן רבנן מחייבים כוי במתנה שלימה, דכתיב "**אם** שה" לרבות את הכוי, ומ"**אם** שור" מרבים כלאים, (ולחלק נפקא להו מ"מאת זובחי הזבח" דמשמע אפי' זבח אחד, ולר"א "אם" מיבעי ליה לחלק, ומ"מאת זובחי הזבח" לומד ר"א שהכהן תובע את המתנות מהטבח אע"פ שהבהמה היא של אחרים).

דיני כוי- כוי אזלינן ביה לחומרא, ולכן חלבו אסור כבהמה, ודמו חייב בכסוי כחיה, ודמו וגידו אסורים כבהמה וחיה, ולענין זרוע לחיים וקיבה לרבנן חייב ולר"א פטור.

בכור של ישראל **שנתערב במאה** בהמות אחרות, מבואר במתני' שאם אחד שוחט את כולם, רק בהמה אחת פטורה ממתנות, אבל אם מאה שוחטים את כולם, כולם פטורים, דכל אחד יכול לדחות את הכהן ולומר ששלו זה הבכור. הגמרא אומרת דצ"ל דמייירי בבכור שבא ליד כהן ונפלו בו מום קבוע ומכרו לישראל במומו, דאי לאו הכי יאמר הכהן

שממה נפשך אם זה בכור כולו שלו, ואם אינו בכור המתנות שלו.

קל"ב: כהן פטור מזרוע לחיים וקיבה, דכתיב "מאת העם" למעט כהנים, וא"כ הא דכתיב "מאת זובחי הזבח" היינו שאפי' טבח כהן נותן כשהוא שוחט בשביל למכור, אבל בשוחט לצרכו פטור.

זקני דרום אמרו **שכהן טבח** פטור מן המתנות שתיים ושלש שבתות, ואח"כ שכבר יודעים שהוא טבח חייב לתתם לכהן אחר, והיכא שיש לו חנות קבועה חייב במתנות מיד. וכהן שאינו מפריש מתנות הרי הוא בשמתא. ואנשי הוצל היו בשמתא כ"ב שנים, ואין להפסיק לשמתם, כדאיתא בברייתא במה דברים אמורים דתו לא משמתין ליה, במצות לא תעשה שיש בה מיתה או כרת, דקם ליה בדרבה מיניה, אבל במצות עשה כגון שאינו עושה סוכה לולב או ציצית שאין בהם חסרון כיס כולי האי, מכין אותו עד שתצא נפשו, אלא שאחרי זמן כזה יש לקונסם ללא התראה, כדמצינו שרבא קנס את מי שלא רצה לתת מתנות לכהן אטמא – שהיה נותן את כל הירך לכהן, ורב נחמן בר יצחק קנס גלימא.

חלוקת ואכילת הזרוע לחיים וקיבה

חלוקת הזרוע והלחיים והקיבה- בשור הגדול שאבריו גדולים ביותר אפשר לחלק כל עצם לשנים, מפני שיש בכל חלק שיעור נתינה מעליא, וכתיב "ונתן לכהן" – נתינה יפה, אבל בבהמה דקה נותנים זרוע לאחד קיבה לאחד ולחיים לשנים.

י"א שאסור **לאכול מבהמה שלא הורמו מתנותיה**, והאוכל מבהמה כזו הרי הוא כאילו אוכל טבלים. ולית הלכתא כוותיה.

מתנות כהונה **יש לאוכלם צלי ובחרדל**, דכתיב במתנות כהונה "לך נתתים למשחה" והיינו שכל המתנות שנתתי לך בכהונתך נתתי לך לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים.

י"א **שכהן שאינו בקי בכ"ד מתנות כהונה** אין נותנים לו מתנות אלו, ולאו מילתא היא אלא כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה, דכתיב "המקריב... (- הולכה) לו תהיה שוק הימין למנה", ואף כהן שאינו מודה בט"ו עבודות כגון היציקות, והבלילות (-שנותן שמן במנחה ובוללה וחוזר ונותן עליה שמן), והפתייתות (- מנחת מחבת ומרחשת ומנחת מאפה תנור, שלאחר אפיה פותתן ומחזירן לסולתן וקומיץ), והמליחות (-"במלח תמלח"), והתנופות, וההגשות (- מגישה בכלי קודם קמיצה ומגיעה לקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן), והקמיצות, וההקטרות, והמליקות, והקבלות (- קבלת הדם), וההזאות (-זריקת הדם במזבח, בין הניתנים בפנים על הפורכות ועל מזבח הזהב, בין הניתנים בחוץ. ושחיטה לא חשיב מפני שגם זר כשר בה), והשקאת סוטה, ועריפת עגלה שהיא נעשית ע"י כהנים, וטהרת מצורע בציפרים להזות, ונשיאות כפים בין מבפנים -במקדש כדכתיב "וישא אהרן את ידיו" בין מבחוץ בגבולין בכל עיר בבית הכנסת, אין לתת לו מתנות כהונה, דכתיב "המקריב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה".

קל"ג. י"א שהחוטים שיש בלחי אסורים משום דם, וכהן שאינו יודע להוציאם אין לתת לו לחיים. והגמ' דוחה שהדם יוצא ע"י הצליה או ע"י החיתוך והמליחה.

חטיפת המתנות וקבלתם- אין לכהן לחטוף את המתנות, ואין בזה חיוב מצוה, דכתיב "ונתן לכהן" - ולא שיטול מעצמו, וכן אין לכהן לומר שיתנו לו את המתנות, דהא דכתיב "ויטו אחרי הבצע" היינו שהיו מבקשים את המתנות. ואביי אמר שאחרי ששמע שבלחם הפנים הצנועים היו מושכים ממנו ידיהם אחרי שמת שמעון הצדיק שנשתלחה בו מארה (והגרגרנים חולקים בו), לא היה לוקח גם אם היו נותנים לו, מלבד בערב יוה"כ כדי להחזיק עצמו כהן שלא ישכחו זאת,ולא היה יכול לעשות זאת

בנשיאת כפים בדוכן כל השנה, משום שהיה אנוס באותו זמן שהיה לומד עם תלמידיו בזמן שהציבור נאספים לבית הכנסת. ולהלן (קל"ד:): איתא שרבי אמי קדם לזכות בשק של דינרים ששלחו לבני הישיבה, והגמ' מבארת שזכה בזה לעניים, אי נמי זכה לעצמו משום דכתיב "והכהן הגדול מאחיו" גדלהו משל אחיו וכ"ש שיכול לזכות ממאי דאתי ליה מעלמא, (ויש לומדים מפסוק זה שצריך שיהיה גדול מאחיו בנוי ובחכמה ובעושר).

רב יוסף אמר שכהן שיש בשכנותו ת"ח עני, יזכה אותם לאותו ת"ח אף לפני שקיבלם, והיינו במכרי כהונה (-בכהן שניכר בעיר ורוב בני אדם אוהבים אותו ונותנים לו את המתנות). ומעשה ברבא ורב ספרא שהתארחו, ורבא ביקש מהשמש שהיה כהן ובעה"ב היה נותן לו מתנותיו שיזכה לו את המתנות ואכלם רבא, (ואף שרבא היה כהן, הרי אין לכהן ליטלם מעצמו או לבקשם בפיו, ולכן נטלם בתורת זר), אך רב ספרא לא אכל מפני שלא הגיעו ליד השמש, והראו לרב ספרא בחלומו "מעדה בגד ביום קרה (כבגד בלוי ביום קר, שאינו מחמם), חומץ על נתר (שאינו אלא מפסידו), ושר בשירים על לב רע", כך האומר דברי תורה למי שאינו יודע להבין בהם, ורב יוסף הצדיק את רב ספרא מפני שדבריו נאמרו דווקא במזכה לכהן אחר שאינו כפוף לו, אחר אבל שמש מזכה בעל כרחו לאדם חשוב שמתארח אצל בעל הבית, ודווקא כשא"א לו בלא המתנות מפני שהוא עני ודחוק, ואמר שהראו לו את הפסוק בשביל רבא, ולא הראו לרבא מפני שהיה נזוף בגלל שהטיח כלפי מעלה (תענית כ"ד:) שביקש מטר שלא לצורך מפני כבוד אמו של שבור מלכא, ורצו מלאכי חבלה להורגו בלילה, ופשטיה דקרא בשונה לתלמיד שאינו הגון, שהוא נופל בגיהנום, והרי הוא כזורק אבן למרקוליס שזו עבודתה.

[כל העושה טובה למי שאינו מכיר בה כאילו זורק אבן למרקוליס].

פסור ממתנות בשותפות עם כהן או עכו"ם איזה שותפות פוטרת ממתנות-

השותף עם עכו"ם או עם כהן בבהמה, פסור מהמתנות. כהן שמכר בהמה לישראל חוץ מהמתנות, פסור מהמתנות, מפני ששיירם לעצמו. ואם אמר לו ע"מ שהמתנות שלי, י"א שיכול הישראל לתתם לכל כהן שירצה, מפני שע"מ זה לא שיוור אלא תנאי, ואינו יכול להתנות על מתנות שאינם שלו, וי"א שגם ע"מ הוי שיוור כחוץ.

קל"ג: לרב הונא שותף בראש פסור מהלחי, ושותף ביד פסור מהזרוע, ושותף בבני מעיים פסור מהקיבה. ולחייא בר רב אפי' שותפות באחד מהם פוטרת מכל המתנות. והגמ' מוכיחה מברייתא דלא כדבריו.

אפי' שותפות באחד ממאה מאותו אבר פוטרת מהמתנה שמאותו אבר.

עכו"ם או כהן שמכרו לישראל אבר החייב במתנות ועיקר הבהמה שלהם, חייב הישראל במתנה, דבתר חיובא אזלינן, כדמצינו שעכו"ם וכהן שמסרו את צאנם לישראל שעשאוהו שלוחם לגזוז, פסור מראשית הגז, וכן הלוקח גז צאנו של עכו"ם אפילו קודם שנגזזו פסור, ואיתא בברייתא שלגבי זרוע לחיים וקיבה אינו כן.

עשית סימן-

בהמה שפטורה ממתנות בגלל שלא כולה של ישראל, צריך לעשות סימן בבהמה כדי שיבינו הרואים שלא כולה של ישראל, ומה שמצינו שאצל עכו"ם א"צ לעשות סימן, איירי כשהם יושבים על הכספת, דאז בכהן י"ל שבעה"ב מאמינו לשמור על המעות והוא בא לקנות, אבל בעכו"ם שאין בהם אמונה (-לא רגילים להאמין להם) ודאי זה שלו וממילא א"צ סימן אחר. אי נמי בסתמא עכו"ם צועק למוכר שלא ימכור אלא במחיר מסוים וממילא יודעים שהוא שותף בה, משא"כ כהן שהוא צנוע וסומך על הטבח ולא יודעים שהוא שותף.

פסולי המוקדשין א"צ לעשות בהם סימן שהם פטורים ממתנות, והיינו דווקא באלו הנמכרים בתוך הבית בכור ומעשר שמופני שדמיהם לבעלים ואין בהם קדושה לא התירו בשביל הנאתו לזלזל בהם למוכרם בשוק כמו חולין, אף שכשמוכרם בתוך הבית מפסיד מפני שלא קופצים לקנותם, ובהם מוכחא מילתא, אבל פסולי המוקדשין שדמי פדיונם נתפסים בקדושתם, הנמכרים באיטליז בשוק צריך לעשות להם סימן, מפני שאם לא יתרו למוכרם בשוק לא יפדם אלא בזול ואיכא פסידא דהקדש.

כ"ד מתנות כהונה- י' במקדש -בתוך העזרה לאוכלם שם: חטאת, חטאת העוף, אשם ודאי, אשם תלוי, זבחי שלמי ציבור (-כבשי עצרת, והם קדשי קדשים לאוכלם בעזרה), לוג שמן של מצורע (שמה שנושאר ממתנותיו נאכל לכהנים), שתי הלחם, לחם הפנים, שיירי מנחות של יחיד, ומנחת העומר (שהיא שונה משאר המנחות שהיא המנחת ציבור היחידה שנקמצת ונאכלת). ד' בירושלים שנאכלים ומתחלקים בכל העיר: בכור תם, ביכורים, מורם מן התודה חזה ושוק (גם של שלמים) וד' חלות מד' מינים שהם חלות ורקיקים ורבוכה וחמץ ומורם מאיל נזיר -זרוע בשילה וחלה ורקיק, ועורות קדשים של עולה חטאת ואשם. י' בגבולין -בכל ערי ישראל: תרומה, תרומת מעשר, חלה, ראשית הגז, מתנות זרוע לחיים וקיבה, פדיון הבן ה' סלעים, פדיון פטר חמור שה, שדה אחוזה הקדישה ולא גאלה שהיא יוצאה ביובל ומתחלקת לכהנים של אותו משמר שאירע בו היובל, שדה חרמים, וגזל הגר שנשבע לו לשקר יהודה לאחר מיתת הגר. וכולם ניתנו לאהרן ולבניו בכלל ובפרט דכתיב בהו "לך נתתים" ואח"כ הפסוק מפרש כל אחד מהם, והמקיימם כאילו קיים כל כללות ופרטות שבתורה, ונכרתה עליהם ברית מלח של קרבנות, שכשם שברית מלח אינה שובתת כך זו לא תשבות, והעובר עליהם כאילו עובר על כלל ופרט ועל ברית מלח.

קל"ד. מתנות בגר- גר שנתגייר אחרי שחיטת בהמתו פסור ממתנות, אבל אם נתגייר לפני שחיטת בהמתו חייב במתנות.

ספק במתנות כהנים ועניים

במתני' איתא שאם יש **ספק אם נתגייר לפני שחיטת הבהמה** או אחריה פסור, מפני שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ובפאה איתא בדין ספק לקט שחיטים שבחורי הנמלים, אם נמצאו בתוך הקמה שעדיין לא הגיעו הקוצרים לשם הרי הם של בעה"ב דאין לקט אלא הנושר בשעת קצירה, ואם נמצאו לאחר הקצירה, לת"ק העליונים שעל פי החור ד"ל שהם נשרו מהשיבולים בשעת קצירה לעניים, והתחתונים שבקרקעיתו של חור לבעה"ב, דקודם הקצירה כנסום הנמלים שם, ולר"מ הכל לעניים מפני שב**ספק לקט שכחה ופאה חייב**.

ריש לקיש שואל מהדין של ספק חורי הנמלים (שר"מ מחמיר בספק, וה"ה למתנות כהונה). על הדין של ספק בגר מתי נשחטה הבהמה דסתם מתני' ר"מ וקתני ספיא לקולא, (וללישנא בתרא ריש לקיש מצא סתירה בדין חיטים שבחורי הנמלים גופא שיש ברייתא שר"מ פוטר בקמה של גר שיש ספק אם נקצה לפני שנתגייר או אח"כ). ורבי יוחנן עונה שזה דעת יחידיאה (רבי יהודה בן אגרא) בדעת ר"מ. וריש לקיש שואל שהרי יש טעם לדבריו, דכתיב "עני ורש הצדיקו" צדק משלך ותן לו, (דאין לומר שהכונה להצדיקו בדין, דהא כתיב "ודל לא תהדר בריבו").

רבא מתרץ שהפרה היא בחזקת פטורה כיון שהיתה של עכו"ם, אבל הקמה היא בחזקת חייבת כיון שמעולם היא עומדת לכך, דשל ישראל היא. ואביי מקשה מהדין בעיסה שיש ספק אם עשאה (חויב חלה חל בשעת גלגול, וגלגול העכו"ם פוטר) לפני שנתגייר או אח"כ חייבת בחלה. וענה רבא שספק איסורא לחומרא וחלה יש בה עוון מיתה, אבל ספק ממונא לקולא ומתנות אין בהם קדושה אלא דין ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה, דאמר רב חסדא וכן תני רבי חייא שיש ח' ספיקות בגר, ד' מהם לחיוב, והם: קרבן אשתו (ספק ילדה כשהיתה עובדת כוכבים ספק משנתגיירה,

מביאה קרבן, דספק איסור כרת הוא, דמחוסר כפורים אסור בקדשים וענוש כרת) וחלה (שזה ספק מיתה), ובכור בהמה טמאה (- פטר חמור, דאסור בהנאה עד שיפדנו), ובכור בהמה טהורה (שזה ספק כרת לשוחטו בחוץ, וצריך להמתין שיפול בו מום ואז אין בו אלא דין ממון ואוכלו הוא במומו), וד' מהם לפסור שאין בהם איסור אלא ממון ולכן ספיקם לקולא, והם: ראשית הגז, ומתנות, ופדיון הבן, ופדיון פטר חמור דשה של פדיון אין עליו קדושה אלא הוא ממון כהן והמוציא מחבירו עליו הראיה.

קל"ד: **חויב הפרשה כשאין למי לתת-** אם אין עניים א"צ להניח לקט שכחה ופאה, דכתיב "לעני ולגר תעזוב אותם" ולא לעורבים ולעטלפים. אמנם בתרומה חייב להפריש (ולכן אף שאין מביאים את התרומה מגורן לעיר או ממדבר לישוב, שאין טירחא זו מוטלת על הישראל, אלא הכהן הולך ומביאה, אם אין שם כהן, שוכר פרה ומביאה מפני הפסד תרומה), דשאני תרומה דטבלה הכל, וממילא בעל כרחו עליו להפרישה, אי נמי משום דכתיב בה נתינה, (והא דכתיב ביה "תעזוב" יתירא, זה בא לרבות שהמפקיר את כרמו והשכים בבוקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, שאף שהפקר פסור מכולם, לומדים מ"תעזוב" יתירא לחייב היכא שהוא חזר וזכה בו, ופסור מן המעשרות), וכן לגבי מתנות אם אין כהן צריך לשום את שויים ולתת את הדמים לכהן שבא ראשון ויאכל את המתנות בעצמו.

עוד בדיני זרוע לחיים וקיבה

צורת נתינת המתנות- מקום שנהגו למלוג את העגלים ברותחין עם העור ואוכלים אותם כך, לא יפשיט את הזרוע אלא נותנו לכהן כמו שהוא בעורו, ואף במקום שנהגו להפשיט את הראש לא יפשיט את הלחי.

הזרוע היא **הזרוע הימנית**, דכתיב "הַזְרֹעַ" החשובה שבזרוע. ודורשי חמורות אמרו שהזרוע ניתן כנגד מה שפנחס לקח רומח בידו, ויד ימין היא עושה מלחמה וממילא זרוע היינו של ימין, (ולחיים כנגד "ויעמוד פנחס ויפלל", וקיבה כנגד "ואת האשה אל קיבתה"), ויש לומדים ימין מדכתיב בשלמים "ואת שוק הימין", וזרוע מוקדשין לומדים מדכתיב התם "תרומה" וזרוע חולין לומדים מדכתיב התם "תתנו".

מקום הזרוע הוא מהפרק של הארכובה הנמכרת עם הראש עד כף של יד (-העצם הרחבה של הכתף), וזה גם הזרוע בשלה שבנזיר, ומקום זה ברגל האחורית הוא השוק (- שתי עצמות מהפרק של הארכובה עד בוקא דאטמא, דהיינו כל הירך). ולרבי יהודה השוק הוא מהפרק של הארכובה עד סובך של רגל והיינו הפרק שבין הקולית לעצם האמצעי.

מקום הלחי הוא מהפרק של הלחי אצל הצדעיים וחותר כלפי מטה עד הפיקה (שיפו הכובע) של הקנה דהיינו לחיים התחתונות עם הלשון. והא דאיתא בברייתא שנוטלה ובית שחיטה עימה, ללישנא קמא זה תלוי במחלוקת אם מוגרמת כשרה, וללישנא בתרא הכונה שבית השחיטה נשאר עם הבהמה.

צריך לתת את **הלחי עם הצמור** שבראש כבשים ועם בשער שבזקן התיישים, (וכן בקיבה צריך לתת את החלב שע"ג הקיבה ואת החלב שבתוך הקיבה, אמנם הכהנים נהגו בו עין יפה ונתנוהו לבעלים).

ראשית הגז

דיני ראשית הגז

קל"ה. מתי והיכן חייבים בראשית הגז- ראשית הגז נוהגת בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית. ולרבי אלעאי (קל"ו.) ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ.

כל הגוזז צאנו, בין טלאים ובין זקנים, ואפילו גוזזם מאה פעמים, צריך לתת מן הגיזה מתנה לכהן, ושיעורו משקל חמש סלעים מתוך חמש גיזות של מנה וחצי.

דיני המשנה מובאים בדפים הבאים לפי סדר הסוגיות בגמרא.

מנלן שראשית הגז לא נוהגת בקדשים- ראשית הגז נוהגת בחולין ולא במוקדשין, דכתיב "צאנך". הגמ' אומרת שקדשי מזבח פטורים בלאו האי קרא, כיון שאינם בני גיזה, דכתיב "ולא תגוז בכור צאנך". וגם קדשי בדק הבית זה רק למ"ד שאינם בכלל העמדה והערכה דאיצטריך קרא שלא יפדה ויתן לכהן, שכיון שאינם אסורים בגיזה ועבודה אלא מדרבנן הו"א לחייב מי שעבר וגזז. ולמ"ד שקדשי בדק הבית צריכים העמדה והערכה והרי אחרי שגזז אינו יכול להעמיד את הגיזה, י"ל דאיירי קרא במקדיש בהמותו לבדק הבית חוץ מגיזה וכחישה, דקמ"ל קרא שאינו חייב לגזוז ולתת, (ואם לא אמר וכחישה אסור לגזוז כיון שזה מכחיש את הבהמה), ובקדשי מזבח אף אם אמר חוץ מגיזה וכחישה פשטה הקדושה בהכל דקדושת הגוף היא חמורה, (אבל בקדושת הגוף מה שלא הקדיש אינו קדוש), וכדמצינו שהאומר רגלה של זו עולה נעשית כולה עולה, ואף ר"מ שחולק ברגל מודה במקדיש אבר שהנשמה תלויה בו.

ולרבא מיירי מתני' במקדיש את הגיזה עצמה, שאינו חייב לגזוז ולפדות דכתיב "גז צאנך תתן" סמך נתינה לגיזה לומר שאינו חייב אלא במחוסר רק גזיזה ונתינה ולא במחוסר גם פדיון, ולדברי רבא מ"צאנך" ממעט רב אלעאי בהמת השותפים מראשית הגז וכדלהלן.

קל"ה: בהמת השותפין- לרבנן בשותפות עם ישראל הבהמה חייבת בראשית הגז, ובשותפות עם עכו"ם פטור דכתיב "צאנך" המיוחד לך, אבל בשותפות עם ישראל חשיב מיוחד לך והאיל ושניהם בני חיובא, וכל ישראל קרויים בלשון יחיד. ולרבי אלעאי מ"צאנך" לומדים לפטור בשותפות עם ישראל, ושותפות עכו"ם שפוטרת נלמדת מתרומה דכתיב בה "ראשית דגנך". ולרבנן אין ללמוד ראשית הגז מ"ראשית דגנך" כיון ד"ראשית" הפסיק הענין, (ולרבי אלעאי ו' חוזר ומערבם, ולרבנן א"כ לא נכתוב לא ו' ולא ראשית, ולרבי אלעאי התורה חילקתם כיון שתרומה זה קדושת הגוף וראשית הגז זה קדושת דמים -חיוב ממון, וקדושה לאו דווקא). אי נמי רבנן ס"ל שאף בתרומה שותפות עכו"ם אינה פוטרת את חלקו של ישראל, וכדמצינו שתבואה שגדלה בשדה המשותפת לישראל ועכו"ם, לרבי טבל וחולין מעורבים זה בזה, ואפילו לאחר שחלקו לא אמרינן יש ברירה והוברר שזה החלק של ישראל והוא טבל גמור, אלא אין ברירה וגם מה שנשאר חציו טבל וחציו חולין, דיש קנין לעכו"ם בארץ ישראל להפקיע חלקו מיד מעשר, (ו"א שאין לטבל זה תקנה, לפי שאם בא להפריש נמצא מפריש מן הפטור על החיוב, אבל נראה שיש לו תקנה, או ע"י שיפריש עליו ממקום אחר לפי חציו, דרק חציו חייב, ואם אין לו טבל אחר מפריש מיניה וביה לפי כולו, ולא לפי חציו מפני שמה שמפריש חציו אין שם מעשר חל עליו מפני שהוא פטור. ואין לומר שמה שהפריש כולו גדל בחלקו של העכו"ם, אלא בכל אחד יש חלק לשניהם, כמבואר בראש השנה י"ב: גבי חדש וישן המעורבים, ואפילו למאן דפליג התם היינו משום שגמא לא נבללו יפה, אבל כאן בכל חיטה יש חלק לנכרי ולישראל), ולרשב"ג של ישראל חייבת ושל עכו"ם פטורה, ומבואר שנחלקו אם יש ברירה, אבל לכו"ע של הישראל חייבת, וממילא א"א ללמוד מתרומה ששותפות עכו"ם פוטרת מראשית הגז, וממילא "צאנך" ממעט שותפות עכו"ם, ו"דגנך" ממעט דיגון עכו"ם כגון עכו"ם שלקח שדה של ישראל ומירחה, שהלוקח אותה תבואה מהעכו"ם פטור מלעשר אע"פ שגדלה בשדה של ישראל, דמירוח עכו"ם פטור (מנחות ס"ז), אי נמי "דגנך" ולא דגן עכו"ם ולאשמועינן דיש קנין לעכו"ם בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, וחלקו של עכו"ם פטור, ונ"מ שאם חזר ומכרו לישראל אינו חייב לעשר, אבל חלקו של ישראל חייב. או שרבי אלעאי ממעט מ"דגנך" בין שותפות עכו"ם בין שותפות ישראל, דשניהם אינם מיוחדים לו, ולרבנן שותפות ישראל אינה פוטרת כיון שהוא בר חיובא וכל ישראל נקראים בלשון יחיד, וא"צ מיוחד, ובלבד שתהא של ישראל.

באלו דברים שותפין חייבים גם לרב אלעאי- רבא אומר שרב אלעאי שפוטר שותפות ישראל מראשית הגז, מודה ששותפים חייבים **בתרומה**, דכתיב

"תרומותיכם". וכן חייבים **בחלה**, דילפינן מתרומה, (ומדכתיב "עריסותיכם" ילפינן דבעינן כדי עריסותיכם של עיסת מדבר שהיא עומר לגולגולת, והעומר הוא עשירית האיפה והוא מ"ג ביצים וחומש). וכן חייבים **בפאה** דכתיב "ובקוצרכם", ומ"שדך" ממעטים עכו"ם. וכן חייבים **בבכורה**, דכתיב "ובכורות בקרכם וצאנכם", ומ"בבקרך ובצאנך" ממעטים שותפות עכו"ם. וכן חייבים **במזוזה**, דכתיב "למען ירבו ימיכם", ומ"ביתך" לומדים שיניח את המזוזה בדרך ביאתו לבית, וכנכנס לבית מכניס תחילה רגל ימין, נמצא שצד ימין הוא דרך ביאה. וכן חייבים **במעשר**, דכתיב "מעשרותיכם", ומ"דגנך" ממעטים שותפות עכו"ם. וכן חייבים **במתנות** –זרוע לחיים וקיבה, דיליף נתינה נתינה מתרומה, ומ"מאת זובחי הזבח" לומדים שתובעים את המתנות מהטבח ו"זובחי" אורחיה דקרא. וכן חייבים **בביכורים**, דכתיב "בארצם", ומ"מארצך" ממעטים חוצה לארץ. וכן חייבים **בציצית**, דכתיב "בגדיהם" ומ"כסותך" ממעטים שאולה עד ל' יום. וכן חייבים **במעקה**, דכתיב "כי יפול הנופל ממנו" כל שראוי ליפול ממנו ואפילו בשותפות, ומ"גגך" ממעטים בתי כנסיות ומדרשות שאין לאחד מהם חלק בו, דאף לבני עבר הים הוא, ועוד דאינו בית דירה.

קל"ו. רב ביבי בר אביי אומר ד'ליתנהו להני כללי', כדתינא שרבי אלעאי פוטר בהמת השותפין מבכורה, דכתיב "בקרך וצאנך", והא דכתיב "בקרכם וצאנכם" היינו של כל ישראל. וכן רב חנינא מסורא סובר ד'ליתנהו להני כללי' כדתינא שרבי אלעאי פוטר בהמת השותפין ממתנות, דיליף נתינה נתינה מראשית הגז, ובהכרח שגם בתרומה שותפין פטורים דדייק "דגנך", דאל"כ היה לומד משם לחייב. ורבנן מחייבים בהמת השותפין בבכורה ובמתנות.

עוד דינים לדעת רבי אלעאי-

לפי האמור לעיל רבי אלעאי פוטר מתנות וראשית הגז **בחו"ל**, דיליף נתינה נתינה מתרומה, אמנם ראשית הגז אינה **טובלת** כמו תרומה, דכתיב "וראשית גז צאנך תתן לו" - אין לך בו אלא מראשיתו ואילך – משעה שהופרש ונעשה ראשית, אבל בתרומה כתיב "אשר ירימו" – בעתידים לתרום הכתוב מדבר.

ואין חייבים על ראשית הגז **מיתה** בזר האוכלה במזיד **וחומש** בשוגג כמו תרומה, דכתיב "ויסף חמישיתו עליו" וכתיב "ומתו **בן**" – ולא ראשית הגז.

וכן לומדים מ"ראשית" שאין **עוד הפרשה אחריה**, דלא כתרומה שיש אחריה מעשר ראשון ומעשר שני.

ולענין **הפרשה מן החדש על הישן** לומד רב אלעאי מתרומה דכתיב בה "היוצא השדה שנה שנה" שאין מפרישין, (ולרבנן מפרישים משנה על חברתה).

ולענין ראשית הגז **שגדלה בפטור**, סובר רבי אלעאי שהקונה צאן עכו"ם כדי לגזוז פטור כיון שהגזים גדלו אצל עכו"ם, דמקיש ראשית הגז לתרומה, (דלא כתנא דמתני'), כדתינא שיששראל שקנה מהעכו"ם שדה בסוריא (-אדם צובה שכבשה דוד), אם לא הביאה שליש חייב, ואם הביאה שליש פטור מלהפריש על מה שקנה מהעכו"ם דלאו שמיה כבוש ולא חלה בה קדושת הארץ וקלה קדושתה ויש בה קנין לעובד כוכבים להפקיע מיד מעשר, אבל בארץ ישראל מעשר על הכל, דאין בה קנין לעכו"ם להפקיע מיד מעשר, ועל מה שהמשיך לגדול אח"כ, לר"ע חייב וטבל וחולין מעורבים זה בזה, ולחכמים פטור דכיון שהביאה שליש כאילו נגמרה כולה.

וכן לרבי אלעאי אין להפריש ראשית הגז **ממין על שאינו מינו**, כגון בשחופות ולבנות, כמו לענין תרומה שאין תורמים ממין על שאינו מינו כגון שחורות ולבנות אע"פ שזה פרי אחד, או שני מיני חיטים, (וכן מבואר בברייתא, ולרב יצחק נחלקו בזה ב"ש וב"ה. ולרבנן מפרישים ראשית הגז ממין על שאינו מינו).

וכן צריך לרב אלעאי שיהיו **שייריה** של ראשית הגז **ניכרים**, כמו בתרומה שהאומר שכל הגורן יהיה תרומה לא אמר כלום, וכן לענין חלה האומר כל עיסתי חלה לא אמר כלום.

קל"ז: אמר רב נחמן בר יצחק האידנא נהוג עלמא כהני תלת סבי, כרבי אלעאי שפוטר ראשית הגז וה"ה מתנות בחוצה לארץ. כרבי יהודה בן בתירא שאין דברי תורה מקבלים טומאה ואין בעל קרי צריך טבילה לדברי תורה. וכרבי יאשיה שאין חיוב בכלאים אלא כשזרע חיטה שעורה וחרצן במפולת יד.

ראשית הגז בטריפה- ראשית הגז נוהג בטריפה דכתיב "תתנו לו" ולא לכלבו, ור"ש פוטר דיליף צאן צאן ממעשר, ובמעשר כתיב "כל אשר יעבור תחת השבט" פרט לטריפה שאינה עוברת כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה, ומזה לומדים שאר טריפות. ולא לומדים צאן צאן מבכור, שאע"פ שראשית הגז דומה לבכור לענין שנוהג ביתום כגון זה פירש למיתה וזה פירש לחיים, ובלקוח, ובשותפין, ובמתנה, ושלא בפני הבית, וניתנים לכהן, וא"צ להקדישם דבכור קדושתו מרחם וראשית הגז אין בה קדושה, (ל"א בכור וגו הם נכסי כהן לקדש בהם את האשה, משא"כ מעשר, ולאו מילתא היא, דאפשר לקדש אשה במעשר), והכהן רשאי למוכרם, אבל מעשר אינו נוהג ביתום (דגמר תחת תחת מקדשים דכתיב בהו "תחת אמו"), ולוקח ושותף ושנתנו לו במתנה פטורים מן המעשר, ואינו נוהג אלא בפני הבית משום גזירה, ונאכל לבעלים כשלמים, ומקדישו בשבט, ואינו נמכר לא חי ולא שחוט (אא"כ הוא של יתומים), ואילו למעשר ראשית הגז דומה בפחות דברים והיינו לענין שנוהגים בנקבות, ובבהמות מרובות מעשר בעשרה וראשית הגז בחמש, ובפשוט, ואין נוהגים בטמאים ובאדם, ואינם קדושים מרחם, ולא נהגו לפני הדיבור, ואילו בכור אינו אלא זכר, ונוהג אף ביחיד, ואין נוהג אלא בפשוט, ונוהג בחמור, ובאדם, וקדוש מרחם, וקדשו בכורות במצרים, מ"מ יותר ראוי ללמוד פשוט מפשוט.

קל"ז. **ראשית הגז אינה נוהגת אלא ברחלות** (משא"כ זרוע לחיים וקיבה שנוהגים בבקר ובצאן דכתיב "אם שור אם שה"), דכתיב "לעמוד לשרת" בעינן דבר הראוי לשרות -לתכלת דבגדי שרד, והתם בעינן דווקא צמר, ואין צמר אלא של רחלים. (ובהא דכתיב "לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך" אסור גם לעבוד בצאן ולגזוז שור, דילפינן מו' ד"ולא"). ואף שלשון תורה הוא רחלים, לשון תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמן.

כבשים שצמזרם קשה כגון שהיו מושונים משאר כבשים, פטורים מראשית הגז, דכתיב "ומוגז כבשי יתחמם" – לא מיקרי גז אלא בר חימום.

השוטף את הרחלים במים בנהר כדי ליפותם ונתלש מהם צמר, לרבנן פטור דלאו גז הוא, ולרבי יוסי חייב, כדמצינו בברייתא שרבי יוסי לומד מדכתיב "ולקט קצירך" דבעינן לקט מחמת קציר, למעט לקט קיטוף בידים, אמנם בדבר שדרך לקוצרו ביד כגון בצלים ושומים מודה רבי יוסי שחייב, דכתיב "לקצור" לרבות עוקר עם השרשים כגון עדשים, וכתיב "ובקוצרך" לרבות תולש ביד ללא השורשים כגון פולים. וכן מצינו שרבי יוסי מחייב פאה בבצלים אע"פ שאינו קוצרם במגל, (וס"ל שבצלים הגדלים בין הירקות, צריך לתת פאה בכל שורה, מפני שהירק שבין שורה לשורה מפסיק לפאה, דירק אינו חייב בפאה (חוץ מבצלים ושומים, דרק דבר שמכניסו לקיום חייב בפאה). ולרבנן מספיק לתת פאה אחת על הכל).

אין ראשית הגז נוהגת אלא בבהמות רבות, (משא"כ זרוע לחיים וקיבה שנוהגים במרובה ובמועט אפילו לא שחט אלא אחת). לב"ש מרובות היינו ב' רחלות, דכתיב "יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן", ולב"ה ה' רחלות, דכתיב "חמש צאן עשויות", והיינו מעשות את בעליהן לעשות מצוה שלא היה מצווה בה בפחות מכך, (אבל בבכורה

ובזרוע לחיים וקיבה אפי' אחת חייבת). ולרבי יוסי השיעור לראשית הגז הוא ארבע, דכתיב "וארבע צאן תחת השה". ואמר רבי שהלכה כרבי יוסי שהרי הוא לומד מהתורה וב"ש וב"ה לומדים מדברי קבלה, ואפילו אם הוא היה לומד מדברי קבלה והם מדברי תורה היתה ההלכה כמותו, (תורת משויה קרויה תורה, מפני שניתנה לדורות, ושל נביאים נקראים דברי קבלה, שקיבלו מרוח הקודש כל נבואה ונבואה לפי צורך השעה והדור והמעשה), שאף שאין הכרעה שלישית מכרעת אפילו כשהשיטה השלישית היא אמצעית בין שתי השיטות, ורק היכא ששתי השיטות גילו דעתם שניתן לחלק בין שני דינים אלא שסוברים שאין לחלק ביניהם, והשלישי מחלק ביניהם, (כגון ההיא דקולי מטלגניות (שבת כ"ט) שר' אליעזר אומר בין מן המוכן בין שלא מן המוכן טמא, ור' יהושע אומר בין מן המוכן בין שלא מן המוכן טהור, ור"ע אומר מן המוכן טמא שלא מן המוכן טהור), הוי הכרעה, רבי יוסי אמרה מפי חגי זכריה ומלאכי.

קל"ז: שיעור הגזיזה החייבת בראשית הגז - לרבי דוסא בן הרכינס חמש רחלות שגוזזים מכל אחת מנה וחצי (דזו הפחותה שבגזיזות, ובפחות מזה לא חשיב גז) חייבות בראשית הגז. ולחכמים אף בגוזזות כל שהן חייבות. ונחלקו אמוראים בדעת חכמים מה הכונה 'כל שהן'. רב סובר שהכונה שיהיה מנה וחצי מכולם יחד, (ואיתא להלן שכוונתו למנה בן מ' סלעים, והיינו שישים), וצריך שיהיה לפחות חמישית משיעור זה (-שבעה סלעים וחצי) בכל אחת מהם, וכן לשמואל צריך שיהיה שישים סלעים בכולם, ונותן סלע אחת לכהן, וכן אמר איסי בר היני בשם רבי יוחנן שהשיעור להתחייב בראשית הגז הוא שישים. ולרבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן (וכן אמר רבי יוחנן בשם רבו רבי ינאי) צריך שיהיה שש סלעים בכולם, ואז נותן חמשה לכהן ואחד לו, ואפילו בגוזז אלף סלעים מספיק לתת לכהן חמשה סלעים. ולרבי אלעזר מספיק כל שהוא כפשוטו. והגמרא אומרת שלדבריו (וכן לרב ששיעור ראשית הגז הוא אחד משישים), השיעור דלהלן של חמש סלעים, מיירי במי שיש לו הרבה גיזה שבאחד משישים מהגיזה יש בכדי לחלק להרבה כהנים, ורוצה לינתם להרבה כהנים, שאין לפחות לכל אחד מחמש סלעים דבעינן נתניה ראויה לכל כהן.

שיעור הנתינה של ראשית הגז הוא משקל חמש סלעים ביהודה, שהם י' סלעים בגליל, בכדי שיוכל לעשות ממנו בגד קטן, דכתיב "תתן לו" שיהיה בו כדי מתנה, ואיתא להלן (קל"ח). דהיינו אבנט שהוא הקטן בבגדי כהונה, (וקים להו לרבנן שאפשר לעשותו מחמש סלעים צמר, דאין כולו צמר, שהרי הוא כלאים), דבעינן ראוי לשרת, דכתיב אחרי דין ראשית הגז "לעמוד לשרת", (ולא מעיל, דתפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת, דמגנל לומר שהכונה לשיעור הגדול, כיון שגם השיעור הקטן בכלל הכתוב, ולא כיפה (-כובע קטן) של צמר (שהיא פחותה מאבנט והיתה מונחת בראש הכהן גדול ועליה היה מונח הציץ, לקיים מה שנא' בציץ "ושמת אותו על פתיל תכלת" ותכלת זה צמר), דהא כתיב "הוא ובניו" - דבר השוה לאהרן ולבניו" וציץ אינו בכהן הדיוט, ואבנט, למ"ד שהאבנט שהיה לכהן גדול ביום הכיפורים שהוא בויץ דכתיב "ובאבנט בד יחגור", אינו האבנט של כהן הדיוט בכל השנה שהוא של כלאים, וכן היה של כהן גדול בכל השנה, ניחא, ואף למ"ד שזה אותו אבנט שגם כהן הדיוט היה אבנטו של בויץ, ואבנט כלאים היה רק לכהן גדול ביום הכיפורים, וא"כ למה לשער באבנט והרי אהרן ובניו לא שוים בו, דשל צמר אינו ראוי להדיוט, מ"מ שניהם שמם אבנט ו"אהרן ובניו" הכונה שזה ראוי לאבנט ואבנט נוהג באהרן ובניו). ואף שא"צ לנקות את הצמר לפני שנותנ לכהן, מ"מ צריך לתת בכדי שישאר שיעור זה אחרי שילבננו הכהן כל צרכו.

אחד משישים הוא השיעור לרב ושמואל בראשית הגז, ובתרומה (והיינו מדרבנן בתרומה שחיובה מדרבנן כגון פירות האילן וירק, אבל בדאורייתא בדגן תירוש ויצהר, מדאורייתא חיטה אחת פוטרת את הכרי (והיינו שע"ז אין זה טבל ופטור ממיתה, אמנם שיעור אחד מחמישים נרמז בתורה מדכתיב במדין "תקח אחד אחוז מן החמשים" - אחוז שאמרתی לך

במקום אחר, ואם תרם ועלה בידו אחד משישים א"צ לתת יותר, שנאמר "וזאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החיטים" וגו', ולכן לא שנו תרומה יחד עם הדברים שאין להם שיעור), ומדרבנן עין יפה אחד מארבעים), וכן פאה אף שמדאורייתא אין לה שיעור כדתנן אלו דברים שאין להם שיעור הפאה, והביכורים, והראיון שבכל פעם שבא לעזרה צריך להביא עולת ראיה, וגם לשווי הקרבן אין שיעור מדאורייתא, אבל חכמים אמרו הראיה מעה כסף והחגיגה שתי כסף, מדרבנן שיעורה אחד משישים, ואפי' בחוצה לארץ.

רבי יוחנן אמר שהיה יושב י"ז שורות אחרי רב שהיה יושב לפני רבי, והיו יוצאים מזה לזה זיקוקין דינור שהיו נושאים ונותנים בהלכה, ולא היה מבין מה הם אומרים.

קל"ת. חמת חדשה של עור שלא גמר תפירתה ושייר בה סדק אינה מקבלת טומאה אע"פ שמקבלת רימונים – שאין בסדק כמוציא רימון, אבל אם תפרה ונגמרה מלאכתה וחל עליה שם כלי ואח"כ נקרעה שיעורה כמוציא רימונים, אבל אם היא מקבלת רימונים היא טמאה, דלא פקע ממנה שם כלי, ולרבי אליעזר בן יעקב שיעורה כמוציא פקעיות של שתי שמשקלם רבע ממנה של ארבעים סלעים, דעיקר תשמישה של חמת הוא לכך ולא לפירות, (ומכאן ראייה שהתנא משתמש בשיעור מנה של מ' סלעים).

צמר שנשתנה ע"י שצבעו
הישראל פטור מליתנו לכהן דקנייה בשינוי, דהוה ליה כמזיק מתנות כהונה או שאכלם דפטור, אבל אם ליבנו ולא צבעו שאין זה שינוי דאכתי בעיניה הוא חייב.

המוכר כל רחל לאחר שגזזה
לפני שהצטרפו חמש גיזות, לרב חסדא חייב שהרי גזז ה' רחלות, וכתבי' "גז צאנך" והיינו שבשעת גיזה כל אחת תהיה שלו, ולרב נתן בר אושעיא פטור, דבזמן השלמת השיעור שאז חל החיוב בעינן "צאנך", ולדבריו הא דתנן שהלוקח גז צאנו של עכו"ם אפילו לפני שנגזזה פטור מראשית הגז דלאו צאנו הוא, דמשמע שאם קנה צאנו לגזוז שהקנה לו את גוף הצאן לגזיזה חייב, מיירי שקנאם לל' יום – לאו דווקא אלא שהקנה לו את כל הגופים עד שיסיים לגזוז, אבל בלאו הכי פטור כיון שאחרי גזיזת כל רחל היא חוזרת לרשות העכו"ם.

חיוב ראשית הגז בלוקח-

הלוקח גז צאנו של נכרי במחבור פטור מראשית הגז ד"גז צאנך" כתיב, (אבל אם קנה את צאנו לגזוז חייב, דקרא קפיד שיהיה הצאן שלו ולא שיהיה הגז שלו, ולרבי אלעאי פטור), ובלוקח מישראל, אם שייר המוכר לעצמו חלק מהגז, המוכר חייב, ואם לא שייר, הלוקח חייב, ואם שייר מין אחר (כגון שחופות (-לא שחור ולא לבן) ולבנות, זכרים ונקבות), גם המוכר וגם הלוקח צריכים לתת ראשית הגז. הגמ' (קל"ו): מבארת שזה רק עצה טובה שאם מכר רק את הזכרים שצמרם קשה, שייר לעצמו מהם כדי ראשית הגז, כדי שלא יצטרך לתת מן הנקבות שצמרם רך, וכן בשחופות ולבנות זה עצה טובה, דגיזת הלבנות טובה משל שחופות, אבל מדינא הוי מין אחד, אמנם לרב אלעאי זה מדינא.

מיהו התנא הנ"ל שסובר שאם המוכר שייר הוא צריך להפריש על הכל-

לרב חסדא היינו רבי יהודה שסובר שהמוכר אילנות עם פירות שבשדהו בשדה לבן שגדלו בה שנים או שלשה אילנות, אם לא שייר המוכר לעצמו, צריך לתת פאה מכל אילן כיון שהשדה עצמה אינה שלו, ואם שייר לעצמו צריך המוכר לתת פאה מהזרעים והיא עולה לו על הכל כולל האילנות, ומבואר שכששייר החיוב מוטל עליו.

רבא דוחה שהדין הנ"ל הוא רק כשכבר התחיל המוכר לקצור את הזרעים לפני המכירה של האילנות, שכבר חל עליו החיוב ובאותה שעה היתה ראויה לפטור את כל השדה, דכתיב "ובקוצרכם" משמע מתחילת קצירה, (אבל אם לא שייר אילן הסתלק מדין פירות אילנות ואין פאת זרעים פוטרתם), ואילו לגבי ראשית הגז אין החיוב חל על כל העדר מזמן שהתחיל לגזוז.

ולכן **מבאר רבא** שטעמא דמתני' משום שאין אדם רשאי להפקיע ממונו ממצוה ע"י שימכור גיזיו באופן שיהא גז של אחד וצאן של אחר, וזה דברי התנא (לעיל קל"ב). שאם קנה בני מעיה של פרה ויש שם את הקיבה נותנה לוקח לכהן ואינו מנכה מהדמים, (אבל אם מכרה במשקל מנכה לו מהדמים דמשנשחטה זכו הכהנים במתנותיהם, ותביעת המתנות היא מן הטבח), ומבואר דס"ל שבסתמא אין המתנות כלולים במכירה, וממילא אם שייר אומר הלוקח למוכר שהוא לא קנה את ראשית הגז, אבל במוכר הכל א"כ גם ראשית הגז שאינו בכלל המכירה נמצא אצל הלוקח, וחויב הלוקח אינו משום שהמצוה מוטלת עליו, אלא משום שלא מכר לו חלקו של כהן, אמנם אם פירש לו בהדיא שמוכר לו הכל, אין לכהן תביעה על הלוקח, שכיון שהמכירה היתה לפני הגזיזה לא חלה חובת ראשית הגז, דלא קרינן ביה "גז צאנך", ולרב חסדא אפילו בכהאי גוונא צריך לתת, ולא מילתא היא.

שילוח הקן

קל"ח: שילוח הקן נוהג בארץ ובחו"ל. בפני הבית ושלא בפני הבית. בחולין אבל לא במוקדשים.

כל היכא דתנן שנוהג בארץ ובחו"ל והיינו בכסוי הדם ואותו ואת בנו וגיד הנשה והזרוע והלחיים וראשית הגז ושילוח הקן, אין החידוש שנוהג בחו"ל (אף שהרי חובת הגוף נוהגת בכל מושבות. קידושין ל"ז), אלא בראשית הגז ולאפוקי מרבי אלעאי, ובאמת לרבי אלעאי גם מתנות אין נוהגות בחו"ל, ונקט ראשית הגז מפני שעל זה דיבר רבי אלעאי להדיא.

וכל היכא דתנן שנוהגים שלא בפני הבית החידוש הוא רק באותו ואת בנו שהאיסור נאמר בעניינא דקדשים.

וכל היכא דתנן שנוהג בקדשים והיינו בגיד הנשה ואותו ואת בנו, זה לצורך, דאותו ואת בנו הוי"א שנוהג רק בקדשים, דהא בקדשים כתיב, וכ"ש שבאלו דתנן שאינו נוהג בקדשים שיש בזה חידוש, מלבד בגיד הנשה דפשיטא שההקדש לא מפקיע איסור גיד הנשה, ואף דאוקימנא בולדות קדשים וקמ"ל שאף שאיסור מוקדשין קודם מפני שהוא חל עם יצירת הולד שזה קודם לגידים חל עליו איסור גיד, מ"מ א"צ לדחוק להעמיד בכהאי גוונא, ובאמת היה אפשר שלא לכתוב דין זה כלל, דאם יש חידוש בכל דין במקרה אחד, כתבה המשנה דין זה בכולם אגב אותו דין.

שילוח הקן בקדשים

שילוח הקן אינו נוהג בקדשים דכתיב "שלח תשלח" יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו ליד גזבר (דלא אמרה תורה שלח לתקלה.). ולומדים מזה שעוף טהור שהרג את הנפש ואח"כ מרד ונמצא בקן, אין בו מצות שילוח, כיון שצריך להביאו לבי"ד ולקיים "ובערת הרע מקרבך" שמצוה על הפוגש חייבי מיתה להביאם לבי"ד כדי לבער רשעים מישראל, ואילו השילוח הוא למקום הצלה והפקר, וכתיב "שלח תשלח" - הראוי לשלח, אמנם אם נגמר דינו הוא בר קטלא ומהיכן נמלט.

קל"ט. מתי פטור משילוח הקן מטעם שזה קדשים-
היכא שהקדיש קן שבביתו, פטור אפילו בחולין משום שזה מזומן. והיכא שמצא קן במקום שאינו קניי לו והביצים לא שלו (דכל מקום שהביצים שלו אפילו ע"י זכיית חצר המשתמרת לאדם שלא מדעתו פטור משילוח הקן), והקדישו, לא חל ההקדש, דאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו, דבעינן דומיא ד"ביתו". והיכא שהגביה את האפרוחים וזכה בהם והקדישם והחזירים וחזרה האם עליהם, פטור אפי' בחולין, דכיון שזכה בהם חשיב מזומן. ואם הגביה את האם והקדישה, כבר נתחייב בשילוח כשמצאם לפני ההקדש, כמו שמצינו לגבי כסוי הדם שאם הקדיש חיה אחר ששחטה חייב לכסות את דמה דחיובא דחילא לא פקע, (ואם הקדיש ואח"כ שחט פטור מלכסות משום דהוי שחיטה שאינה ראויה). ולכן רב מעמיד במקדיש פירות שובכו למזבח לעולת נדבה, וברחו כשגדלו וקיננו במקום אחר, דמעיקרא חל הקדש עליהם, ועכשיו שמצאם אינם מזומנים ואם היו חולין היה חייב בשילוח הקן, (ונקט פירות שובכו ולא שובכו, דיונים אינם ראויים

אלא כשהם קטנים, ורב מיירי רק בקדשי מזבח). ושמואל ורבי יוחנן מעמידים במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה, וקמ"ל שאף קדשי בדק הבית פטורים משילוח הקן, וס"ל שאף שמרדה לא פקעה קדושתה, דבבי גזא דרחמנא היא נמצאת, דכתיב "לד' הארץ ומלואה" ואין זה נחשב אבוד, דבכל מקום היא של הקדש, וצריך להביאה ליד גזבר, אבל רב סובר שבקדושת דמים כיון שמרדה פקעה קדושתה וחייב בשילוח, (משא"כ בקדושת הגוף).

חיוב אחריות במקדיש ובמעריך-

האומר מנה זה לבדק הבית ונגנב המנה או שנאבד, לרבי יוחנן חייב המקדיש באחריות עד שיבוא לידי גזבר, ולריש לקיש פטור כיון שבבי גזא דרחמנא איתיה.

הגמ' מבארת שאף שריש לקיש סבר בתחילה כרב (הנ"ל לענין מקדיש תרנגולתו ובדק הבית ומרדה), חזר בו מפני דברי רבי יוחנן רבו, ורבי יוחנן מדבר כשאמר הרי עלי מנה להביאו, ואחרי שהפריש נגנב או נאבד, דאע"ג דבי גזא דרחמנא הוא לא קיים נדרו, ובשילוח הקן איירי באומר הרי זו, וריש לקיש סובר שאפי' באומר הרי עלי, אינו חייב באחריות אלא בקדשי מזבח, לפי שהם מחוסרים הקרבה וצריך להביאם לעזרה, ולא בקדשי בדק הבית שכיון שהפריש גמר נדרו, ואף שלא הביאו ליד גזבר הכל גזברים הם, דלד' הארץ.

הגמרא שואלת מדתנן האומר שור זה עולה בית זה קרבן, מת השור נפל הבית אינו חייב באחריותן, שור זה עלי עולה, בית זה עלי קרבן, מת השור ונפל הבית (לרבי יוחנן 'נפל' לאו דווקא) חייב לשלם. והגמרא מתרצת דשאני התם שאינם בעולם, אבל היכא שהם בעולם כגון מעות שאבדו, כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה, דכתיב "לד' הארץ ומלואה", ואם הוציאם הגנב הוא מעל ועליו לשלמם להקדש.

אמנם לענין ערכין לכו"ע מי שאמר ערכי עלי או אפי' אם לא אמר עלי וכגון שאמר הריני בערכי או הריני בערך פלוני והפריש ערכו, (דאם אמר ערכי או ערך פלוני אין בכלל דבריו להתחייב), חייב באחריות המעות, דכתיב "ונתן את הערכך" חולין הם בידך עד שיבואו לידי גזבר.

דיני שילוח הקן

קל"ט:ט: שילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף, אבל כסוי הדם נוהג רק בחיה.

הלכות שילוח הקן הנלמדים מהפסוק - "כי יקרא (והיינו באירע שמצא, וא"צ לחפש קן כדי לקיים "שלח תשלח") קן (אפי' באפרוח אחד או ביצה אחת) צפור (טהורה ולא טמאה) לפניך (ברשות היחיד כגון בפרדס ובשדה שאינה משתמרת, ולמסקנה מורבים אם היו לפניך ומרדו) בדרך (להביא רשות הרבים, ולמסקנה מורבים ים ששטף הים אילן עם קן בראשו, דכתיב "הנותן בים דרך", אבל אין לרבות מוצא קן בשמים ע"ג עוף דכתיב "דרך נשר בשמים" דלא איקרי דרך בסתמא) בכל עץ (באילנות) או על הארץ (לרבות בורות שיחין ומערות). ואמנם אחר שמרבים כל דבר, ילפינן מ"דרך" שאין קינו בידך – אינו מזומן לך ואינו קנוי לך, למעט אם קיננו בתוך הבית.

המוצא קן בראשו של אדם חייב בשילוח הקן, דכתיב "ואדמה על ראשו".

משה מן התורה דכתיב "בשגם הוא בשר" בשגם בגימטריה משה. המן מן התורה דכתיב "המן העץ". אסתר מן התורה דכתיב "ואנוכי אסתר אסתיר". מרדכי מן התורה דכתיב "מר דרור" ומתרגמינן מירא דכיא.

שילוח הקן נוהג רק באינו מזומן דכתיב "כי יקרא", כגון אווזים ותרנגולים שמרדו וברחו מן הבית וקיננו בפרדס ואינם חוזרות לבית, דלאו מזומן הוא, שיכולים הם לברוח, אבל בקיננו בבית שלא מרדו וכן יוני הרדסיאות שדרכם לגדול עם בני אדם, (ונקראו כך על שם הורדוס שהתחיל לגדלם, ורב כהנא ראה אותם מדברות ע"י כישוף, שהיו ט"ז שורות רוחב מיל

וקראו קירי קירי מלשון אדון, חוץ מאחת שהיתה עיוורת ושתקה, וכשאמרה לה חברתה שתאמר קירי אמרה בירי -עבד, ושחטוה עבדים שנשארו מעבדי הורדוס. וי"ג הדרסיאות ע"ל שם מקומם) פטור, וכיסוי הדם נוהג גם במזומן.

שילוח הקן בעוף טמא

אם העוף הרובץ על הביצים, או הביצים עצמם, הם מעוף טמא, אין מצות שילוח הקן.

לרב יצחק לומדים דבעינן צפור טהורה מדכתיב "צפור", דלא אשכחן עוף טמא דאיקרי "צפור". ולדבריו הא דכתיב "תבנית כל צפור כנף" ו"החיה וכל בהמה רמש וצפור כנף" ו"כל צפור כל כנף" ו"אמור לצפור כל כנף", צפור היינו טהורה וכנף היינו טמאה וחגבים. ו"צפורי שמיא" כולל גם טמאים דככתיב "ובענפוהי ידורן ציפרי שמיא".

ק"מ. והא דכתיב "כל צפור טהורה תאכלו" אין הכונה שיש צפור טמאה, אלא לומר שיש צפור אסורה, והיינו צפור ששחטו למצורע, דאף דכבר ילפינן לאיסור מדכתיב "וזה אשר לא תאכלו מהם", אתא קרא לעבור עליו בעשה ולא תעשה, (ולא איירי בטריפה ולעבור עליו בעשה ולא תעשה, דקרא איירי בשחוטטה, והוי דבר הלמוד מעניינו).

והא דכתיב לגבי מצורע "שתי צפורים חיות טהורות" אין הכונה חיות בפין -מותרות לאכילה, אלא הכונה שחיים ראשי אברים שלה למעוטי מחוסרי אבר. ואין הכונה טהורות ולא טמאות, אלא טהורות למעוטי של עיר הנדחת שאינו יכול לקחתה ולשוחטה, (אבל למשתלחת א"צ קרא, דלא אמרה תורה שלח לתקלה, ולמעוטי טריפה לא צריך קרא לומר שאע"פ שאינם קרבן אלא שוחטים אותם בחוץ לכלי חרס לא יביאם, דנפקא מזתנא דבי רבי ישמעאל שלומד שדין מכשיר בחוץ צפורי מצורע שבאים לטהר כדין מכפר בחוץ (-שעיר המשתלח, דבעינן ששני השעירים יהיו ראויים ליפול עליהם הגורל לשם) בכל דיני כשרות וטהרה, כמו שבפנים דין מכשיר (-אשם מצורע וחטאות מחוסרי כפרה דזבין ויולדות שאינם באים אלא להכשירן בקדשים) כדין מכפר (-כל חטאות ואשמות) להקריב גם במכשיר את האימורים). ולרבא ממעטים מ"טהורות" שמצורע לא יטול לצורך הציפור המשתלחת צפור המשתלחת של מצורע אחר שיעלה השילוח לשניהם. ולרב פפא ממעטים שלא יקח לשחיטה צפור שהיא חילופי עבודה זרה -שקאם מהעכו"ם בדמי עבודה זרה שמכר לו, (ולשילוח לא בעי קרא, דלא אמרה תורה שלח לתקלה). ולרבינא ממעטים שלא יקח לשחיטה עוף שהרג את הנפש ולא נגמור דינה, (דאי נגמור דינה היא בת קטלא, ולשילוח הא בעי "ובערת הרע מקרבך", אבל בשחיטה הוא מבערה מן העולם).

והא דבעינן שגם הביצים יהיו טהורים ילפינן מדכתיב "תקח לך" ולא לכלביך. כדמצינו שרב כהנא לומד שאם האפרוחים הם טריפה אינו חייב לשלח את האם, (אבל אם האם טריפה חייב, ולא ילפינן מהקש לאפרוחים, דא"כ א"צ לכתוב "צפור" למעט עוף טמא).

עוד בדיני שילוח הקן

ק"מ: ספיקות שלא נפשטו בחיוב שילוח הקן-

האם יש חיוב שילוח הקן היכא שהושיט ידו לקן ושחט מיעוט סימנים של האפרוחים תחת האם, האם אין בזה חיוב כיון שאם לא יגמור הוי טריפה ובעינן "לך" ולא לכלביך ונטל את האם בהיתר ואח"כ גומר את השחיטה, או דכיון שבידו לגמור חשיב "לך".

האם הדברים דלהלן חוצצים בין האם לביצים, מטלית (- אי הוי חציצה א"צ לשלח, דלא קרינא ביה רובצת), כנפים (-נוצה תלושה), ביצים מוזרות (-שאין אפרוח בא מהם, שהם לא חייבות בשילוח), שני סדרי ביצים זו ע"ג זו (לפי הצד שביצים מוזרות חוצצים, האם מותר לקחת את התחתונים).

האם יש חיוב שילוח הקן כשהזכר שאינו בר שילוח כדלקמן רובץ על הביצים, והנקיבה רובצת על הזכר.

האם יש חיוב שילוח הקן ביונה הרובצת על ביצי תסיל (-עוף טהור הדומה ליונה) או איפכא, ששניהם טהורים, אמנם קורא שרובצת על ביצי עוף טהור אחר חייב דכיון שדרכה בכך קרינן ביה "והאם רובצת".

קורא זכר עוף טהור שדרכו לרבוץ על ביצי אחרים, לרבי אליעזר חייב, דכתיב "קורא דגר" וכתיב "ובקעה ודרגה" מה התם דגירה מעליא אף הכא הוי דגירה מעליא. ולחכמים פטור. ובשאר עופות מודה רבי אליעזר שכשהזכר דוגר פטור.

צורת ישיבת הצפור הראויה למיצות שילוח - אם האם מעופפת פטור מלשלח אף אם נוגעת בהם מצידיהם דכתיב "רובצת", אמנם אם הכנפיים נוגעים בקן מעליהם חייב, דהא לא כתיב יושבת. ואם היתה יושבת בין שני ענפים והביצים תחתיה אבל הענפים מוחזקים אותה באויר, ללישנא קמא אם כשיוציאו את הענפים תפול עליהם חייב לשלח, ואם לאו פטור, וללישנא בתרא כל שאינה נוגעת בהם מעליהם פטור. ואם היתה יושבת בין האפרוחים או הביצים פטור אף אם נוגעת בהם בין הצדדים ולא מעליהם, ורק ביושבת על גביהן חייב.

אפרוח אחד או ביצה אחת יש בהם חיוב שילוח הקן, דכתיב "קן" מכל מקום.

אפרוחים וביצים שאין בהם מצות שילוח הקן - אם האפרוחים מפריחים -גדולים או שהביצים מוזרות פטור מלשלח, דכתיב "והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים" בעינן ביצים בני קיימא דומיא דאפרוחים, ובעינן אפרוחים הצריכים לאימן דומיא דביצים.

קמ"א. נטל את הביצים וחזרה עליהם האם פטור מלשלח, דכיון שנטל את האם הוה ליה קן מזומן.

שלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב, שנא' "שלח תשלח", שלח אפי' מאה פעמים משמע, תשלח לומר **שאין מצוה זו נדחית מפני דבר מצוה** כטהרת מצורע. והיינו כגון שנטל את האם ע"מ לשלחה שאפילו לרבי יהודה (דלהלן) בעמוד ושלח קאי, דהוא לא עבר על הלאו, ואף אם לא ישלחה לא יעבור על הלאו כיון שהלקיחה היתה בהיתר, דהו"א שכיון שאין לו אלא עשה דשילוח ולא לאו ד"לא תקח", יבוא העשה של מצורע וידחה עשה דשילוח הקן, שהרי גדול שלום שבין איש לאשתו (שהרי שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה נמחה על המים בסוטה, ומצורע הרי אסור בתשמיש המיטה דכתיב "וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים" אהלו זו אשתו), קמ"ל ששילוח הקן דוחה.

וא"צ קרא לומר שאסור ליטול את האם לצורך מצוה, דזה פשיטא שהרי אין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ואף אם עבר כבר על הלאו ונטל את האם, יש מ"ד שאינו לוקה אלא כשביטל את העשה (-ביטלו ולא ביטלו), שאינו יכול לקיימו עוד, כגון ששחטה, (וזה כלל לאו הניתק לעשה), וא"כ אינו עובר על הלאו אלא כששחטה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ולמ"ד שלוקה כשלא קיים את העשה (-קיימו ולא קיימו) כגון שהתרו בו שלא יקח ולקחה ולא שלחה בתוך כדי דיבור, כבר אין כאן לאו שכבר עבר עליו כשלקחה, ואם שלחה בתוך כדי דיבור של התראה פטור, דניתקו הכתוב לעשה לומר שיעשה כף ויפטר. אמנם שיטת רבי יהודה (וכדלהלן) שגם העשה ד"שלח" הוא רק מעיקרא, אבל אם לא שילחה אלא לקחה לא אמר קרא שישלח, וא"כ ליכא לאוקמי קרא בהכי.

מה חייב הנוטל אם על הבנים-

לרבנן אם נטל את האם, יש מצות עשה לשלחה, וממילא אינו לוקה אם שילח תוך כדי דיבור למ"ד 'קיימו ולא קיימו', ולמ"ד 'ביטלו ולא היטלו' אינו לוקה עד שישחט אותה, כיון שאין לוקין על לאו הניתק לעשה. (ומעשה באחד שתלש כנפיה ושילחה וחזר ותפשה, והלקהו רב יהודה ואמר לו שילך ויגדל כנפיה וישלחה, והיינו כרבנן, והמלקות היו מכת

מדרות -ריבוי בתוכחה שלא יתרגל לעבירה, ואין לזה שיעור אלא עד שיקבל עליו. **קמ"א**):. ולרבי יהודה לוקה ואינו חייב לשלחה דאיסורא דעבד עבד.

הגמ' מסתפקת בדעת רבי יהודה אם דעתו שלוקין על לאו הניתק לעשה, או שאחר שנטל אין עשה לשלח, ד"שלח" מעיקרא משמע, וממילא אינו ניתק לעשה, ונ"מ אם לוקה לרבי יהודה על לאו דגנב וגזלן ששם א"א לקיים את העשה לפני הלאו, ואף דאיתא בברייתא שלרבי יהודה גנב וגזלן לוקים, כל מתניתא דלא תניא בי ורבי חייא ורבי אושעיא משבשתא היא, שהם סידרו את הברייתות ודקדקו בדברי כל חכם לומר כמו שאמר, אבל יש הרבה שמוסיפים על משנתם כהבנתם, וממילא יתכן שהבינו רבי יהודה שהטעם הוא משום דהוי לאו הניתק לעשה, ולכן הוסיפו גנב וגזלן. ומהא דתני רבי אושעיא ורבי חייא שאם עבר על מצות שכחה או פאה לוקה לרבי יהודה, אין ראיה שלוקין על לאו הניתק לעשה, די"ל דס"ל ש"תעזוב" מעיקרא משמע.

קמ"א: הגמ' מוכיחה שרבי יהודה סובר שאין לוקין בלאו הניתק לעשה ממה שאמר רבי יהודה שבנותר אין לוקין משום דהוי לאו הניתק לעשה ד"באש תשרופו", ובהכרח שבשילוח הקן לוקה משום שאחר שנטל כבר אין מצוה לשלח.

אם נטלה צריך לשלחה בכדי שתצא מתחת ידו, ואם יכול לחזור ולתופסה מותר.

מסכת בכורות

מסכת בכורות עוסקת במצוות התלויות בבכורה, פדיון פטר חמור (פרק ראשון, ב. – י"ג), בכור בהמה טהורה (פרקים שני עד שביעי, י"ג. – מ"ו), בכור אדם – פדיון הבן (פרק שמיני, מ"ו. – נ"ב), והפרק האחרון (נ"ג. – ס"א). עוסק בדיני מעשר בהמה.

פדיון פטר חמור היא מצוה השייכת רק בחמורים, שמצוה לפדותם בשה ולתת אותו לכהן, ואם אינו רוצה לפדות את החמור עליו לעורפו, וכדכתיב (שמות י"ג י"ג) "וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו", וכתיב (במדבר י"ח ט"ו) "אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה", וישנם פסוקים נוספים שנאמרו על קדושת הבכורה באופן כללי.

בפרק ראשון (הלוקח עובר חמור) נתבארו דיני פטר חמור, חיובה בבהמה שיש בה שותפות עם העכו"ם (ב. – ג.); פטור כהנים ולויים מבכורה והאם קדשו הבכורות במדבר (ד. – ה.), חיוב בכורה והיתר אכילה ב'נדמה', והיינו ולד הדומה למין אחר, (ה: - ז.), חיוב בכורה כשנולדו שניים יחד או בספק (ט), דיני פדיון פטר חמור והתירו בהנאה וטומאת אוכלין באיסורי הנאה (ט' – י"ג.).

הלוקח עובר חמורו

חיוב פדיון כשיש בעלות לעכו"ם

ב. לרבנן בעלות עכו"ם פוטרת מן הבכורה, ועל כן הקונה עובר בכור של חמור העכו"ם כשהוא במעי אמו, או המוכר לו את העובר של החמור שלו (אע"פ שאינו רשאי למכור לעכו"ם כל בהמה גסה מפני שהוא מפקיע את הבהמה מקדושתה מפני שהעכו"ם עושה עימה מלאכה בשבת לא קנסוהו. ב:), והקונה חמור בשותפות עם העכו"ם ע"י ששניהם נתנו מעות (אע"ג דאמר אבוא דשמואל שאסור לעשות שותפות עם עכו"ם שמא יתחייב לו שבועה וישבע בשם עבודה זרה והתורה אמרה "לא ישמע על פיך"), והמקבל חמור מהעכו"ם לחלוק בוולדות והגוף נשאר של העכו"ם, והנותן לו בקבלה, פטור מן הבכורה, דכתיב "הקדשתי לי כל בכור בישראל" – ולא בעכו"ם. ואין גוזרים שמא יבואו לפטור מבכורה בהמה בבעלות גמורה של הישראל.

במה משלחה, לרב הונא משלחה באופן שתוכל ללכת ברגליה אפילו אם תלש כנפיה, שאם הלכה ב' או ג' פסיעות מותר לחזור ולתופסה, דכתיב "משלחי רגל", ולרב יהודה משלחה באגפיה –באופן שתוכל לעוף בכנפיה, דרגליה היינו כנפיה, עוד מפרש רש"י שהנדון הוא היכן אוחזנה כששולחה, ברגלה או בכנפיה. רבא הורה לאדם לשלח צפור עם ביצה אחת, ותפס את היונה ע"י מצודות, ועשה זאת כלאחר יד מרוחק באופן שלא הבין המשלח, משום חשדא שיאמרו שחייבו לשלח בשביל הנאת עצמו, וצריך להתרחק מן הכיעור.

קנין חצר כשיש חיוב שילוח הקן-

איתא בברייתא שיוני שובך ויוני עליה חייבות בשילוח, ואסורות משום גזל מפני דרכי שלום.

הגמרא רוצה לומר שאף שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, וכתיב "כי יקרא" פרט למזומן, חייבות בשילוח אם בא אדם ומצאה עם יציאת רוב הביצה לפני שנפלה לחצירו דעדיין אינו מזומן, ולפ"ז אסורות משום גזל היינו לגבי האם, ואב"א לגבי הביצה, דמשעה שיצאה רובה דעתו עליה.

מסקנת הגמרא שלפי מה שאמר רב שאסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם, (דכתיב "שלח תשלח את האם" ואח"כ "ואת הבנים תקח לך"), חצירו ג"כ אינה יכולה לקנות אף כשהביצה נפלה לחצר, וממילא אם כבר שילח את האם גזל מעליא הוא, ואם לא שילח חייב לשלח, ומיירי בקטן, וכוונת הברייתא שאביו של קטן חייב להחזיר משום דרכי שלום.

רבי יהודה מחייב פדיון בקונה חמור בשותפות עם העכו"ם, ואיתא להלן (ג:) דלית דחש להא דרבי יהודה. עוד סובר רבי יהודה שהמקבל בהמה מהעכו"ם וילדה בכור, שמים את שוויו ונותן חצי דמיו לכהן, אבל אינו קדוש בקדושת הגוף ליקרב למזבח, כיון שחציו של עכו"ם. והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי, ג"כ אינו קדוש בקדושת הגוף, קונסים אותו לפדותו עד עשרה בדמיו והאיל ולא חש לדברי חכמים, ונותן כל דמיו לכהן, (ולרבנן פטור מן הבכורה כיון שיד עכו"ם באמצע).

איסור מכירת בהמה גסה לעכו"ם

ב: אסור למכור בהמה גסה לעכו"ם, ורבי יהודה מתיר למכור שבורה – בהמה שנשברו רגליה, והיינו במקום שלא נחשדו על הרביעה, ובן בתירא מתיר למכור סוס דסתם סוס עומד לרכיבה ואין זה מלאכה אלא שבות, דהחי נושא את עצמו. ומכירת עובר אסורה גם לרבי יהודה, אף שכעת הוא שבור למלאכה, דטעם ההתר בשבורה הוא מפני שאינה יכולה להתרפאות ולעשות מלאכה בשבת, אבל ביכולה להתרפאות אסור, ועובר כיכול להתרפאות דמיי.

המוכר בהמה לעובריה ללא הבהמה ועדיין לא נתעברה, הגמ' מסתפקת אם גם לרבי יהודה שמתיר בשבורה, אסור הכא דילמא אתי לאיחלופי להתיר מכירת שלימה, וממילא קונסים אותו לפדותה משום מוכר בהמה לעכו"ם, או שאם מותר למכור שבורה לגמרי, כ"ש שכאן שלא מכר לגמרי אלא שייר לעצמו את גוף הבהמה, ומשום העוברים ליכא למיחש שהרי עדיין לא נתעברה וכשתעבר העובר בא ברשות העכו"ם, מותר. וכן יש להסתפק לרבנן אם רק שבורה אסור כיון שנמכרה לגמרי ויבואו להתיר מכירה לגמרי, משא"כ הכא דאינה מכירה לגמרי לאו מכירה היא, או דילמא שאם אסרו בשבורה אע"פ שאין חשש איחלופי, כ"ש שאסור בשלימה דאתו לאיחלופי במכירה לגמרי של שלימה אחרת, (וטעמא דרבנן משום חשש איחלופי, ומה שאמרו לרבי יהודה שבשבורה 'הרי מרביעים עליה זכר ויולדת', אין הטעם משום העוברים, אלא לדבריו דרבי יהודה קאמרי, שיש לחוש שישעה אותה בשביל העוברים, ורבי יהודה סובר ששבורה אינה מקבלת זכר, והוי כקנאה לשחיטה ולא יבואו להחליף ולקנות בהמה שלא לשחיטה).

ביצים שבחצר שהאם לא פרחה מעליהם ורוצה לקנותם מבעל החצר, יכה על הקן כדי שהאם תתרומם מהביצים מהפחד, ואז יקנה אותם בעל החצר ויוכל להקנותם לו בסודר. (ומי שיש לו יוני שובך שהם שלו, ורוצה להכינם ליו"ט בערב יו"ט שלא יהיו מוקצה, א"צ להגביהם, ודי שיאמר זה וזה אני נוטל כבית הלל ביצה י').

קמ"ב. לא יטול אם על בנים אפי' לצורך טהרת מצורע.

שכר מצוה - אם על מצוה קלה שמפסיד בה דבר מועט כאיסר אמרה תורה "למען ייטב לך והארכת ימים" כ"ש במצוות חמורות.

תחית המתים תלויה בכל מצוה שבתורה שמתן שכרה בצידה, כגון כבוד אב ושילוח הקן, שהרי היה מעשה בבן שקיים מצות שילוח הקן לבקשת אביו ובחזרתו נפל ומת, בהכרח ש"ייטב לך" היינו בעולם שכולו טוב שאין בו לא נזק ולא יסורים אלא טובה, "והארכת ימים" היינו לעולם שכולו ארוך. ואין לומר שהרהר בע"ז שמחשבה מצטרפת למעשה (דכתיב "למען תפוש את בית ישראל בליבם", משא"כ בשאר עבירות אין מחשבה מצטרפת למעשה), מ"מ המצוה מגינה שלא יבוא לידי הרהור. ואף ששלוחי מצוה אינם ניזוקים לא בהליכתם ולא בחזרתם, המעשה היה בסולם רעוע, והיכא דקביע הזיקא אין המצוה מגינה.

ג. קנס במכירת בהמה גסה או עבד לעכו"ם-

ללישנא קמא ריש לקיש אמר שהמוכר בהמה גסה לעכו"ם קונסים אותו לפדותה עד עשרה בדמיה. הגמ' מסתפקת אם שיעור זה הוא דווקא, או לאו דווקא דלא קנסינן כולי האי, אי נמי קונסים אף יותר אם אין העכו"ם מתרצה בכך. ולפי הצד שזה לאו דווקא הא דמבואר שבמוכר עבדו לעכו"ם קונסים אותו עד מאה בדמיו (ואמאי לא תני בשניהם עד עשרה או בשניהם עד מאה), שאני התם שבכל יום ויום מפקיע אותו ממצוות.

ולישנא בתרא ריש לקיש אמר שבמוכר בהמה גסה לעכו"ם קונסים עד מאה בדמיה, (ומה שבקבלנות קונסים עד עשרה בדמיה, שאני קבלנות שאינה מכירה גמורה), והגמ' מסתפקת אם שיעור זה הוא דווקא או לאו דווקא, ולפי הצד שזה דווקא מה שעבד קונסים אותו רק עד י' בדמיו, שאני עבד שזה מילתא דלא שכיחא, (ואין לומר שהחילוק הוא שעבד אינו חוזר לבעליו דקיימא לן המוכר עבדו לעכו"ם יצא לחרות, דא"כ שיקנסו אחד יותר שזהו השיעור שהוא נשכר בכך שהבהמה חוזרת אליו).

חיוב פדיון כשיש בעלות לעכו"ם -המשך

ביאור מחלוקת רבי יהודה ורבנן אם שותפות עכו"ם פוטרת מן הבכורה - כתיב "כל בכור בישראל" לרבנן "בכור" משמע אפי' מקצת בכור דישראל חייב בבכורה, וממילא "כל" מלמד דבעינן כולו של ישראל. ולרבי יהודה "בכור" משמע כולו, ו"כל" אתא לגרועי ד"כל" משמע כל דהו כמו "אין לשפחתך כל בבית". או י"ל שלכו"ע "בכור" משמע רובו, ונחלקו אם "כל" בא להוסיף או לפחות.

איזה שותפות פוטרת מן הבכורה לרבנן-

לרב הונא אפילו אם רק אזנו של עכו"ם פטור מבכורה, (וכן סובר רבי יוחנן. ג:).

לרב חסדא בעינן דבר שאם ינטל תהיה הבהמה נבילה כגון שיש לעכו"ם חלק בושט או בגרגרת שלו, דכיון שחיותו ביד העכו"ם נחשב שכולו ביד העכו"ם, דבלאו הכי לימא ליה שקול אונן ולך דאף בעל מום ניתן לכהן.

ולרבא בעינן דבר שאם ינטל תהיה הבהמה טריפה כגון מן הארכובה ולמעלה, דס"ל לרבא שטריפה אינה חיה ולהכי הוי כאילו כולה של העכו"ם, (ולרב חסדא טריפה חיה).

הגמ' אומרת שאף שנפלים קדושים בבכורה למרות שאינם ראויים לחיות, דכתיב "וכל פטר שגר בהמה" שגר בבהמה (- שגר במעי בהמה ועדיין לא הגיע זמנו לצאת, ל"א מה שבהמה משגרת ומשכלת ומבואר שאע"פ שאינם בני חיותא קדשי, וא"כ גם כאן גם אם יש לעכו"ם חלק בדבר שעושה אותו נבילה, עדיין חלק הישראל קדוש), שאני הכא שכיון שמעורב חולין בבכור לא חשיב "כל בכור".

י"א דלא פליגי רב חסדא ורבא על רב הונא (אבל רב חסדא ורבא פליגי), רב הונא מדבר בשותפות בו דבזה אפילו שותפות באזנו פוטרת, ורב חסדא ורבא מדברים בשותפות באמו דבזה בעינן נבילות או טריפות, ואמר רב פפא שאין הבדל בינו לבין אמו, דהא כתיב בו "כל בכור" ובאמו "כל מקנך תזכר" – אם כל המקנה שלך יהא זכר תקדישנו.

ג. רחל שביכרה וילדה מין עז או עז שביכרה וילדה מין רחל, פטורה מן הבכורה, ואם יש בו מקצת סימנים חייב, אך הוי בכור בעל מום שמותר לשוחטו.
הגמ' אומרת שאף דאיתא לקמן מ. שאם פיו דומה לשל חזיר הוי מום, הכא איכא חידוש שאף בנשתנה למין שקדוש בבכורה הוי מום, ואף דאיתא לקמן מ.: שאם עינו אחת גדולה כשל עגל (או שעינו אחת קטנה כשל אווז) הוי מום, ועגל הוא מין שקדוש בבכורה, י"ל דהתם המום הוא מדין "שרוע", ד"שרוע" האמור בתורה היינו שאבר אחד גדול מחבירו, אבל שינוי אחר כגון שבצמרו הוא דומה לעז לא שמעינן שזה מום, להכי איצטריך לרבי יוחנן לאשמועינן.
אמנם אין להוכיח שזה מדין שרוע ממה שבבהמה רק עינו אחת גדולה ואחת קטנה פוסל, ואילו באדם דכתיב "איש איש מזרע אהרן" דבעינן שוה לזרעו של אהרן – שיהא דומה לאדם, פסול אף אם שתי עיניו קטנות או גדולות, ובין באדם בין בבהמה פסול בין במום קבוע בין במום עובר שכל זמן שיש בכהן מום לא יעבוד.
ד"ל שבאמת המום הוא השינוי, אלא שבבהמה כשר משום שהם גדולות מחמת בריותא יתירא, או קטנות מחמת כחישותא יתירא.

רב מרי בר רחל היה מקנה את האוזניים לעכו"ם כדי להפקיעם מבכורה, כדי שלא יבואו בהם לידי תקלה, ומ"מ אסרם בגיזה ובעבודה כבכורים גמורים ונתן אותם לכהנים, ונענש שכלו בהמותיו. והטעם שנענש הוא משום שהפקיעם מקדושתם, (דאף שמותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם, שם הפקיעו רק מקדושת מזבח ולא מקדושת כהן דהוי בככור בעל מום הניתן לכהן וחייב כהן לנהוג בו קדושה שלא יגזז ויעבוד בו, וכשהוא שוחטו אינו שוחטו באיטליז, ואינו נמכר באיטליז, ואינו נשקל בליטרא, כדלקמן ל"א), או מטעם שגרם למכשול מפני שראהו אדם אחר וחשב שהוא מקנה אותם בדיבור ואינו נוטל דמיהם, דעכו"ם אינו קונה אלא בכסף.

חיוב בכורה בכהנים ולויים

ד. פטור כהנים ולויים מבכורה- כהנים ולויים פטורים מפדיון הבן ומפדיון פטר חמור, אבל לא נפטרו לויים מבכור בהמה טהורה.
לאב"י לומדים ק"ו שאם הפקיעה בהמת הלויים את בהמת הישראל במדבר, כ"ש שתפקיע את בהמתם. ולרבא מפדיון הבן פטורים מק"ו, דאם הפקיעה קדושת הלויים את קדושת הבכורות של ישראל, כ"ש שיפקיעו את של עצמם, ופדיון פטר חמור ילפינן מהקש, דכתיב "אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה".

ואין לומר שרק בן לוי שהיה לו שה במדבר, והיה יותר מבן חודש, ורק לוי ולא לוויה יהיו פטורים (והרי לוויה שילדה בנה פטור מפדיון הבן), וכן אין לומר שאהרן עצמו יהיה חייב כיון שלא היה באותו מגין לא הוא ולא בהמותיו, (ולפיכך נקוד על "אהרן" שבחומש הפקודים), דהא כתיב "הלויים"

להקיש כולם זה לזה, וכהנים נקראו לויים (בכ"ז מקומות), ולדורות ילפינן מדכתיב "והיו" - בהיותן יהו.

ד: פטרי החמורים שבמדבר נפדו בשה, דכתיב "אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה", שכמו שפדיון הבן בכסף שנאמר לדורות, גם במדבר פדו בכסף, אף פטר חמור שנפדה לדורות ע"י שה, אף במדבר פדו בשה, (ולולא קרא אין ללמוד שה מכסף, דאיכא למיפרך מה לכסף שכן פודים בו הקדש ומעשר שני).

אפשר לפדות בשה אחד כמה פטרי חמורים (אם חזר וקנאו מיד כהן אחרי שנתנו לו), שהרי שה אחד של לוי פטר כמה פטרי חמורים, דכתיב "ואת בהמת הלויים תחת בהמתם" בהמה אחת תחת בהמות הרבה, (דאין לומר שבהמה היינו דככתיב "ובהמה רבה", דא"כ לכתוב בהמה תחת בהמה או בהמתם תחת בהמתם).

האם קדשו הבכורות במדבר

לרבי יוחנן קדשו הבכורות במדבר, דכתיב "קדש לי כל בכור". ולריש לקיש (להו"א) לא קדשו בכורות במדבר, דכתיב "והיה כי יביאך... והעברת", והא דתנן שעד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות, היינו בכורות שיצאו ממצרים (שלא פקעה קדושתם, שאע"פ שהבכורות שנולדו במדבר (שבלאו הכי לא היו ראויים לעבודה שהרי היו בני שנה) לא קדשו, לא פקעה קדושת אלו שכבר קדשו. והא דתנן שביום שהוקם המשכן הקריבו נדרים ונדבות חטאות ואשמות בכורות ומעשרות, היינו שהקריבו את הבכורות שיצאו ממצרים, ולכן מאותו היום ואילך לא הקריבו, (ולרבי יוחנן הכונה שהקריבו מאותו יום ואילך, וקמ"ל שלפני כן לא מקריבו מפני שלא הקריבו חובות בבמה). והא דתנן שבג' מקומות קדשו הבכורות לישראל, במצרים (דכתיב "קדש לי כל בכור") ובמדבר (דכתיב "כי לי כל בכור") ובכניסתם לארץ (דכתיב "והיה כי יביאך... והעברת"), היינו שבמצרים ובכניסתם לארץ קדשו ממש ובמדבר הוזהרו ולא קדשו.

ה. מסקנת הגמ' שגם ריש לקיש מודה שקדשו במדבר, אלא שפסקו משעת חשבון של חומש הפקודים ואילך. ולרבי יוחנן לא פסקו דכתיב "לי יהיו" בהיותן יהו, והא דכתיב "והיה כי יביאך... והעברת" היינו שיעשו מצוה זו ובזכותה יכנסו לארץ.

ורב מרדכי אמר שלרבי יוחנן לא הוצרכו הבכורות ליקדש, ואין בזה הבדל מהביאור הנ"ל, אלא שחייב אדם לומר בלשון רבו.

הלויים היו כ"ב אלף ושלש מאות, ולא פדו אלא כ"ב אלף, מפני שהיו ג' מאות בכורות, ובכור אינו מפקיע קדושת בכור, דדיו שיפקיע קדושת עצמו.

קונטרוקוס השר שאל את רבן יוחנן בן זכאי שהרי מחצית השקל לכל ישראל שהיו 603550 יוצא 201 ככר וי"א מנה שהרי בככר יש 1500 סלעים, וא"כ למה נתן משה לאדנים רק מאת ככר שזה פחות מחצי, (ואע"ג דכתיב "ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה וויים", שזה יוצר מחצי, לא הזכיר השר פסוק זה מפני שרצה לקנטרו בדברים), וכי היה גנב או קוביוסטוס או שאינו בקי בחשבונות, ואין לומר שהשאר הונחו בבי גזא, דהא כתיב "וכסף פקודי העדה מאת ככר". וענה לו רבן יוחנן בן זכאי שמנה של קודש היה כפול (והיה בככר ק"כ מנים, ונמצא שמאה ככר של קודש הם מאתים ככר של חול, והככר הנוסף וי"א מנה היו "האלף ושמע מאות וחמשה ושבעים" שמהם "עשה וויים לעמודים"), דכתיב ביחזקאל שהמנה הוא ס' שקלים, וס' שקלים הם ר"מ דינרים ולא מאה, ומבואר שמנה של קודש היה כפול, וכן מבואר שמוסיפין על המידות, עד שתות, מלבר.

ה: רק בחמור יש מצות פדיון ולא בסוסים וגמלים, שכך היא גזירת הכתוב, ועוד שהחמורים סייעו לישראל

ביציאת מצרים, שהרי לא היה אחד מישראל שלא היו לו צ' חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים. (רפידים- לרבי אליעזר כך שמה, ולרבי יהושע נקראה כך לפי שריפו ידיהם מן התורה לכך בא עליהם עמלק. שיטים- לר"א כך שמה, ולרבי יהושע לפי שנתעסקו שם בדברי שטות לזנות עם בנות מואב, לר"א פגשו בבנות מואב ערומות דכתיב "**ותקראנה** לעם לזבחי אלוהיהן", ולרבי יהושע הכונה שנעשו כולם בעלי קריין).

דין 'נדמה' -ולד הדומה למין אחר

לענין בכורה לתנא דמתני' פרה שילדה מין חמור, או חמור שילדה מין סוס, פטורים מן הבכורה, דכתיב ב' פעמים "פטר חמור" לומר שצריך שגם האם וגם הולד יהיו חמורים -שיהא הולד דומה לאמו, וגלי רחמנא בקדושת דמים (-חמור, שרק דמיו קדושים לפדותו בשה) וה"ה בקדושת הגוף (-בכור בהמה טהורה).

ולרבי יוסי הגלילי לומדים מ"אך בכור שור בכור כשב בכור עז" שצריך שיהא הוא כמו הבכור שלו, (ואף שלומדים מזה שבשלשתם יש דין הקטרת אימורים וכדלהלן, כאן לומדים מדכתיב ג"פ "בכור"), ואף אם הולד נדמה למין טהור פטור, אמנם אם יש בו מקצת סימנים של אמו חייב, ד"אך" חילק דכל אכין ורקין שבתורה למעט, וגלי רחמנא בקדושת הגוף וה"ה בקדושת דמים.

ותנא דמתני' לומד מ"בכור שור... ואת חלבם תקטיר" שבכולם יש דין הקטרת אימורים, דא"א ללמוד משור לפי שנסכיו מרובים -חצי ההין, וכשב ועז רביעית ההין, וא"א ללמוד מכשב לפי שנתרבה באליה שאליתו קריבה עם האימורים, וא"א ללמוד מעז לפי שיחיד העובד ע"ז מביאה לחטאתו, וא"כ ללמוד שור מכשב ועז לפי שכשרים לקרבן פסח, וא"א ללמוד כשב משור ועז לפי שציבור שעבדו ע"ז מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת, וא"א ללמוד עז משור וכשב לפי שיש בהם צד רבוי אצל מזבח -נסכים בשור ואליה בכשב.

ו. ורבי יוסי הגלילי לומד מדכתיב ב' פעמים "פטר חמור" שאין פודים פטרי סוסים וגמלים לא בשה ולא בכל דבר, ואין לומר שנתמעטו רק משה, דא"כ לכתוב ב' פעמים "פטר חמור תפדה בשה".

ותנא דמתני' לומד מכלל ופרט "כל מקנך תזכר (כלל) פטר שור ושה (פרט)" שאין פודים פטרי סוסים וגמלים, דכלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט. ואף ש"פטר" הפסיק הענין שלא לדונו בכלל ופרט, הדר ערביה קרא בו' של "ופטר" דו' מוסיף על ענין ראשון, והפסיק משום שזה קדושת דמים וזה קדושת הגוף.

ולרבי יוסי הגלילי מזה שהתורה חילקה מבואר שאין לדרוש כלל ופרט.

פרה שילדה כמין חמור ויש בו מקצת סימנים, חייב בבכורה, כיון ששניהם קדושים בבכורה.

חמור שילדה כמין סוס, הגמרא מסתפקת אם פטור כיון שסוס אינו קדוש בבכורה, או שחייב כיון ששניהם מין טמא.

ג' לפי הצד שבמקרה הקודם חייב יש להסתפק **בפרה שילדה כמין סוס**, אם פטור כיון שנדמה לדבר טמא וגם אינו קדוש בבכורה, והפרה טהורה וקדושה בבכורה, או שחייב משום דסימנים מילתא דאע"ג דאשתני כולי האי, מקצת סימנים מחייבים בבכורה.

ז: לענין אכילה- לתנא דמתני' היוצא מן הטמא טמא אע"פ שנדמה כטהור, והיוצא מן הטהור טהור אע"פ שנדמה כטמא, דכתיב "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה" - יש לך מעלה גרה ומפריס פרסה שאסור לאוכלו, וזהו טהור שנולד מן הטמא, והא דכתיב "גמל... טמא הוא" היינו שהוא טמא ואין טמא הנולד מן הטהור טמא אלא טהור. ולר"ש כתיב ב"פ גמל

אחד בתורת כהנים ואחד במשנה תורה, לומר שגם גמל שנולד מהפרה טמא, (ואף שגם שפן וארנבת וחזיר נכתבו ב"פ מפני השסועה -בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות, שזה לא נאמר בתורת כהנים, (והעופות נכפלו מפני הראה), מ"מ היכא דאיכא למידרש דרשינן. ורבנן לומדים מ"גמל" **לאסור חלב גמל**, ור"ש לומד חלבו מ"את" דמשמע דבר הטפל לגמל והיינו החלב, ורבנן לא דורשים מאת, שהרי ר"ש העמסוני דרש כל אתין שבתורה וכשהגיע ל"את ד' אלוקיך תירא" פירש, ואמר שיקבל שכר גם על הפרישה, עד שבא ר"ע ולימד "את" לרבות תלמידי חכמים.

והא דאיצטריך לאסור חלב בהמה טמאה, ולא ילפינן מ"אלו הטמאים לכם בכל השרץ" כמו שלומדים משם לאסור ציר (-שומן הדג) ורוטב וקיפה (פורי בשר שבשולי קדירה) שלהם, (מה' יתירא דריש). הטעם הוא שכיון שגם מה שחלב בהמה טהורה מותר זה חידוש, שהרי הדם נדות שהאכלו בכרת נעכר ונעשה חלב, וא"כ הוה אמינא שכמו שהותר של טהורה הותר גם של טמאה, קמ"ל. ולמ"ד שהאברים מתפרקים מחמת הלידה ואין נפשה (- דמה) חוזרת עד י"ב חודש ולכן מניקה לא רואה דם נדות, ולא משום שהדם נעשה חלב, וא"כ היתר חלב אינו חידוש, הו"א שכיון שלא הותר דבר שיוצא מן החי, א"כ עד כמה שהותר הותר גם בטמאה, קמ"ל.

והמקור שחלב בהמה טהורה מותר הוא מ"ואת עשרת חריצי החלב" שאמר ישי לדוד שיוליכם במלחמה לשר האלף. דאין לומר שזה הותר רק לסחורה, דאיירי במלחמה ואין דרך לעשות סחורה במלחמה. ואב"א מדכתיב "ארץ זבת חלב ודבש" ואין לכתוב לשבח דבר אסור. ואב"א מדכתיב "לכו שברו ואכולו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב".

אבל אין ללמוד ממה שהתורה אסרה דווקא בשר וחלב, די"ל שבשר בחלב אסור גם בהנאה, וחלב אסור רק באכילה. ולר"ש שמתיר בשר בחלב בהנאה י"ל שהנ"מ היא שהמבשל לוקה. וכן ממה שהתורה אסרה חלב פסולי המוקדשין אין ראיה, די"ל שהתורה באה לאסור בהנאה. ואין ללמוד מדכתיב "ודי חלב עיזים ללחמך ללחם ביתך וחיים לנערותיך", די"ל דהיינו לסחורה.

רחל שביכרה וילדה מין עז או עז שביכרה וילדה מין רחל, לרבנן פטורה מן הבכורה, ואם יש בו מקצת סימונים חייב, אך הוי בכור בעל מום שמותר לשוחטו. ולר"ש אינו קדוש עד שיהיה ראשו ורובו דומה לאמו. ולענין אכילה מסקנת הגמ' (סוף ז.) שלר"ש ג"כ אינו מותר עד שיהיה דומה בראשו ורובו לאמו.

ז. שיטת רבי יהושע שטמא הנולד מאב ואם טהורים
מותר באכילה אף אם יש לו סימן אחד והיינו שדומה לאמו במקצת, דכתיב "אך את **זֶה** לא תאכלו", אבל אם אביו טמא אסור באכילה, דכתיב "שה כשבים ושה עיזים" עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה. ולרבי אליעזר לומדים מ"זה" שאם אמו טהורה מותר באכילה אף שאביו טמא, (והיינו שנולד מקלוט –שפרסותיו קלוטות בן פרה, דבלאו הכי אין טהורה מתעברת מטמא ולא טמאה מטהור ולא גסה מדקה ולא דקה מגסה ולא בהמה מחיה ולא חיה מבהמה, ורק לר"א ולחולק עליו שנחלקו (חולין ע"ט): בענין כיו הבא מן התיש ומן הצביה חיה מתעברת מבהמה).

הגמ' מבארת שאף שרבי יהושע סובר שזה וזה גורם (- דבר שהיתר ואיסור גרמו לו שיבוא) מותר, ולר"א אסור, דר"א אוסר להקריב ולד טריפה שאביו תמים ורבי יהושע מתיר, וכאן מבואר הפוך, שאני הכא לר"א דכתיב ב"פ "שה" להתיר שה שאביו טמא, ולרבי יהושע שאני הכא דכתיב כשבים ועיזים לומר שאביו ואמו יהיו כבשים ועיזים.

דין היוצא מן הטמא טמא

מי רגלים - שאלו את רב פפא מה הדין במי רגלים של חמור, האם הם אסורים כיון שהם עכורים כמו חלב, וזה מראה שהם מתמצים מגופו, או שזה מים כמו שנכנסו

והעכירות זה מהבל הגוף (-חמימות וסרחון הבשר) וממילא הם מותרים. וענה רב פפא שזה אסור, ד'היוצא מן הטמא' היינו שמין טמא שיוצא הוא טמא, ועל של סוסים וגמלים לא שאלו, דכיון שאינם עכורים מה שנכנס יצא, וללישנא בתרא על של סוסים וגמלים לא שאלו משום שלא שותים אותם, ואסרם רב פפא כיון דמטמא קאתו.

ז: דבש - דבש דבורים מותר, מפני שמכניסות אותו מפרחי האילן לגופם ואין ממצות אותו מגופם, וי"א שגם בזה ראוי לאסור כיון שזה היה בתוך הטמא, אלא שהתורה התירה בדבש בהדיא, וגזירת הכתוב היא, וכדאמר רבי אליעזר בן יעקב שלומדים מ"אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף" - שרץ העוף (-הולד) אי אתה אוכל, אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ ואינו ولد דוגמתו, והיינו דבש דבורים, אמנם דבש הגיזין והצירעין (-מין ארבה) אסור, מפני שעדיף לרבות להתיר דבש דבורים מפני שאין לו שם לווי. וי"א שדבש הגיזין והצירעין מותר באכילה, (ואינו מקבל טומאה ללא מחשבה לאוכלו דסתמו אינו לאכילה עד שיחשב עליו, משא"כ דבש דבורים בכוורתו שא"צ מחשבה).

חלי דיחמורתא (-כעין ביצי זכר שהיחמורות מוציאות מרחמן) רבנן רצו לאוסרם משום אבר מן החי, שנעקרו מן הזכר ברחם, ואמר רב ספרא שהם מותרים, מפני שהם זרע של האיל שרוצה להזקק לאילה וכיון שרחמה צר אינה מזדקקת לו והולך ליחמורתא ונתרי -שופך הרבה זרע והוא נקרש.

עור שנמצא כנגד פניו של החמור (-כעין שליא שהחמור נולד בו), רב הונא אמר שהוא מותר, כיון שזה פירשא בעלמא. רב חסדא רצה להביא ראיה לרב הונא מוהא דתניא שעור הבא כנגד פניו של אדם בין חי בין מת טהור מלטמא במגע ובמשא, ולכאורה הכונה בין אם הוא חי ואמו חיה בין אם הוא מת ואמו מתה, ואם אינו מטמא כשהאם והולד מתים בהכרח שזה פירשא בעלמא, ורב הונא דוחה שהכונה בין הוא חי ואמו מתה (רש"י גורס חיה) בין הוא מת ואמו חיה דמגוף האם הוא והרי היא חיה, אבל לגבי אכילה גם אי שדית בתר אם אסור. אמנם בברייתא איתא להדיא שהכונה בין אם הוא חי ואמו חיה בין אם הוא מת ואמו מתה.

דג הבלוע בדג - דג טמא שבלע טהור מותר באכילה, ודג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה מפני שהוא לא גדל מהבולע אלא כשהוא חי בלעו, אבל דג שגדל בו מותר מפני שהיוצא מהטהור טהור. הגמ' מדייקת שההיתר בטמא שבלע טהור הוא רק כשראינו אותו בולע, ואמר רב ששת שרק במצאו בבית הרעי מותר שאם הוא עוברו היה מוצאו בבית הרחם, דאל"כ שמא זה לא הדג שבלע שהוא התעכל ונעשה רעי, אלא השריצו בגופו ועוברו הוא ואסור. ולרב פפא מותר במצאו בבית הבליעה. ולרב נחמן מותר במצאו שלם שנגמרה כל צורתו והוא גדול, ואם זה עוברו הוא לא היה משתהה כ"כ בבית הרחם. ורב אשי סובר דמתני' לא מיירי שראינו שבלע, אלא שנמצא בתוכו, והאי דקתני 'בלע' היינו משום שרוב הדגים משריצים במינם, וממילא כיון שאינו מינו מותר דהוי כמו שבלע בפנינו.

טבעי בעלי החיים

דג טמא משריץ עוברו בגופו כשאר בהמה וחיה, ודג טהור מטיל ביצים ויושב עליהם ומחממם עד שיוצאים מן הקליפה כעופות.

המוליד עובר ממש מניק, והמטיל ביצים מלקט פרורים ומאכיל, חוץ מעטלף (-דומה לעכבר ויש לו כנפים) שמטיל ביצים ומוניק.

ח. הדולפינים (בני ימא -דגים יש בים שחצים צורת אדם וחצים צורת דג) פרים ורבים כבני אדם. רש"י גורס 'מבני אדם', שאם בא עליהם אדם מתעברות ממנו.

כל שזכרותו (-הגיד) מבחוץ מוליד, וכל שזכרותו מבפנים מטיל ביצים, אבל אין לומר שכל מי שביציו (-ביצי הזכר) מבחוץ (כגון חיה ובהמה) מוליד ומי שביציו מבפנים מטילה

הנקיבה ביצים, שהרי אווז הישוב ואווז הבר הם כלאים זה בזה, מפני שאין הזכרים דומים אלא זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים, ואפ"ה שניהם מטילים ביצים.

מי שתשמישו ביום יולד ביום, כמו תרנגול (ונ"מ שהבודק בערב יו"ט ולא מצא ביצה בקן ולמחר השכים קודם היום ומצא, מותרת באכילה, דאמרינן שיצאה רובה בערב יום טוב וחזרה ובתר יציאת רובה אזלינן), ומי שתשמישו בלילה (-עטלף) יולד בלילה, ומי שתשמישו בין ביום בין בלילה (-אדם וכל דדמי ליה) יולד בין ביום בין בלילה.

מי שתשמישו ועיבורו שוה (-כגון כשב ועז ששניהם משמשים פנים כנגד עורף, ומי עיבורם שוה שהוא חמשה חודשים) יולדים אם בא אחד על תבירו ומגדלים (-מניקים) זה מזה. הכל משמשים פנים כנגד עורף חוץ מדג ונחש ואדם שמשמשים פנים כנגד פנים, הואיל ודיברה עמהם שכינה (כדמצינו ביונה שד' דיבר לדג), וגמל משמש אחור כנגד אחור.

משך עיבור בעלי חיים, וכנגדם בגדילת פירות- תרנגולת ואילן לוז (שגדלים בו אגוזים קטנים) כ"א יום משעה שפורח עד גמר פריו, כלב נגמרת בו צורת הולד ותאינה ג' יום, חתול ותות נ"ב יום, חזיר ותפוח ס' יום, שועל וכל מיני שרצים ותבואה (קרי ליה אילן כמ"ד עץ שאכל אדם הראשון חיטה היתה) ו' חודשים, בהמה דקה טהורה וגפן ה' חודשים, בהמה גסה טמאה ודקל שגדלים בו תמרים י"ב חודש, ובהמה טהורה וזית ט' חודשים, זאב ארי דב נמר ברדלס פיל קוף וקיפוף (-כעין קוף ויש לה זנב) ובנות שוח ג' שנים, אפעה ע' שנה וחרוב פירותיו ע' שנה ועיבורו ג' שנים, נחש ז' שנים (דכתיב "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה" — ארור אתה מכל הבהמה כמו שהבהמה ארוהה מחיה, כשם שהבהמה נתקללה מהחיה פי שבע והיינו חמור (-ג"ב יום, שזה שביעית שנה) מחתול (-שנה), כך נתקלל פי שבע מבהמה. ואין הכונה שכשם שחיה נתקללה פי שלש מבהמה והיינו ארי מחמור, כך הנחש נתקלל פי שלש וא"כ עיבורו תשע שנים, דכתיב "מכל הבהמה ומכל החיה" ולא איפכא, והיינו שהוא ארור מבהמה שנתקללה מחיה. ואין הכונה לעז שנתקלל פי שלש מעז שנתקלל פי שלש מחתול, וא"כ עיבורו ט"ו חודשים, דהא כתיב "מכל הבהמה", ואב"א כיון שזה קללה לוקחים את האפשרות המקוללת יותר. ומה שבאתונא ילדו אחרי ג' שנים, העיבור התחיל ד' שנים קודם, ונחש משמש בזמן עיבורו כאדם), ואין לאותו רשע חבר באילן, וי"א שכנגדו באילן מוכססים (-מין מבנות שוח, ולא בנות שוח ממש).

ח: רבי יהושע וזקני אתונא-

רבי יהושע אמר לקיסר שחכמי ישראל חכמים יותר מזקני אתונא, ואמר לו הקיסר שילך וינצחם ויביאם אליו, וביקש שיעשו לו ספינה שבה ס' חדרים ובכל חדר ס' כסאות, וכשהגיע לשם ביקש מהקצב למכור לו את ראשו והקצב הסכים, ואמר לו רבי יהושע שכוונתו לראשו ממש, ויעזבהו רק אם יראה לו את הפתח של הזקנים, וכדי שלא יהרגוהו ילך עם חבילת קנים, וליד הפתח יעמיד את החבילה על הארץ כדי לנוח.

כשהגיע לשם ראה שהעמידו שומרים מבפנים ומבחוץ, והשומרים לא היו הורגים אדם אא"כ נכנס כולו לפנים או יצא כולו לחוץ, שאם יראו עקבות אדם שנכנס יהרגו את השומרים שבחוץ של שנתנו להכנס, ואם יראו עקבות אדם שיצא יהרגו את השומרים שבפנים על שנתנו לו לצאת, והיתה איסקופת החדר עבה ושפכו שם סובין או עפר כדי שיכירו אם עבר שם אדם, ונכנס עם סנדלים הפוכות ונראית פסיעה אחת נכנסת ואחת יוצאת ודחפוהו השומרים ויצא, והרגו הזקנים את השומרים שבחוץ ושבפנים מפני שחשבו שאדם אחד נכנס ואדם אחר יצא, ונכנס.

כשנכנס מצא צעירים למעלה וזקנים למטה כדי שמי שיתן שלום לעליונים יהרגוהו התחתונים כיון שהם הזקנים והיה לו לתת להם שלום תחילה, ואם יתן שלום לעליונים יהרגוהו הבחורים מפני שיאמרו שהם חשובים יותר שהרי הם למעלה מהזקנים, ואמר שלום לכם

כדי שלא יהרגוהו, ואמר להם שהוא חכימא דיהודאי ובא ללמוד מוהם חכמה, ואמר להם שאם הם ינצחוהו יעשו לו מה שירצו, ואם הוא ינצחם יבואו לאכול עמו בספינה.

חכמי אתונא שאלוהו האם מי שלא הסכימו לתת לו אשה ילך למקום שיש מיוחסת ממנה, וענה להם שיתכן שהמיוחסת יותר היא בת מזלו. עוד שאלוהו למה מלוה שהיה צריך לטרופך את המעות מהלקוחות בקושי חוזר ומלוה, וענה להם שהוא מחפש אדם שיעזור לו להרויח. וכשביקשו שיאמר דבר שקר אמר לה שפרדה ילדה (זהה השקר) והיה כתוב על צוואר הולד שאביו חייב מזה אלף זוז. ושאלוהו במה מולחים מלה, ענה להם שלא צריך. וביקשו ממנו לבנות בית באויר, ואמר שם ונתלה באויר ואמר שיעלו לו לבנים וטיט. ושאלוהו היכן מרכז העולם, וענה להם שזה כאן והם יכולים למדוד בחבלים. וביקשוהו להכניס לעיר את הבאר, וענה להם שיכינו לו לשם כך חבלים מסובין. וביקשו ממנו לתפור אבן ריחיים שנשברה, ואמר להם שיוציאו ממנה חוטים ויתפור אותה בהם. ושאלוהו איך קוצרים ערוגת סכניים, ואמר להם בקרן החמור, שהרי אין לו קרן כמו שאין ערוגת סכניים. והביאו לו ב' ביצים שיאמר מה של תרנגולת לבנה ומה של שחורה, והביא להם ב' גבינות שיאמרו איזה של עז לבנה ואיזה של שחורה. ושאלוהו מהיכן יוצאת רוחו של אפרוח שמת בביתו, וענה להם שהיא יוצאת מהיכן שנכנסה. וביקשו שיראה כלי שאינו שוה את נזקו, והביא מחצלת שצריך להרחיב את הפתח כדי להכניסה.

לאחר שסיים לענות להם באו לספינה וכל אחד חשב שכולם ישבו בס' הכסאות שיש בחדרו, ולקח עמו עפר מאתונא, ובדרך מילא קיתון מבי בליעי (-מים שבאוקיינוס שבולעים כל מימות שבעולם שנופלים בהם ומביאים אותם עד התהום ופולטות אותם, והיינו דכתיב "והים איננו מלא"), וכשהגיעו לפני הקיסר לא האמין שזה הם כיון שהיו מעונים ושפלים לפי שלא היו בארצם, עד ששם עליהם מעפר העיר והעיזו פניהם במלך מפני שהריחו ריח ארצם וסברו שהם קרובים לארצם, ואמר להם למלא מים בכד, והכל נבלע עד שנשטמו כתפיהם ובלו והלכו לאבדון.

דין בכור כשנולדו שניים

ט. אם נולדו מחמור אחד ב' זכרים בלידה הראשונה, לתנא דמתני' יתן טלה אחד לכהן דממה נפשך אחד מוהם פטר את הרחם, דאי אפשר לצמצם שיצאו שניהם יחד, ואף אי נימא שרק כל הרחם מקדש אבל מקצתו לא דכתיב "פטר כל רחם", מ"מ לא הוי חציצה, דמין במינו אינו חוצץ.

לרבי ירמיה רבי יוסי הגלילי דס"ל שאפשר לצמצם, סובר שיתן שני טלאים לכהן, ולאביי שאני התם דכתיב "הזכרים לד' " דמשמע שנים, אבל בפטר חמור דלא כתיב ביה "הזכרים" אף אם יצאו כאחד לא קדשי, (ואין ללמוד מזה, דכתיב "הַזְכָּרִים"), והגמ' דוחה את דברי אביי מהמבואר בברייתא לרבי יוסי הגלילי אפילו בבהמה טמאה אם יצאו שני ראשים יחד שניהם לכהן.

ואם החמור הולידה זכר ונקיבה ואין ידוע מי הראשון, ואם הראשון נקיבה אין כאן בכור, מפריש טלה אחד כדי להפקיע ספק קדושת פטר חמור, והוא שלו ויכול לאוכלו, דהמוציא מחבירו עליו הראיה להביא עדים שהזכר יצא תחילה, ואיסורא ליכא דאפילו פטר חמור ודאי שפדאו בשה אין קדושה לא בו ולא בפדינו, אלא שאם לא נותן את השה לכהן זה גזל, והכא ליכא גזל כיון שזה ספק.

ואם ב' חמורים ילדו, אם ילדו ב' זכרים יתן שני טלאים לכהן, (וקמ"ל שבפטר חמור אינו פודה וחוזר ופודה כל זמן שלא נתן את הטלה לכהן, ובבהמה טהורה (לקמן פרק ב') אתא לאשמועינן דלא תלינן להעמיד הממון בחזקת בעלים ולומר שהאחת טינפה ונימוח הוולד ואחת ילדה שני זכרים. ובשתי נשים (לקמן מ"ח): דקתני כה"ג גבי נשים ליכא למימר הכי, שכל אחת יודעת בעצמה מה שילדה, תני אגב בהמה. אי נמי תנא בכל האופנים אף היכא שאין חידוש). ואם ילדו זכר ונקיבה נותן טלה אחד לכהן בשביל הזכר. ואם ילדו ב' זכרים ונקיבה, נותן טלה אחד לכהן דודאי יש כאן בכור זכר אחד, ואידך הוי ספק ומפריש טלה והוא לעצמו. ואם ילדו ב' נקבות וזכר או ב' זכרים וב' נקבות א"צ לתת לכהן כלום דאין כאן ודאי בכור זכר. ואם אחת כבר ביכרה וילדו ב' זכרים נותן אחד לכהן. ואם ילדו זכר ונקיבה מפריש טלה אחד לעצמו דשמא אותה שביכרה ילדה את הזכר.

דיני פדיון פטר חמור והתירו בהנאה

פטר חמור פודים אותו בשה דכתיב "ופטר חמור תפדה בשה", והיינו מן הכבשים ומן העיזים, זכר או נקיבה, גדול או קטן, תמים או בעל מום.

אפשר לפדות בשה אחד פעמים רבות אם חזר הכהן ונתנו לישראל ויש לישראל עוד פטרי חמורים.

ט: אם נולדו זכר ונקיבה יחד מחמור אחד, יפריש טלה אחד כדי להפקיע את האיסור הנאה, ואחרי ההפרשה יקחנו לעצמו.

הגמ' מבארת שהדין הנ"ל הוא **כרבי יהודה שאוסר פטר חמור בהנאה**, דאין דבר שאם פודה שלא בשוויי הוא צריך פדיה דווקא בשה והוא מותר בהנאה קודם פדיונו, (ומה שאפשר לפדותו בשוה כסף, היינו דווקא בשוויי דלא חמיר מהקדש. ובכור אדם מותר בהנאה למעשה ידיו אף שצריך פדיה דלא אשכחן דאסור, דא"צ לפדותו בשה. ומה שבמעשר אף שהקפידה תורה שיפדהו בכסף צורה ולא באסימון ללא צורה דכתיב "וצרת הכסף בידך", אמר רבי יהודה שאם קידש על ידו במזיד שנתכין לחללו חלו הקידושין, הרי גם המקדש בפטר חמור חלו הקידושין אף אם הוא אסור, דהאשה יודעת מכך וכוונתה להתקדש בהפרש המחירים בין חמור לשה, וכדמצינו שהמקדש במועשר שני חלו הקידושין, דכוונתה להעלותו לירושלים).

לרבי שמעון פטר חמור מותר בהנאה (בין הנאת גופו אם השכירה לאחרים, בין בהנאת דמיו כגון גיזה ועבודה, ?), דאין דבר שפדיונו מותר כגון הכא שהכהן אוכל את השה בלא שום הקרבה והוא אסור קודם פדיון, דהא פסולי המוקדשין שאסורים בהנאה קודם פדיון דמי הפדיון נתפסים בקדושתם ואסורים, ושביעית אף פדיונה אסור, דאמור מור שאם חזר וחילל האחרון קדשו, וגם הפרי עצמו נשאר בקדושתו.

ללישנא בתרא נחלקו כדאיתא בברייתא שמ"לא תעבוד בבכור **שורך**" שבכור אדם מותר בעבודה, ומ"לא תגוז בכור **צאנך**", לרבי יהודה לומדים שבכור של שותפות עם עכו"ם מותר בגיזה דאין קדושה לחצאין, אע"פ ששותפות עכו"ם חייבת בבכורה דלרבי יהודה חייב לתת חצי דמיו לכהן, ולר"ש שותפות עכו"ם פטורה מן הבכורה, ו"צאנך" מלמד שפטר חמור אינו אסור בהנאה. והגמ' מקשה א"כ למה לר"ש כתוב "שורך" ולא שור.

לרבה ולרבה בר אבوه ולריש לקיש ר"ש מודה **שפטר חמור לאחר עריפה** אם לא פדאו וערפו כדינו **אסור בהנאה** להאכילו לכלבים, דילפינן עריפה עריפה מעגלה ערופה. ולרבי יוחנן (וי"א רבי אלעזר) ר"ש מתיר בהנאה גם לאחר עריפה.

טומאת אוכלין באיסורי הנאה-

איסורי הנאה (-ערלה, כלאי הכרם, שור הנסקל ששחטו לאחר שנגמר דינו, עגלה ערופה ששחטה לאחר ירידתה לנחל איתן שכבר נאסרה, צפורי מצורע, פטר חמור ששחטו ועדיין הוא מפרנס שאין בו טומאת נבילה (אבל אם נגע בו שרץ מטמא טומאת אוכלין, דמהני שחיטת ישראל למיהוי מחשבה, כיון ששחיטה כז ראויה בבהמה טהורה, אי נמי אפילו ערפו ממש שהוא נבילה, ויש פחות מכזית שאין בו טומאת נבילות, והוא מצטרף להשלים פחות מכביצה אוכלין לכביצה, ובשר בחלב) לרבנן מטמאים טומאת אוכלין אם נגעה בהם טומאה, שאף שהם אסורים בלאו הכי מהניא שאם נגעו באוכלים אחרים הם מטמאים אותם, ולר"ש רק בשר בחלב מטמא כיון שהיתה לו שעת הכושר, אבל שור הנסקל ועגלה ערופה לא היתה להם שעת הכושר, דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, ועוד שהרי לר"ש בשר בחלב מותר בהנאה (גז"ש קדוש קודש מטריפה), אבל שאר איסורי הנאה אין מטמאים, דכתיב "מכל האוכל אשר יאכל" – רק אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים לנכרים, והיינו דבר שאינו אסור בהנאה, קרוי אוכל, ודין פטר חמור לר"ש תלוי אם הוא מותר בהנאה אחר עריפתו, ואם לא חישב עליו לאכילה אינו מקבל טומאה אפי' אם הוא מותר בהנאה.

י. וטעמא דרבנן אינו משום ש'איסורו חישובי' -איסור שאסר רחמנא לישראל משויא ליה אוכל, דכיון דאסר ליה מכלל שהוא ראוי לאכילה לעכו"ם, דהא תנן שנבלת בהמה טהורה בכל מקום שסתמה לאכילת עכו"ם דאינה מאוסה, ועוד דלגבי ישראל אין בה אלא דיחוי אחד, ונבלת עוף טהור והחלב של שחוטה בשווקים

בכרכים שיש בה רוב עם והם עשירים ורגילים לאכול הרבה עופות ושומן, מקבלים טומאה בלי מחשבה והכשר, נבלת בהמה ועוף משום דמטמאין טומאה חמורה, וחלב שחוטה בשווקים משום שכבר הוכשר בשחיטה, דכיון דלא בעי מחשבה אחי ליה הכשר שחיטה, (ולר"ש ה"ה גמל וארנבת ושפן וחזיר כיון שיש בהם מקצת סימוני טהרה).

אבל נבלת בהמה טמאה בכל מקום, ונבלת עוף טהור (לטומאת מוגע בטומאת אוכלין, אבל לטמא בגדים בבית הבליעה מטמאה מדין נבילה בלא מחשבה) **והחלב** (-שומן של נבילה טהורה) **בכפרים** (-שהם עניים ואינם רגילים לאכול עופות ושומן) **צריכים מחשבה** להאכילם לעכו"ם, ואם לאו אין מטמאים טומאת אוכלין, (ונבלת בהמה טמאה מטמאה אדם וכלים וכ"ש אוכלין, ונ"מ בפחות מכזית שאין בו טומאת נבילה לצרפו לפחות מכביצה אוכלין לטמא טומאת אוכלין. וכתב רש"י דלא גרסינן והחלב, דחלב נבילה אינו מטמא טומאה חמורה וצריך הכשר, ובשחוטה הכשר שחיטה לא מהני לחלב דאינו אוכל עד שיחשוב עליו), **ואין צריכים הכשר** כיון שסופם לטמא טומאה חמורה לטמא אדם ובגדים, ולא אמרינן שאיסורו חישובי.

יז. רבא רוצה לומר שלכו"ע לא אמרינן 'איסורו חישובי', ופטר חמור לאחר עריפה לכו"ע אינו מטמא טומאת אוכלין כיון דלא חשיב עליה, ואם שחטו לשם שחיטה גמורה אפילו לר"ש הויא מחשבה ומטמא, ורבנן ור"ש נחלקו **בשחטו להתלמד בו** הלכות שחיטה, האם שחיטה זו נחשבת כשחיטה גמורה מעלייתא, וכדאיתא בחולין (ק"ז:): בשוחט בהמה לעכו"ם, וכדמצינו שנימוס אחיו של יהושע הגרסי סובר שהשוחט עורב כדי להתלמד, דמו מכשיר אם נפל על הזרעים, וכ"ש דהיכא ששחטו שחיטה גמורה שבוז דמו מכשיר אפילו את עצמו, ולרבי אלעזר דם שחיטה לעולם מכשיר, (אבל אם נחרו ודאי אין דמו מכשיר אלא זרעים ולא אותו עצמו בלא מחשבה).

הגמ' אומרת שאין הכרח שנחלקו אם אומרים שאיסורו חישובי ומכשיר יחד עם השחיטה, ות"ק סובר שדמו מכשיר רק דברים אחרים, אבל הוא עצמו צריך מחשבה, ולרבי אליעזר גם הוא עצמו א"צ מחשבה דהך שחיטה משוויא ליה אוכל, ורבנן כר' אלעזר ור"ש כנימוס. די"ל שטעמא דרבי אליעזר משום שעורב יש בו סימני טהרה ולכן הוי אוכל, ולפי זה אף בשחטו להתעסק הוי אוכל, משא"כ בפטר חמור שאין בו סימני טהרה רבנן לא מטמאים בלי מחשבה, ולר"ש אף שחשב עליו אינו מקבל טומאה כי הוא אסור בהנאה לאחר עריפה.

אם הבעלים לא רצה לפדותו **עורפו בקופיץ מאחוריו** וקוברו, ולא ימיתנו בקנה או במגל או בקרדום או במגריה (-סכין שיש בה הרבה פגיונות), או שיכניסנו לחדר וינעול אחריו בשביל שימות.

המקדש בפטר חמור לפני עריפה, לר"ש מקודשת שהרי הוא מותר בהנאה, ולרבי יהודה מקודשת בהפרש בין שווי החמור לשווי השה, אא"כ אינו שוה אלא שקל, וס"ל כרבי יוסי ברבי יהודה (דלהלן) שאין פדיה פחותה משקל. והמקדש לאחר עריפה לרבי יהודה אינה מקודשת, ולר"ש תלוי הדין אם לאחר עריפה מותר בהנאה.

המשך דיני פדיון פטר חמור

אפשר לפדות פטר חמור מיד ובכל שהוא, דכתיב ב' פעמים "תפדה", וקמ"ל שלא לומדים מבכור אדם שנפדה רק לאחר שלושים ובחמש סלעים. ולרבי יוסי ברבי יהודה אין פדיה פחותה משקל דכתיב "וכל עורכך יהיה בשקל הקודש", (ולרבנן זה נאמר במי שאין ידו משגת לערכין). והלכה כחכמים, ואפי' בשה ששוה דנקא (-מעה, שהיא שישית דינר) אפשר לפדות, והיינו בעושה מעצמו שלא כופים אותו לתת יותר, אבל אם בא לימלך מה יתן לכהן, אומרים לו: עין יפה בסלע, עין רעה בשקל, עין בינונית ברגיא שזה ג' זוזים.

י"א. מי שאין לו שה יכול **לפדות פטר חמור בשוויו**. י"א שזה כר"ש, אבל לרבי יהודה הקפידה תורה לפדותו בשה. ולרבינא גם לרבי יהודה אפשר לפדותו בשוויו, דלא יהא פטר חמור יותר חמור מהקדש, ולא אמרה תורה לפדותו בשה אלא כדי להקל עליו. ורב נחמיה בריה דרב יוסף פדה בעשבים שלוקות בשוויו.

הפודה פטר חמור של חבירו חל הפדיון. לר"ש שהוא מותר בהנאה פשיטא שהממון לבעלים, וגם לרבי יהודה שהוא אסור בהנאה הממון לבעלים, ולא דמי להקדש, כיון שיש לבעל החמור אין ההפרש בין שוויו לשווי השה,

וכדמצינו שהגונב פטר חמור של חבירו משלם תשלומי כפל לבעלים, ואף לרבי יהודה שאין לו הנאה עכשיו, יש לו לאחר זמן כשיפדהו, הלכך מהשתא הוי כאילו הוא שלו, ואי מדמי ליה להקדש הרי הקדש נתמעט מתשלומי כפל, דכתיב "וגונב מבית האיש" ולא מבית הקדש.

מעשר בהמה בפטר חמור או בספק- פטר חמור שביד כהן אינו נכנס לדיר להתעשר לא ביד כהן ולא ביד ישראל אפילו אם חזר וקנאו ממנו או שנתנו לו הכהן במתנה, שהרי לקוח או שניתן במתנה פטור ממעשר. ואם היו לישראל י' ספקי פטרי חמורים בביתו, מפריש עליהם י' שיין כדי להפקיע את האיסור, ומעשרם כשאר בהמות חולין, והם שלו, והמעשר קרב שלמים והוא אוכלו כדין כל מעשר בהמה. וכן אם היו לישראל י' פטרי חמורים ודאין, שירש אותם מאבי אמו כהן, שהוא ירש אותם מאבי אמו הישראל שאז הם חייבים בפדיון כיון שנולדו ברשות ישראל, מפריש עליהם י' שיין להפקיע קדושה שחלה עליהם אצל הישראל הראשון, ונטול השיין לעצמו שהרי מורישו כהן והוא מחויב לעשות רק מה שמורישו היה מחויב לעשות, דדמי כמי שהורישו כהן את השיין, ומעשרם, והם שלו.

וכן בטבל ישראל שהיו לו טבלים ממורחים בתוך ביתו, שירש אותם מאבי אמו כהן, שהוא ירש אותם מאבי אמו ישראל, מעשרם והם שלו, שאף שהוא בא מכח ישראל, כיון דיד כהן באמצע הוי כאילו הכהן האמצעי הפריש מהם תרומה והוריש לישראל כל אחד בפני עצמו, ומעשרים ומוכר את התרומה לכהנים, וה"ה בלא נפלו לכהן מישראל, דתבואת כהן חייבת בתרומה אלא שאינו נותנה לכהן אחר אלא מפרישה ואוכלה.

וקמ"ל שלא רק בפטר חמור שזה מופרש ועומד (שהחמור והשה הם שני מינים ואינו מחוסר מעשה, והוי כאילו נפלו לו החמורים לעצמם והטלאים לעצמם) הם שלו, אלא גם בטבל דמחוסר הפרשה דהו"א שמתנות שלא הורמו כמי שלא הורמו דמיין וחזרו לאיסורם הראשון ויתנם לכהן, קמ"ל שהם שלו, ולא רק בטבל שאפשר לעשר מיניה וביה הם שלו, אלא גם בפטר חמור שצריך להביא שה מעלמא הם שלו.

י"א: הלוקח טבלים ממורחים מעכו"ם, לרבי חנינא מעשרם והם שלו. הגמרא אומרת שאם מירחם עכו"ם פטורים ממעשר דכתיב "דגגך", ורבי חנינא מייירי במירחם ישראל ברשות העכו"ם (שהיה הישראל אריס בקרקע העכו"ם), ומעשרם מפני שאין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, והם שלו מפני שאומר לכהן שהוא מגיע מכח מי שאין הכהן יכול לתובעו, והיינו בתרומת מעשר, דכתיב "כי תקחו מאת בני ישראל" למעט שהלוקח מעכו"ם פטור מתרומת מעשר, אבל תרומה גדולה חייב לתת לכהן.

המפקיד פירות אצל כותי או אצל עם הארץ, הרי הם בחזקתם לענין מעשר אם היו מעושרים, ושביעית אם זה שביעית והם לא היו של שביעית, ואין חוששים שהחליפם, ואם הפקידם אצל עכו"ם חייב להפריש דאפילו אם זה רק ספק, אסור לאכול ספק טבל שהוא במיתה, ולענין לתת לכהן, לת"ק הרי הם כפירותיו של העכו"ם, דודאי החליפם (וסבר האי תנא שאין מירוח העכו"ם פטור), וחייב לתתם לכהן, ולר"ש הם דמאי' דיש ספק אם החליפם, וא"צ לתתם לכהן דהמוציא מחבירו עליו הראיה, וישראל מוכר לכהן את התרומה והדמים שלו, (ולא דמי לשאר דמאי שנותן לכהן אחד ממאה, דהתם טעמא משום דסבר דעם הארץ שהלוי מחויב לתת תרומת מעשר והוא לא מחויב, אבל כאן הספק שייך גם בתרומה גדולה), והיינו בתרומה גדולה.

אם מת השה הוא מותר בהנאה, ואף אם מת ביד הישראל מותר, דמשעת הפרשה הוא ברשות הכהן.

י"ב. אלו בעלי חיים אינם כשרים לפדיון-

לת"ק והיינו בן בג בג, אין פודים בעגל, או בחיה (-צבי ואיל), או בשחוטא ואפילו בשה שחוט, או בטר"פה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה, או בכלאים (-תיש הבא על הרחל), או בכוי (- ספק חיה ספק בהמה), דילפינן שה שה מפסח, (אמנם א"צ זכר תמים ובן שנה, דכתיב "תפדה" ב"פ לרבות). ולרבי אליעזר מותר לפדות בכלאים מפני שהוא שה, אבל לא בכוי מפני שהוא ספק, ולא בפרה שילדה מין עז, דאע"פ שהוא נראה עז, הולכים אחר אמו והוא עגל.

בן פקועה - לר"מ בן פקועה (-שנמצא חי בבהמה שחוטא) כשר לפדיון, שהרי הוא שה גמור וטעון שחיטה. ולרבנן

ששחיטת אמו מטהרתו, למר זוטרא אין פודים בו, דיליף מפסח ובן פקועה אינו קרב למזבח דכתיב "כי יולד" פרט ליוצא דופן, ולרב אשי פודים בו.

נדמה - לר"א שאפשר לפדות בכלאים, אפשר לפדות גם בנדמה. ולת"ק שאין פודים בכלאים יש להסתפק אם פודים בנדמה. ומהא דתני רבה בר שמואל שרחל שילדה כמין עז ואביו שה, הרי הוא ככלאים מדרבנן, אין ראייה שא"א לפדות בנדמה, דז"ל דאיירי במעשר וביש בו מקצת סימונים של אמו, וקמ"ל שאין לומדים מבכור לחייבו במעשר, אלא לומדים מקדשים לפטורו.

פסולי המוקדשין אין פודים בהם, דהא כתיב בהו "כצבי וכאיל" ואין פודים בצבי ואיל, ואפי' לר"ש שמתיר פסולי המוקדשין שנפדו ויצאו לחולין בהנאה, ילפינן מקרא שאין פודים בהם.

י"ב: בהמת שביעית (-שנקנתה בפירות שביעית) אין פודים בה פטר חמור ודאי, דכתיב "לאכלה" ולא לסחורה, והוא קונה בפירות שביעית חמור שאינו ראוי לאכילה, אבל ספק פטר חמור, לרבי יהודה שהוא חייב בפדיון, אפשר לפדותו בבהמת שביעית, שהרי השה שמפריש הוא שלו ו"לאכלה" קרינן ביה, ולר"ש שפטר חמור מותר בהנאה ספק פטר חמור פטור מפדיון.

בהמת שביעית חייבת במתנות (-זרוע לחיים וקובה) אך פטורה מן הבכורה, דכתיב "לאכלה" ולא לשריפה ואם היא חייבת בבכורה הא סלקי אימורים לגבוה, ואף שעיסת שביעית חייבת בחלה אף שאם תיטמא היא נשרפת, (מ"מ עיקרה לאכילה דאינה נשרפת אא"כ נטמאת, וילפינן מדכתיב "לדורותיכם" שהאוכל מעיסת שביעית לפני שהורומה חלתה חייב מיתה.

הנותן את הפטר חמור לכהן אין הכהן רשאי לקיימו אפילו שעה אחת עד שיפריש שה תחתיו, ואין לתת לסתם כהן (אפילו באינו מחוזק שהוא חשוד) פטר חמור, אא"כ פודהו בפניו, משום שהוא חשוד להורות התר ולא לפדותו שאומר שכיון שהשה שיפריש תחתיו יהיה שלו למה לו לפדותו.

חיוב אחריות על פדיון פטר חמור - המפריש פדיון פטר חמור ומת, לרבי אליעזר הבעלים חייבים באחריות כמו בה' סלעים של פדיון הבן, דכתיב "אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה", מה בכור אדם חייב באחריות אף בכור בהמה חייב באחריות, (ומ"מ פטר חמור אסור בהנאה אף שבכור אדם מותר, דכתיב "אך פדה תפדה" - לפדיה הקשתיו ולא לדבר אחר). ולחכמים אינם חייבים באחריות כמו בפדיון מעשר שני, וכן העידו רבי יהושע ורבי צדוק.

ממותי זמן הפדיון - זמן ערכין כשעת הנדר, ואין ערך לפחות מבן ל' יום. ופדיון הבן לאחר ל' יום, ואם פדאו בתוך ל' יום שיחול הפדיון לאחר ל' חל הפדיון, אבל אם אמר מעכשיו לא חל הפדיון. פדיון פטר חמור חל מיד, ולרבי אליעזר שמקיש פטר חמור לבכור אדם מצוה לשהותו עד ל' יום.

פטר חמור שמת אחרי הפרשת השה, לרבי אליעזר צריכים לקוברו ומותר להנות מהטלה, ולחכמים א"צ לקוברו והטלה לכהן.

י"ג. פדיה או עריפה - לכתחילה מצוה לפדות פטר חמור, ואם לא רצה לפדותו עורפו מאחוריו וקוברו, דכתיב "ואם לא תפדה וערפתו".

מצות יעוד (באמה עבריה שייעדנה האדון לאשה) קודמת לפדיה שהיא פודה עצמה, דכתיב "אשר לא יעדה והפדה". מצות יבום קודמת לחליצה, אמנם עכשיו שאין מתכוונים לשם מצוה, מצות חליצה קודמת, דהמייבם שלא לשם מצוה פוגע באיסור אשת אח. המקדיש בהמה טמאה לבדק הבית מצוה שהוא עצמו יפדנה, והוא קודם לכל אדם, דכתיב "ואם לא יגאל ונמכר בערכך".

הלוקח עובר פרתו

התנא פתח בדיני פדיון פטר חמור, אף שזה רק קדושת דמים, ורק אח"כ שנה התנא דיני פדיון בהמה טהורה, אף שזה קדושת הגוף, מפני שפטר חמור חביבא ליה, משום

שזו מצוה רק בחמורים לפי שסייעו להוציא את הביזה ממצרים. אי נמי לפי שהלכות פטר חמור מעטות מהלכות בכור בהמה טהורה.

כהנים ולויים חייבים בבכור בהמה טהורה, שלא נפטרו אלא מפדיון הבן ומפטר חמור.

בעלות עכו"ם פוטרת מן הבכורה, דכתיב "בישראל", ועל כן הקונה עובר של חמור העכו"ם, או המוכר לו את העובר של הפרה שלו אע"פ שאינו רשאי למכור לעכו"ם בהמה, והקונה בהמה בשותפות עם העכו"ם, והנותן לו בקבלה, פטור מן הבכורה.

איזה קנין מועיל בנכרי

ישראל שנתן מעות לנכרי עבור בהמתו, אע"פ שלא משך קנה, וחייבת בבכורה, דכתיב "או קנה מיד עמיתך" משמע מיד ליד דהיינו במשיכה, מיד עמיתך במשיכה אבל מיד נכרי בכסף.

וכן עכו"ם שנתן מעות לישראל עבור בהמתו, אע"פ שלא משך קנה, ופטורה מבכורה, דכתיב "וכי תמכרו ממכר לעמיתך" לעמיתך במשיכה הא לנכרי בכסף.

ואין לומר שמיד עמיתך א"א לקנות כלל, או שצריך גם כסף וגם משיכה, דאיכא ק"ו שאם ישראל יכול לקנות ממנו את גופו ובקנין אחד, (דכתיב "לרשת אחוזה" מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה (-מכי דייש אמצרי), אף עבד כנעני נקנה בכסף ובשטר ובחזקה), וכן עכו"ם אם יכול לקנות את גוף הישראל ובקנין אחד, (דכתיב בעבד עברי הנמכר לעכו"ם "מכסף מקנתו"), כ"ש שיכול לקנות ממנו את ממונו, ובקנין אחד. ואין לומר שיועיל או מעות או משיכה, דכמו שב"עמיתך" מועיל רק קנין אחד כך גם בנכרי.

י"ג: אמימור סובר שמשכיha קונה בעכו"ם. הגמ' מבארת שאם אמימור סובר כרבי יוחנן דדבר תורה מעות קונות דכתיב "ונתן הכסף וקם לו" וגמור הדיוט מהקדש, ומשיכה לא קונה, ודורשים מ"לעמיתך" שבנכרי משיכה קונה ולא כסף. ואם אמימור סובר כריש לקיש שמשכיha מפורשת מן התורה ד"מיד עמיתך" משמע מיד ליד, א"כ ה"ה בנכרי מועילה משיכה, ומ"לעמיתך" לומדים שאין מחזירים אונאה לנכרי, ומ"אל תונו איש את אחיו" לומדים שגם בהקדש אין אונאה. אמנם למ"ד גזל עכו"ם מותר, א"צ קרא שא"צ להחזיר לו אונאה, ובהכרח מ"ד זה סובר כרבי יוחנן.

קנית עבודה זרה מנכרי-

איתא בברייתא שהלוקח גרוטאות (-תחיתות כסף) מן העכו"ם, ומצא בהם עבודת כוכבים, מבואר בברייתא שאם משך ולא נתן מעות יכול להחזירם לנכרי, ואם משך אחרי שנתן מעות, יוליך הנאה לים המלח, דעבודת כוכבים שביד ישראל אינה בטילה לעולם.

לכאורה מבואר כאן שהקנין מנכרי הוא במשיכה.

לרב אושעיא דס"ל שהקנין בנכרי הוא בכסף, צ"ל דאיירי שקיבל עליו לדון בדיני ישראל, ולפ"ז כוונת הברייתא שהכל תלוי אם משך או לא, וברישא יכול להחזיר את העבודת כוכבים משום מקח טעות דלא ידע שיש שם עבודת כוכבים, ובסיפא כיון שכבר נתן מעות היה עליו לבדוק דסתם תגר לא מעיין עד שעת מתן מעות, ולכן לא הוי מקח טעות.

ורבא סובר שגם בסיפא זה מקח טעות, אמנם בסיפא כיון שכבר נתן מעות מוחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל ולכן זה אסור.

ורב אשי מיישב שבאמת משיכה לא קונה, ולא נקט משיכה בסיפא אלא אגב רישא.

ולרבינא גם ברישא קונה במשיכה דאיירי בקיבל עליו לדון בדיני ישראל, וכוונת הרישא שאם לא נתן מעות ולא משך יכול לחזור בו מדיבורו, וקמ"ל שאע"פ שבישראל החוזר בו מדברים יש בזה משום מחוסרי אמנה, בנכרים שהם עצמם לא עומדים בדיבורם אין בזה משום מחוסרי אמנה.

קדשים שנפל בהם מום

י"ד. קדשים שהיה בהם מום לפני שהוקדשו

והקדשים להמכר ולהביא מדמיהם קרוב למזבח **ונפדו-**

חייבים בבכורה ובמתנות כיון שנפדו, אבל אם לא נפדו פטורים, דס"ל שקדושת דמים פוטרת מבכורה ומתנות כקדושת הגוף וכדילפינן לקמן (ט"ו).

מוותרים בגיזה ובעבודה כיון שנפדו ומעיקרא לא חלה עליהם קדושה חמורה, אבל אם לא נפדו, אף אם נסבור שקדשי בדק הבית מותרים בגיזה ובעבודה, ודלא כרבי אלעזר שאוסר, שאני הכא שזה קדושת דמים למזבח, ובזה גזרו חכמים (אבל אינו לוקה אף שקודם פדיה הם אסורים בגיזה ובעבודה, ד"לא תגזו" היינו בקדשים גמורים, ואיסורא מיהא איכא כשאר נהנה מן ההקדש), אבל בקדשי בדק הבית לא גזרו.

ולדם וחלבם מותר, אף היכא שהעיבור היה לפני הפדיון, אבל היכא שגם הלידה היתה לפני הפדיון אסורים בהנאה בלא פדיה, אף אינם קרבים למזבח כיון שבאו מקדושה דחיה, דאמנם לא הוקדשה למזבח, (ונפדים תמימים, ומתפיסם לכל זבח שירצה).

י"ד: והשוחטם בחוץ פטור אפילו קודם פדיון, דאפילו במום קל כדוקין שבעין שבקדשים חייב בשוחטם בחוץ, כאן פטור משום שלא חלה עליהם מתחילה כ"כ קדושה, (ואם היה מום בדוקין שבעין, השוחטם בחוץ חייב, לר"ע דס"ל שאם עלו לא ירדו. ט"ז).

ואין עושים תמורה (אף לפני פדיונם) דכתיב "ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב", אם רע בטוב אין להמיר כ"ש טוב ברע, ובהכרח הכונה שטוב מעיקרו עושה תמורה ולא רע מעיקרו.

ולענין מעילה לפני פדיונם מועלים בהם דהא נהנה מן ההקדש, דלא גרעי מקדשי בדק הבית, ולאחר פדיונם אין מועלים בהם. (ט"ו:).

אם מתו קודם פדיונם **יפדו** להאכילם לכלבים, כדין קדשי בדק הבית שמתו. דס"ל לר"ש שקדשי בדק הבית שהוקדשו כשהם בעלי מומים נפדים, דכתיב "אותה", ולרבנן והיינו תנא דבי לוי שסובר שגם בעל מום מעיקרו או חיה שאינה ראויה למזבח ועוף טעונים פדיון, ג"כ אם מתו יפדו, אמנם לריש לקיש דס"ל שקדשי מזבח אין בהם פדיון, אף אם הוקדשו לפני שנפל בהם מום לא יפדו.

בכור ומעשר לא שייכים בהם הדינים הנ"ל, וחלה עליהם קדושה אפי' במומם, דבכור הרחם מקדשו, ובמעשר כתיב "לא יבקר בין טוב לרע" – בין תם בין בעל מום.

ולדות של קדשים בעלי מומין שפדו את האם לפני הלידה, אפשר לפדותם למרות שאין בהם מום, מפני שלא חלה עליהם קדושת הגוף, שלא יהיו חמורים מאמותיהם. אבל המקדיש זכר לדמיו, קדוש קדושת הגוף ומקריבים אותו.

קדשים בעלי מום ששחטם בבמת יחיד בשעת התר הבמות חייב מלקות, דכתיב "לא תזבח לד' אלוקיך שור

ושה" אם אינו ענין לבמה גדולה – נוב וגבעון שהם של ציבור, שהרי כבר נאמר שאסור להקריב שם בעלת מום, תנהו ענין לבמת יחיד שכל אחד בונה לעצמו, כגון במות מנוח וגדעון ושמואל. ואין לומר דקרא אתא למעוטי בכור או מעשר או תמורת קדשים או ולדות קדשים, שאף שהם קדושים אין להקריבם במומם, דהא בהדיא כתיב בהו שאין להקריבם, דכתיב בבכור "פסח או עור... לא תזבחנו" וילפינן מעשר העברה העברה מבכור, ותמורת קדשים ילפינן מ"והיה הוא ותמורתו" שכמו שאין מקריבים אותו במומו כך הדין בתמורתו, וולדות קדשים ילפינן מדכתיב "אשר יהיו לך, ונדרין", "אשר יהיו לך" אלו הולדות, ודינם כמו ב"נדרין" שאינם קרבים במומם, (ו"רק קדשיך" אלו התמורות).

ט"ו. קדשים שנפל בהם מום קבוע אחר שהוקדשו, (אף בהיה להם מום עובר לפני ההקדש דכמאן דליתיה דמי וחלה עליהם קדושה), **ונפדו–**

אסורים בגיזה ובעבודה אפילו לאחר פדיונם וחייב מלקות, דכתיב "רק בכל אות נפשך תזבח בשר ואכלת" ואוקימנא בפסולי המוקדשין לאחר פדיונם, תזבח ולא גיזה, בשר ולא חלב, ואכלת ולא לכלביך. וי"א שלומדים "תזבח ואכלת" אין לך בהם התר אכילה אלא משעת זביחה ואילך ומהא לומדים לאסור גיזה וחלב, ו"בשר" אורחיה דקרא ולא דריש "ואכלת" לאפוקי כלבים, ולדבריו אפשר לפדותם ולהאכילם לכלבים.

פטורים מבכורה וממתנות, דכתיב בהו "כצבי וכאיל" לומר שהם פטורים מבכורה כצבי ופטורים ממתנות כאיל, ומ"מ חלבם אסור ונוהג בהם איסור אותו ואת בנו, ד"אך" חילק. ולרבא חלבו נלמד מ"דמו לא תאכל" שהרי דמו פשיטא שאסור, והא דלא כתיב חלב להדיא, הטעם הוא כדי שלא נאמר שלפחות לא יהא בו כרת בגלל שהוקש לחיה.

ט"ו: ולדם וחלבם אסור אף אם התעברה לפני הפדיון ונולד לאחר הפדיון.

ואמר רב הונא שצריך לכנוס את הולדות לכיפה עד שימותו ברעב, דאין להקריבם כיון שהם באו מקדושה דחיה, דיש בהם תרתי לריעותא, א' שאמותם בעלת מום שנראית ונדחית. ב' שהם עצמם נולדו לאחר הפדיון, ואינו יכול להתפיסם לקדושה גמורה להקריבם, דכיון שנדחו תו לא מיחו, ואין לפדותם כיון דלא אלימי למיתפס פדיונם בקדושתם, כיון שכבר יצאו לחולין בפדיית אמם, דעובר ירך אמו, ואינם אסורים אלא משום גזירה כדלהלן.

ולרבי חנינא סמוך לפדיון אמם מתפיסם לשם קדושת זבח שהאם קדושה בו שחלה עליהם קדושה עצמית שאינה פוקעת ע"י פדיון אמם, וממתינן עד שיוממו ופודה אותם, (ולא יתפיסם לשם זבח אחר, דיליף 'בשעריך בשעריך' מבכור שאין מתפיסו לזבח אחר).

והטעם שהם אסורים אחר פדיון אמם, שהרי גם קדושתם פקעה בפדיון אמם כמו שבקדושת דמים ולדם מותר לאחר פדיון, גזירה שמה יגדל מהם מפסולי המוקדשין שנפדו **עדרים עדרים** כדי שילדו ולדות, ויבוא בהם לידי גיזה ועבודה, (אבל בקדם מומם להקדשם לא גזרו דמילתא דלא שכיחא היא, דהמתפיס בעלי מומים למזבח עובר בחמשה לאוין. ל"א שאלת הגמרא למה הם מומתים לרב הונא, ומשני שאם תהיה תקנה לולדות יבוא לגדל עדרים מפסולי המוקדשין, ויבוא לאוכלם ללא פדיון, ולכן תיקנו שיפסיד את הולדות שע"ז ימור לפדות את האם מיד כשנפל בה מום. ל"א שאלת הגמרא היא בין לרב הונא שהם מומתים בין לרבי חנינא שמתפיסם, למה הטריחוהו חכמים ולא הרשוהו להשאירם באיסורם, ומשני שמה גם אותם ולדות ילדו ולדות אחרים ויבוא בהם לידי תקלה, אבל לאחר שיפדם אין קדושה בולדי הולדות, דהם חולין גמורים). אמנם ולד שגם עיבורו היה אחרי הפדיון, מותר, שהרי הוקשו לצבי ואיל.

ואם נולדו לפני הפדיון יש בהם קדושה, (דכתיב "זכר" לרבות ולד, ו"נקיבה" לרבות תמורה, בתמימים, ומ"אם זכר אם נקיבה" מרבים ולד ותמורה של בעלי מומין שקדם הקדישם למומם), י"א שהם קרבים, וי"א שצריכים לרעות עד שיוממו וימכרו ויפלו דמיהם לנדבה.

והשוחטם בחוץ קודם הפדיון **חייב** כרת, והיינו במום בדוקין שבעין (-קרום המכסה את העין. ל"א מום בעפעפיים) ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו כיון שאין מומם ניכר כ"כ, וא"כ הם נחשבים ראויים לפנים, אבל בשאר מומים שאינם ראויים לפנים פטור.

ולענין מעילה לפני פדיונם מועלים בהם, ולאחר פדיונם אין מועלין בהם.

ואם מתו יקברו ואינם נפדים, דבעינן העמדה והערכה.

ט"ז. ועושים תמורה. ואמר רב נחמן שתמורתו לאחר פדיונו מתה, דאין להקריבה כיון שהיא באה מכח קדושה דחיה שכבר נפדו, וא"א לפדותה כיון שלא אלימא למיתפס פדיונה, ואין נאכל במומו לבעלים, דאף שבכור ומעשר תמורתם וולדם נאכלים במומם לבעלים, שאני התם שאף הבכור ומעשר עצמם נאכלים במומם לבעלים, משא"כ קדשים שהם עצמם אינם נאכלים במומם לבעלים. וכן מבואר בברייתא שילפינן "מעלי הגרה... טמא" שתמורת פסולי המוקדשין מתה, (וחמש חטאות שמתות נלמדות מ"ממפריסי הפרסה... טמא" ומהלכה למשה מסיני, (ותמורת אשם שא"א להקריבו כיון שאשם אינו בא בנדבה, ג"כ נלמדת מהלכה למשה מסיני, דכל שבחטאת מתה כגון תמורת חטאת באשם רועה), לולא ההלכה למשה מסיני הו"א שתרעה, ולולא קרא הו"א שאם עבר ואכל מהם אין בזה לאו. או שלומדים מהפסוק שגם פסולי המוקדשין שנפדו במיתה).

קורס ללמוד להנאות ולזכור

11 שיעורים בהם נלמד בצורה מקצועית וייחודית, כיצד נזכור את הלימוד, ונעצים את איכות וחווית הלימוד בצורה משמעותית.

בתחילת חורף ב"ז יפתחו בס"ד קבוצות חדשות לאברכים ובני ישיבות, בירושלים בישיבת מיר ובבית וגן גוה יעקב ופסגת זאב, אופקים, ואלעד.

-למעלה מ500 בוגרים מרוצים.

-15 כלים לחיבור חזק ללימוד.

-דרכים לפיתוח הזכרון והריכוז.

-מחיר סמלי, והחזר כספי למיישמים את הנלמד בשיעורים.

לפרטים 055-400-7977 / 02-3131-465

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי

משנה ברורה / הפץ חיים / אהבת חסד

ניתן לעשות את המבחים מיום שישי

עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669

- במייל 7692282@gmail.com

- בנגדרים פלוס קופת לדעת.

הגרלות: בכל שבוע על 500 ש במזומן, 51 זוכים בזכות קגיה 100 ש ביפה גוף.

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית

החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר

(לפי סדר הדף היומי בהלכה), ועמוד היומי

- בקודות ההפצה

- במייל 7692282@gmail.com

- בפקס 02-3132-641 קוד גליון 3132

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל

מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל

תנ"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד

של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי,

דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת

שלום, ומפעל הש"ס.

לדעת חכמה

האם נבלה בהמה טמאה מקבלת טומאה בלי מחשבה או הכשר?
א' צריכה מחשבה והכשר.
ב' צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר.
ג' אינה צריכה לא מחשבה ולא הכשר.

האם תבואה של חקן חייבת בתרומה (רש"י)?
א' פטורה.
ב' חייב להפריש ולתת לכהן אחר.
ג' חייב להפריש אבל יכול לאוכלה בעצמו.

האם בתנים ולוים חייבים בכבוד בהמה טהורה?
א' חייבים.
ב' פטורים.
ג' כהנים פטורים ולוים חייבים.

קדישים שחוקשים אחר שנפל מהם גזם ונפדו, מה דין ולדותיהם (גמרא ורש"י)?
א' אם נתעברו לפני הפדיון מותרים, ואם לאו אסורים.
ב' מותרים אפי"פ שנתעברו לפני הפדיון.
ג' מותרים אפי"פ שנתעברו לאחר הפדיון.

שאלה מדברי התנאים

באיזה אופן צריך לתת שני טלאים לפני יוסי הגלילי שסונו שאפשר לצמצם?
א' רק כשראינו שיצא שני ראשים ודו.
ב' בכל אופן.
ג' בכל אופן מן אחד לבד ואחד מפרש והוא שליל.

גלגל גר ישיאל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל.

ניתן לעשות את המבחנים:

בטל: 0737-289-669

בגמדות 'נדרים פנים' (לדעת)

במחית: 7692282@gmail.com

במחית: 7692282@gmail.com

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

מבחן שבועי בדה היומי

המור שהולידה זכר ונקבה ולא ידוע מי קודם, מה הדין לפי המשנה?
א' פטור מלהפריש.
ב' מפרשי טלה אחד ומכריז לכהן בול.
ג' מפרשי טלה אחד ודואו שלו.

האם בשר בחלב מטמא טומאת אכלון?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.

נאיה גיל חל פדיון פטור המור?
א' מיד.
ב' ביום השמיני.
ג' לאחר ל' יום.

ישראל שהיו לו י' ספיני פטרי תמורים, מה דינו?
א' מפרשי עליהם שהם שנה אחד, ומתנו לבד.
ב' מפרשי עליהם עשרה שנין ופטור מבעשר בהמה.
ג' מפרשי עליהם עשרה שנין ומעשרים והם של.

האם אפשר לפדות המור בשה בן פקועה לדבן שסוברים שאינו טעון שחיטה?
א' אפשר.
ב' אי אפשר.
ג' מחלוקת.

המפרש ה' סלעים לפדיון בנו ואבדו, האם חייב באחריותם?
א' חייב.
ב' פטור.
ג' מחלוקת.

האם מותר להנות נבדו?
א' אסור.
ב' מותר.
ג' תלוי אם גזל נבדו מותר או אסור.

האם קדש מונה שקדש מום קבוע להקדיש מותרים בגיה ובנעדרה?
א' מותרים אפי"פ שלא נפדו.
ב' אסורים אפי"פ נפדו.
ג' אם נפדו מותרים, ואם לא נפדו מותרים ל"ד שקדשי בידק הבית מותרים בגיה ובנעדרה.

האם מותר לנבוח בהמה בעלת מום בנמות יחיד בשעת חרת המזבח?
א' אסור מדיאורייתא.
ב' אסור מדבר.

האם מותר לנבוח בהמה בעלת מום בנמות יחיד בשעת חרת המזבח?
א' אסור מדיאורייתא.
ב' אסור מדבר.

האם קדשים שחוקשים ואפי"פ נפל מהם מום חייבים בכבודה או בגזונות?
א' פטורים.
ב' חייבים בכבודה ופטורים מנמנות.
ג' חייבים במנמות ופטורים מנמנות.

גלגל גר ישיאל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל.

לדעת חכמה

האם בן בכור של לויה או של לוי משיאלי חייב בפדיון הבן?
א' חייב.
ב' פטור.
ג' בן של לוי פטור, ובן של לויה חייב.

האם הקריבו קרבתות לפני הקמת המשכן, וע"י מי?
א' לא הקריבו כלל.
ב' כל אחד הקריב בנמות בעצמו.
ג' הקריבו בנמות ע"י הבכורות.

מתי פסקה קדושת הבכורות במדבר למ"ד שפסקה הקדושה (רש"י)?
א' לאחר מות תורה.
ב' כשתקדים המשכן.
ג' מנשת המבין של חומש הפקודים.

מועד לבי אליעזר טמא שנוגד טמא טמא טהורה מותר?
א' מועד זה גורם מותר.
ב' זכרית "שש משכים ושה עינים" שיהא אביו כבש ואמו כבשה.
ג' אפילו אם אביו ואמו טהורים אסור לבי, יהושע כיון שאין לו את כל הסמיכים.

האם מותר להנות נבדו?
א' אסור.
ב' מותר.
ג' תלוי אם גזל נבדו מותר או אסור.

שאלה מדברי התנאים

על מה אמר 'קונסים אותו עד עשרה בדמיו'?
א' על המוכר בהמה גסה לעבדים.
ב' על המוכר בהמה גסה או דקה לעבדים.
ג' על המוכר עבדו לעבדים.

גלגל גר ישיאל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל.

ניתן לעשות את המבחנים:

בטל: 0737-289-669

בגמדות 'נדרים פנים' (לדעת)

במחית: 7692282@gmail.com

במחית: 7692282@gmail.com

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

במחית: 0799-414-144

מטרת המבחנים פתוחה מיום שיש בבוקר עד יום שני בבית
הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון עד 500 ש"ח במזומן,
ועוד 8 זוכים ביוזי 100 ש"ח ב"פ נוף,

גלגל גר ישיאל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל.

מהו זמן עיבור של נחש?
א' שלש שנים.
ב' ארבע שנים.
ג' שבע שנים.

האם דבש בסודרתו מטמא טומאת אכלון?
א' כן, לא מחשבה.
ב' רק אם חשב עליו לאוכלו הוא מקבל טומאה.
ג' אינו מקבל טומאה אף על ידי מחשבה.

האם אפשר ללמוד שחלב טהורה מותר במה שהתורה אסרה כשר בחלב?
א' כן.
ב' לא.
ג' לחלב שבשר בחלב אסור בהנאה לא, ול"ר שהוא מותר בהנאה כן.

מהו זמן עיבור של נחש?
א' שלש שנים.
ב' ארבע שנים.
ג' שבע שנים.

פרה שילדה מכין המור ויש בו נקבת סמיכים, מה הדין לנסקה?
א' חייב בבכורה.
ב' פטור.
ג' הגורא נשאת בספק.

האם אפשר ללמוד שחלב טהורה מותר במה שהתורה אסרה כשר בחלב?
א' כן.
ב' לא.
ג' לחלב שבשר בחלב אסור בהנאה לא, ול"ר שהוא מותר בהנאה כן.

האם דבש בסודרתו מטמא טומאת אכלון?
א' כן, לא מחשבה.
ב' רק אם חשב עליו לאוכלו הוא מקבל טומאה.
ג' אינו מקבל טומאה אף על ידי מחשבה.

מהו זמן עיבור של נחש?
א' שלש שנים.
ב' ארבע שנים.
ג' שבע שנים.

האם זורעים את הפסוק "ובל מוקן הזכר פטר שור ושור" בפטר וכל?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.

מגן שפרה שילדה מין תמור פטורה מן הבכורה?
א' מדכרית "פטר תמור".
ב' מדכרית "בכור שור".
ג' מחלוקת.

מועד נענש רב מור שהקנה אינו לעבדים להפקיעם מבכורה?
א' מפני שהפקיעם מקדושתם.
ב' מפני שגזרם נכשלו שחשבו שהקנה אותם בדיבור.
ג' שני באורים בגמרא.

האם נפל קודש בכבורה?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.

האם למסקנת הגמרא רבי יהודה מותר למכור עובר של בהמה גסה לכהן?
א' כן.
ב' לא.
ג' הגמרא נשאת בספק.

מבחן שבועי בדה היומי

מה הדין לרבי יהודה במקבל בהמה מן העמים לחלוק בלדות?
א' קרב לכהן.
ב' שמים את שורו ונתן חצי לכהן.
ג' חצי מהבכור שיור לכהן.

גלגל גר ישיאל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל.